

AWDURDOD TÂN AC ACHUB DE CYMRU

DATGANIAD O GYFRIFON

2020/2021

Tabl Cynnwys

ADRODDIAD NARATIF	3
DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU	10
DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL A DDAETH I BEN YM MIS MAWRTH 2021 ..	11
ADRODDIAD YR ARCHWILYDD	34
DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR (CIES)	38
DATGANIAD SYMUDIADAU MEWN CRONFEYDD (MiRS)	39
MANTOLEN	41
DATGANIAD LLIF ARIAN PAROD	42
POLISIÂU CYFRIFYDDU	43
NODIADAU I'R DATGANIADAU CYFRIFYDDU	52
Nodyn 1 - DYFARNIADAU BEIRNIADOL WRTH GYMHWYSO POLISIÂU CYFRIFYDDU	52
Nodyn 2 - RHAGDYBIAETHAU SYDD WEDI EU GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU AMCANGYFRIFO MAWR ERAILL	52
Nodyn 3 - ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFYDDU A SAIL ARIANNU O DAN Y RHEOLIADAU	52
Nodyn 4 – DADANSODDIAD O WARIANT A CHYLLIDO	54
Nodyn 5 - GWARIANT AC INCWM A DDADANSODDWDYD YN ÔL EU NATUR.....	56
Nodyn 6 - GWARIANT AC INCWM GWEITHREDU ARALL OTHER	57
Nodyn 7 - INCWM A GWARIANT CYLLIDO A BUDDSODDI	57
Nodyn 8 - TRETHIANT AC INCWM GRANT AMHENODOL	58
Nodyn 9 - PEIRIANNAU, EIDDO, CYFARPAR	58
Nodyn 10 – OFFERYNNAU ARIANNOL	61
Nodyn 11 - GWERTH TEG ASEDAU A RHWYMEDIGAETHAU A GEDWIR AR GOST WEDI'I HAMORTEIDDIO	63
Nodyn 12 - BUDDSODDIADAU TYMOR BYR	63
Nodyn 13 - DYLEDWYR	63
Nodyn 14 - ARIAN PAROD A SYMAU SY'N CYFATEB I ARIAN PAROD	64
Nodyn 15 - CREDYDWYR	64
Nodyn 16 - DARPARIAETHAU	65
Nodyn 17 - CRONFEYDD WRTH GEFN Y GELLIR EU DEFNYDDIO	66
Nodyn 18 – CRONFEYDD WRTH GEFN NAD OES MODD EU DEFNYDDIO	67
Nodyn 19 - CRONFA AILBRISIO	67
Nodyn 20 - CYFRIF ADDASIADAU CYFALAF	68
Nodyn 21 - CRONFA BENSIYNAU	69
Nodyn 22 - CYFRIF ABSENOLDEBAU CRONNUS	70
Nodyn 23 - DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU	71
Nodyn 24 - LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI A CHYLLIDO	72
Nodyn 25 - LWFANSAU AELODAU	72
Nodyn 26 - TALIADAU CYDNABYDDIAETH SWYDDOGION	73
Nodyn 27 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL	75
Nodyn 28 - GRANTIAU	75
Nodyn 29 - PARTÏON PERTHYNOL	76
Nodyn 30 - GWARIANT CYFALAF A CHYLLID CYFALAF	80
Nodyn 31 - CYLLIDO GWARIANT CYFALAF	80
Nodyn 32 – YMRWYMIADAU CYFALAF	81
Nodyn 33 - MENTER CYLLID PREIFAT (PFI)	81
Nodyn 34 - PENSIYNAU (IAS 19)	82
Nodyn 35 - RHWYMEDIGAETHAU WRTH GEFN	90
Nodyn 36 - NATUR A GRADDAU'R RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL	90
CYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN	93
NODIADAU I GYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN	94

ADRODDIAD NARATIF

Diben y naratif hwn yw egluro strwythur y cyfrifon, disgrifio'n gryno weithgareddau a strwythur Awdurdod Tân ac Achub De Cymru ('yr Awdurdod'), ac ystyried sefyllfa ariannol gyffredinol yr Awdurdod yn y cyd-destun economaidd cyfredol.

Mae Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod yn gyhoeddiad sy'n ofynnol o dan y gyfraith; ei brif bwrpas yw rhoi gwybodaeth glir ynghylch sefyllfa ariannol, perfformiad, ac atebolrwydd am adnoddau'r Awdurdod ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Mae cyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2020/2021 yn cynnwys y canlynol:

Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon

Mae hwn yn amlinellu cyfrifoldebau perthnasol yr Awdurdod a'i swyddogion am baratoi a chymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae'r datganiad hwn yn darparu adolygiad parhaus o effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu'r Awdurdod, gan gynnwys systemau rheoli a rheoli risg mewnol, er mwyn cynnig sicrwydd ar eu heffeithiolrwydd ac i gynhyrchu cynllun gweithredu rheoli i fynd i'r afael â gwendidau a nodwyd.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Mae'r datganiad hwn yn dangos cost cyfrifyddu darparu gwasanaethau yn ystod y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm a gyllidir gan drethiant. Mae awdurdodau lleol yn codi trethi i dalu am wariant yn unol â'r rheoliadau, a all fod yn wahanol i'r gost cyfrifyddu. Er nad yw'r Awdurdod hwn yn codi incwm sy'n gysylltiedig â threth, mae rheoliadau cyfrifyddu awdurdodau lleol yn mynnu y paratoir y cyfrifon yn unol â'r un egwyddorion.

Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd a gedwir gan yr Awdurdod, wedi'u dadansoddi'n 'gronfeydd y gellir eu defnyddio' (h.y. y rheiny y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant) a chronfeydd eraill, na ellir eu defnyddio. Mae llinell Datganiad Cyfanswm y Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Awdurdod – ceir rhagor o fanylion am y gost hon yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hyn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n ofynnol eu codi ar y Gronfa Gyffredinol, ac mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd a Glustnodwyd yn dangos y Gronfa Gyffredinol statudol cyn gwneud unrhyw drosglwyddiadau yn ôl disgrisiwn.

Mantolen Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau roedd yr Awdurdod yn eu cydnabod ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau heb y rhwymedigaethau) yn cael eu paru â'r cronfeydd a gedwir gan yr Awdurdod. Adroddir am gronfeydd mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd yn gronfeydd y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o gronfeydd ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er

enghraifft, y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf, y gellir ei defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled yn unig). Mae'r ail gategori o gronfeydd yn cynnwys cronfeydd sy'n dal enillion a cholledion nad ydynt wedi cael eu gwireddu (e.e. y Gronfa Ailbrisio), lle na fyddai symiau'n dod ar gael i ddarparu gwasanaethau oni werthir asedau, a chronfeydd sy'n dal gwahaniaethau amseru a ddangosir yn y llinell Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd fel 'addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan y rheoliadau'.

Datganiad Llif Arian Parod Mae'r Datganiad Llif Arian Parod yn dangos y newid mewn arian parod a chyfatebolion arian parod yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chyfatebolion arian parod trwy ddsbarthu llifau arian parod yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido. Mae swm y llif arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredol yn ddangosydd allweddol o'r graddau y cyllidir gweithredoedd yr Awdurdod drwy incwm grant neu gan dderbynyddion gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r graddau y mae llifau arian parod allan wedi cael eu gwneud ar gyfer adnoddau y bwriedir iddynt gyfrannu at ddarparu gwasanaethau'r Awdurdod yn y dyfodol. Mae llifau arian parod sy'n deillio o weithgareddau cyllido yn ddefnyddiol wrth ddarogan hawliadau ar lifau arian yn y dyfodol gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyca) i'r Awdurdod.

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân Mae hwn yn dangos sefyllfa ariannol Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân, gan nodi a oes arian yn ddyledus i'r gronfa pensiwn gan Lywodraeth Cymru, neu iddi, er mwyn mantoli'r cyfrif, ynghyd â manylion ei asedau net. Mae'r cyfrif yn cyfuno Cynlluniau Cronfa Bensiwn Addasedig Wrth Gefn y Diffoddwyr Tân 1992, 2006, 2015 a 2016.

Nodiadau i'r datganiadau cyfrifyddu Mae'r nodiadau'n rhoi gwybodaeth am y sail ar gyfer paratoi'r datganiadau ariannol a'r polisiâu cyfrifyddu penodol a ddefnyddiwyd. Maent yn datgelu gwybodaeth nas cyflwynir mewn manau eraill yn y datganiadau ariannol ond sy'n berthnasol er mwyn eu deall.

Adrodd, archwilio a pherthnasedd

Mae'r cyfrifon hyn wedi'u llunio ar ffurf ddrafft er mwyn bodloni'r dyddiad cau cychwynnol ar gyfer adrodd ariannol o 31 Mawrth ar gyfer y flwyddyn sy'n dod i ben ar 31 Mawrth bob blwyddyn. O 1 Mehefin ymlaen, mae'r cyfrifon yn destun proses archwilio er mwyn penderfynu p'un a ydynt yn darparu golwg cywir a theg o berfformiad a sefyllfa ariannol yr Awdurdod. Mae angen adrodd a chymeradwyo'r cyfrifon archwiliedig gan yr Awdurdod erbyn dyddiad cau'r 31 Gorffennaf.

Mae'r broses archwilio'n bwysig o ran darparu barn wrthrychol ac arbenigol ar gyflwr y cyfrifon, a, thrwy wneud hynny, mae archwilwyr yn defnyddio'r cysyniad o berthnasedd wrth adrodd ar unrhyw achosion o wyro oddi wrth egwyddorion a rheoleiddio cyfrifyddu a dderbynnir. Mae'r cysyniad o berthnasedd yn golygu bod gwybodaeth ariannol yn berthnasol i'r datganiadau ariannol os byddai'n newid barn neu safbwynt y darllenwr.

Awdurdod Tân ac Achub De Cymru

Mae Awdurdod Tân ac Achub De Cymru (yr Awdurdod) yn gyfrifol am ddarparu gwasanaeth tân ac achub effeithlon ac effeithiol i gymunedau De Cymru. Mae'r

Awdurdod yn cwmpasu deg ardal awdurdod unedol ac yn cynnwys 24 aelod etholedig a dynnwyd o'r awdurdodau hynny yn gymesur â nifer yr etholwyr cofrestredig.

Mae'r Awdurdod yn gwario arian refeniw ar eitemau, a ddefnyddir fel rheol cyn pen y flwyddyn, a chyllidir hyn yn bennaf gan gyfraniadau'r deg awdurdod lleol cyfansoddol yn ôl cyfran eu poblogaeth. Ar gyfer 2020/21, roedd y cyfrannau fel a ganlyn:

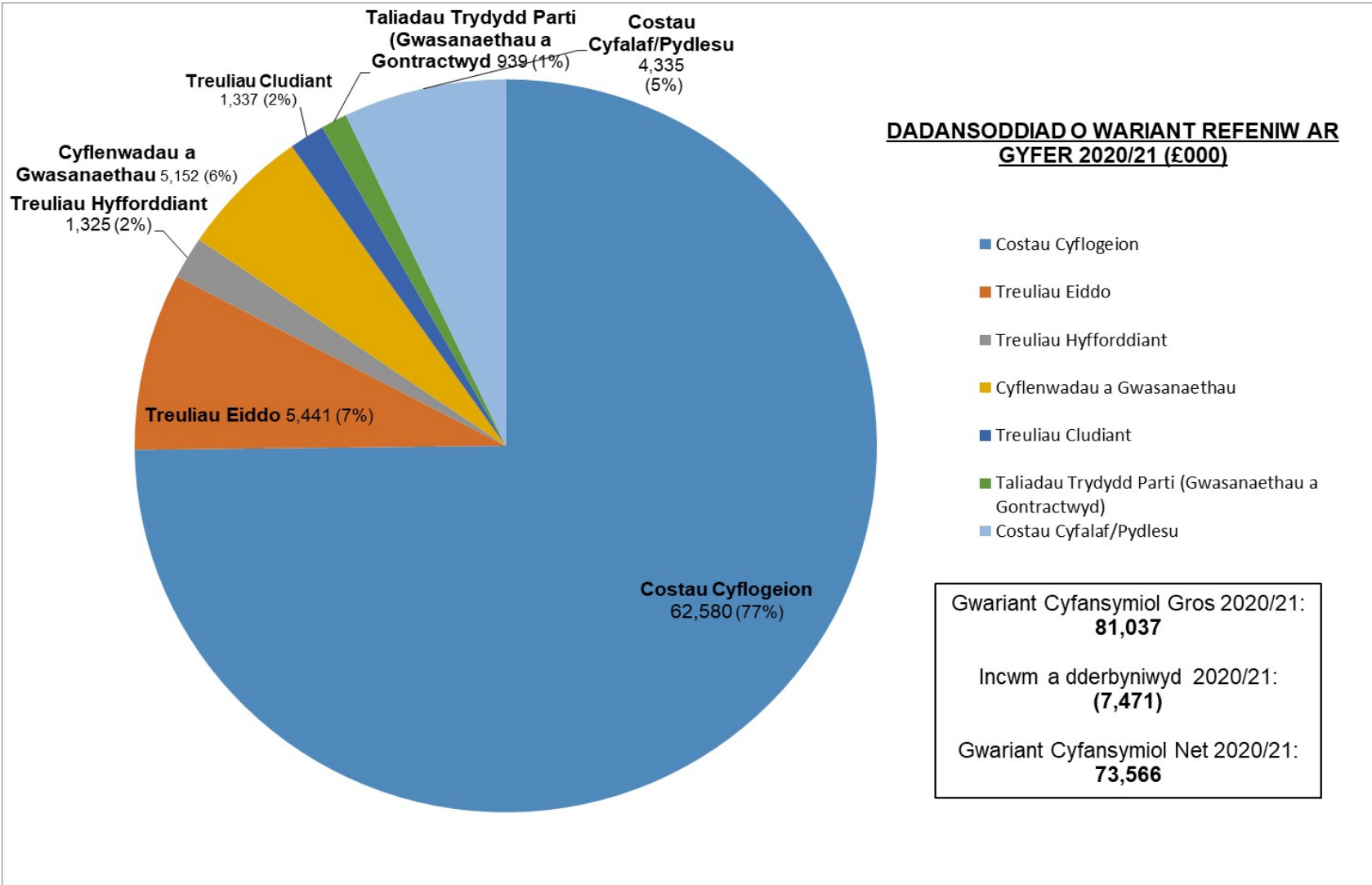
	Gwerthoedd £000	%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	3,406	5
Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	7,055	9
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	8,872	12
Cyngor Caerdydd	17,986	24
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	2,924	4
Cyngor Sir Fynwy	4,584	6
Cyngor Dinas Casnewydd	7,408	10
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	11,731	16
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	4,533	6
Cyngor Bro Morgannwg	6,381	8
Cyfanswm (nodyn 29)	74,880	100

Perfformiad ariannol yn 2020/21

Mae'r perfformiad ariannol wedi'i nodi isod. Mae'r sefyllfa o ran refeniw a chyfalaf wedi'i chraffu gan y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad a'r Grŵp Craffu ar Reolaeth Cyllid ac Asedau drwy gydol y flwyddyn.

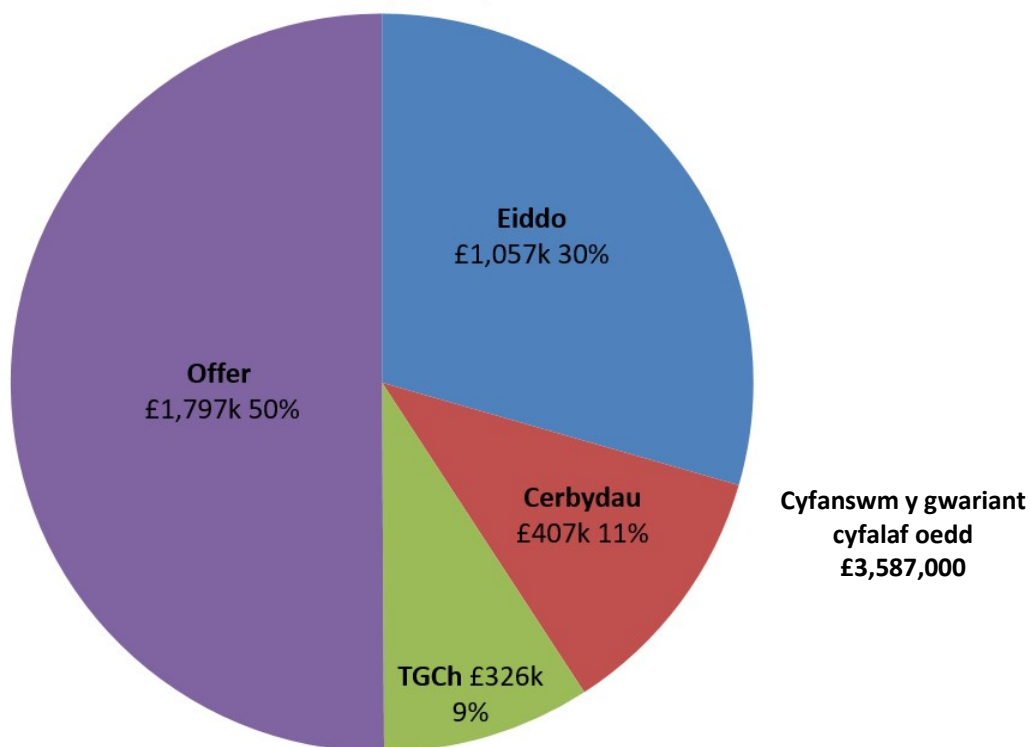
Alldro'r gyllideb	Cyllideb £000	Gwirioneddol £000	Amrywiant £000
Refeniw			
Gwariant (nodyn 5)	79,142	81,037	1,895
Incwm (nodyn 5)	(4,262)	(7,471)	(3,209)
Gwariant net (nodyn 5)	74,880	73,566	(1,314)
Awdurdod unedol (nodyn 29)	74,880	74,880	0
(Gwarged) / Diffyg	0	(1,314)	(1,314)
Cyfalaf (gan gynnwys llithriant)			
Gwariant cyfalaf (nodyn 30)	7,901	3,587	(4,314)

Gwariant fesul math 2020/21

Cyfanswm y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn oedd £3.6 miliwn.

**DADANSODDIAD GWARIANT
CYFALAF AR GYFER
2020/21 (£000's)**

Benthyca

Mae'r Cod Materion Ariannol yn caniatáu i'r Awdurdod bennu ei derfynau benthyca ei hun ar yr amod fod y Swyddog Ariannol Cyfrifol o'r farn eu bod yn ddoeth, yn gynaliadwy ac yn fforddiadwy. Mae benthyciadau sy'n weddill yn cynnwys y rheiny a ddarparwyd gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus a Salix Finance Ltd. Trefnwyd gwerth £5 miliwn o fenthyciadau newydd yn ystod y flwyddyn gyda'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus yn dilyn chwe blynedd o fenthyca mewnol (gan ddefnyddio balansau arian parod mewnol).

Taliadau ar gyfer defnyddio asedau cyfalaf

Y tâl a godwyd ar gyfrifon referniw'r gwasanaeth i adlewyrchu cost asedau sefydlog a ddefnyddiwyd wrth ddarparu gwasanaethau oedd £4.2 miliwn. Tâl tybiannol yw hwn am ddibrisiant ac amhariadau, a gwneir addasiad er mwyn dirymu'r effaith ar falans y gronfa gyffredinol.

Perfformiad anariannol yn 2020/21

Yn 2020/21, llwyddodd yr Awdurdod i ddarparu cydbwysedd rhwng gwasanaethau atal, amddiffyn ac ymateb brys, ac roedd yr amcanion gwella ar gyfer y flwyddyn yn parhau i gael eu hanelu at leihau'r achosion o gynnu tân yn fwriadol, a gwella a sicrhau cynaliadwyedd y gwasanaeth at y dyfodol.

Roedd y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yn derbyn adroddiadau rheolaidd ar berfformiad a dangosyddion y gwasanaeth yn ogystal â chraffu ar y cardiau adrodd ar gynnydd yn erbyn pob un o'r amcanion strategol.

Mae'r ddolen ganlynol yn tynnu sylw at rai o'r gweithgareddau a wnaeth De Cymru'n rhanbarth mwy diogel dros y deuddeg mis diwethaf – [Ystadegau Perfformiad – Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru](#)

Cynlluniau ariannol ar gyfer y dyfodol

Gan edrych i'r tymor hwy, rhagwelir rhagor o bwysau ariannu, gan gynnwys yr effeithiau ariannol ar yr Awdurdod yn sgil y pandemig COVID-19. Bu i'r gyllideb refeniw ar gyfer 2021/22, a gafodd ei chymeradwyo gan yr Awdurdod Tân ac Achub ym mis Chwefror, roi cynnydd o 3.54%, gan godi'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn i £77.5 miliwn. Roedd hyn yn bennaf er mwyn mynd i'r afael â'r cynnydd yn y gyllideb cyflogau.

Mae'r strategaeth ariannol tymor canolig yn rhagdybio rhagor o bwysau ariannu, gan wneud yr her o gynhyrchu cyllideb gytbwys yn fwyfwy anodd wrth wynebu pwysau o ran chwyddiant a'r buddsoddi sy'n ofynnol i gynnal effeithiolrwydd gweithredol.

Mae'r rhaglen gyfalaf yn parhau i fuddsoddi yn ein portffolio asedau, yn benodol ailwampio gorsafoedd tân a disodli cerbydau. Mae buddsoddi hefyd yn parhau mewn offer gweithredol, cyfarpar diogelu personol a TGCh, gan sicrhau bod gan ein personél yr offer gorau sydd ar gael.

Rhwymedigaethau pensiwn

Yn 2020/21, roedd 49 o ymddeoliadau staff gweithredol yn y system ddyletswydd amser cyflawn (WDS), tri yn y cynllun diwygiedig ar gael yn ôl y galw (RMS), ac un gohiriad.

O dan Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19 (Buddion Cyflogeion), mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddarparu manylion yr asedau a'r rhwymedigaethau ar gyfer pensiynau sy'n daladwy yn y dyfodol i weithwyr – rhai cyfredol a rhai'r gorffennol. Amlinellir hyn mewn mwy o fanylder yn y datgeliadau i'r cyfrifon (nodyn 34).

Darpariaethau, hapddigwyddiadau a dileadau

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer taliadau sy'n ddyledus i ddiffoddwyr tân ar alwad o ganlyniad i setliad amodau gweithwyr rhan-amser yn parhau i fod mewn grym. Cafwyd darpariaeth bellach yn ystod y flwyddyn ariannol 2020/21 sy'n ymwneud â'r bobl sydd wedi ymddeol y mae'r adolygiad o rwymedigaethau oedran pensiwn gwarchoddedig yn effeithio arnynt.

Cyfrifyddu wrth gefn

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae'r Datganiad o Gyfrifon yn dangos cronfeydd ariannol a ddygwyd ymlaen i 2021/22. Mae hyn yn gyson â thriniaeth gyfrifyddu'r blynyddoedd blaenorol, lle mae cynnal a defnyddio cronfeydd yn ffurfio conglfaen o ran sicrhau sefydlogrwydd ariannol corfforaethol a chynllunio gwasanaeth gweithredol yn y tymor byr a'r tymor canolig.

Effaith yr hinsawdd economaidd gyfredol

Adlewyrchwyd goblygiadau ariannol yr hinsawdd economaidd gyfredol yn glir yn y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ddiweddaedig. Drwy gydol y flwyddyn, parhaodd y gwasanaeth i roi pwyslais ar arbedion effeithlonrwydd, rheoli cyllidebau'n rhagweithiol a chynllunio caffael yn well mewn ymdrech i leihau costau yn ystod y flwyddyn a'r effeithiau ar gyllidebau yn y dyfodol.

Daeth cyfnod pontio Brexit i ben ar 1 Ionawr 2021, ac roedd cytundebau newydd gyda'r UE yn eu lle, dros dro, hyd nes 1 Mai 2021, y daethant i rym yn ffurfiol ar ôl hynny. Treuliwyd y rhan fwyaf o'r flwyddyn ariannol yn yr amgylchedd pontio hwn, ac ni chafwyd unrhyw effaith ar y gallu i ddarparu ein gwasanaethau. Wrth symud ymlaen, mae ansicrwydd yn parhau mewn perthynas ag

effaith lawn Brexit. Er hynny, mae'r arwyddion cynnar yn awgrymu y bydd y cyflenwad o nwyddau a gwasanaethau gan unrhyw gyflenwyr yn yr UE yn dod yn fwy ffurfiol. Bydd y sefyllfa sy'n mynd rhagddi'n parhau i gael ei monitro a'i hadolygu drwy ddadansoddi effaith y gadwyn gyflenwi.

Mae effaith barhaus y pandemig COVID-19 wedi golygu y cynhaliwyd y trefniadau i staff corfforaethol weithio gartref, mewn ymdrech i gefnogi darpariaeth y rheng flaen. Mae'r heriau o safbwynt stoc a'r gadwyn gyflenwi wedi lleihau, ac mae cymorth ariannol ar ffurf y Gronfa Galedi gan Lywodraeth Cymru wedi sicrhau y gallwn barhau i warchod ein staff o ran cynnal gwasanaethau hanfodol, a bydd hyn yn parhau yn 2021/22.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifon hyn ar gael gan y Pennaeth Cyllid a Chaffael. Hefyd, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd â diddordeb hawl statudol i archwilio'r cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau. Hysbysebiri argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan yr Awdurdod (www.decymru-tan.gov.uk).

Cydnabyddiaethau

Yn olaf, hoffwn ddiolch i holl staff Cyllid a'u cydweithwyr ar draws yr Awdurdod, a weithiodd i baratoi'r datganiadau hyn. Yn ogystal, hoffwn ddiolch i'r Prif Swyddog Tân a'r cyfarwyddwyr corfforaethol am eu cymorth a'u cydweithrediad drwy gydol y broses hon.

Chris Barton
Trysorydd

Dyddiedig:

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU

Cyfrifoldebau'r Awdurdod

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod wneud y canlynol:

- gwneud trefniadau i weinyddu ei fusnes ariannol mewn modd priodol a sicrhau bod gan un o'i swyddogion gyfrifoldeb am weinyddu'r materion hyn. Yn yr Awdurdod hwn, y swyddog hwnnw yw'r Trysorydd.
- rheoli ei fusnes i sicrhau y defnyddir adnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol a diogelu ei asedau.
- cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Cyfrifoldebau'r Trysorydd

Mae'r Trysorydd yn gyfrifol am baratoi Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod, gan gynnwys cyfrifon y gronfa bensiwn, yn unol â'r arferion priodol fel y'u hamlinellir yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020/21 ('y Cod').

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon hwn, mae'r Trysorydd wedi gwneud y canlynol:

- dethol polisïau cyfrifyddu addas ac yna eu cymhwyso'n gyson
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol ac yn ddarbodus
- cydymffurfio â'r Cod ar gyfer Awdurdodau Lleol

Yn ogystal, mae'r Trysorydd wedi:

- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir a oedd yn gyfredol
- cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll a mathau eraill o afreoleidd-dra

TYSTYSGRIF Y TRYSORYDD A CHADEIRYDD YR AWDURDOD TÂN AC ACHUB

Tystiaf fod y cyfrifon yn rhoi argraff wir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod fel yr oedd ar 31 Mawrth 2021 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw.

Llofnod: _____ Trysorydd

Dyddiad:

Cadarnhaf y cymeradwywyd y cyfrifon hyn gan yr Awdurdod Tân ac Achub.

Llofnod: _____ Cadeirydd yr Awdurdod Tân ac Achub

Dyddiad:

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN FIS MAWRTH 2021

Paratowyd y datganiad hwn yn unol â'r cyfarwyddyd a gynhyrchwyd gan Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol Cymru (SOLACE), sef y 'Fframwaith Cyflawni Llywodraethu Da'. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn egluro sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r fframwaith a'i saith egwyddor graidd ar gyfer llywodraethu da er mwyn sicrhau y cyfarwyddir adnoddau yn unol â pholisïau a blaenoriaethau cytunedig.

1. Cwmpas cyfrifoldeb

Mae Awdurdod Tân ac Achub De Cymru (yr Awdurdod) yn gyfrifol am sicrhau y cynhelir ei fusnes yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, y diogelir arian cyhoeddus ac y cyfrifir amdano'n briodol, ac y caiff ei ddefnyddio'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Yn ogystal, mae gan yr Awdurdod ddyletswydd o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y cyflawnir ei swyddogaethau, gan roi ystyriaeth i gyfuniad o ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Awdurdod yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith ar gyfer rheoli ei fusnes a hwyluso'r gwaith o gyflawni ei swyddogaethau mewn modd effeithiol, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.

Mae'r datganiad hwn yn egluro sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r fframwaith llywodraethu.

2. Diben y fframwaith llywodraethu

Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau a'r prosesau, a'r diwylliant a'r gwerthoedd, y caiff yr Awdurdod ei arwain a'i reoli ganddynt, ynghyd â'r gweithgareddau y mae'n atebol i'r gymuned, yn ymgysylltu â'r gymuned, ac yn arwain y gymuned trwyddynt. Mae'n galluogi'r Awdurdod i fonitro'r gwaith o gyflawni ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol a chost-effeithiol.

Mae'r system reolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith hwnnw ac fe'i cynlluniwyd i reoli risg i lefel resymol. Ni all ddileu pob risg o fethu â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion ac felly gall ddarparu sicrwydd rhesymol yn unig ac nid sicrwydd absoliwt o ran effeithiolrwydd. Mae'r system reolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus a gynlluniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion yr Awdurdod, i werthuso pa mor debygol ydyw y gwiredir y risgiau hynny, a'r effaith os ydynt yn cael eu gwireddu, ac i'w rheoli mewn modd effeithlon, effeithiol a darbodus.

Mae'r datganiad hwn yn rhoi sicrwydd bod yr Awdurdod wedi cydymffurfio â'r fframwaith llywodraethu yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021, a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

3. Y fframwaith llywodraethu

Mae'r fframwaith llywodraethu yn disgrifio elfennau allweddol y systemau a'r prosesau sy'n ffurfio trefniadau llywodraethu'r Awdurdod, ac maent fel a ganlyn:

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am sicrhau bod Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru (yr Awdurdod) yn effeithiol, yn effeithlon, ac yn atebol i'r cyhoedd.

Mae'r aelodaeth yn cynnwys aelodau o'r deg awdurdod unedol a gwmpesir gan ardal wasanaeth y Gwasanaeth Tân ac Achub yn unol â diffiniad Gorchymyn Gwasanaethau Tân De Cymru (Cynllun Cyfuno) 1995.

Mae'r Awdurdod wedi'i drefnu'n bwyllgorau a grŵp craffu sy'n cael eu penodi yn y cyfarfod blyneddol. Pennir cylch gorchwyl cynhwysfawr i bob pwyllgor a'r grŵp craffu. Caiff gweithgorau eu pennu'n ad hoc pan fydd angen.

Mae'r Tîm Arwain Gweithredol, sy'n cynnwys y Prif Swyddog Tân, y cyfarwyddwyr corfforaethol a'r Trysorydd, yn gyfrifol am arweinyddiaeth strategol, rhyngwyneb gwleidyddol a her gorfforaethol. Mae'r tîm uwch-reolwyr yn cynnwys yr un swyddogion a phenaethiaid gwasanaeth, iwniform a chorfforaethol, ac yn darparu arweinyddiaeth sefydliadol, her swyddogaethol a darpariaeth gwasanaeth.

Mae'r Trysorydd yn gyfrifol am weinyddu materion ariannol yr Awdurdod mewn modd priodol, fel sy'n ofynnol gan Adran 112 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988, ac asesir trefniadau rheoli ariannol yr Awdurdod yn erbyn y gofynion llywodraethu a amlinellir o fewn Datganiad Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ar Rôl y Prif Swyddog Cyllid mewn Sefydliadau Cyhoeddus (2009).

Dogfennau cyfansoddiadol – mae gan yr Awdurdod gyfres o ddogfennau cyfansoddiadol y gellir eu gweld ar ei [wefan](#). Mae'r rhain yn cynnwys Rheolau Sefydlog Cyffredinol, Rheolau Sefydlog Gweithdrefnol, Rheolau Sefydlog Contractau, Cynllun Dirprwyo, a Rheoliadau Ariannol. Caiff y dogfennau hyn eu hadolygu'n rheolaidd gan y Swyddog Monitro a'r Trysorydd, a chaiff unrhyw newidiadau a nodir eu gwneud dan awdurdod dirprwyedig, neu eu hadrodd i'r Awdurdod er mwyn eu cymeradwyo.

Er mwyn darparu dull ymarferol o reolaeth weithredol ac ariannol ar draws y sefydliad, rhoddwyd rhai pwerau arbennig i swyddogion gan yr Awdurdod ar ffurf dirprwyo swyddogion. O dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, rhaid cynnal rhestr o'r pwerau hyn, a'r Swyddog Monitro sydd â'r cyfrifoldeb dros wneud hynny, y mae'n adolygu eu heffeithiolrwydd yn rheolaidd. Caiff unrhyw newidiadau a nodir eu gweithredu o dan awdurdod dirprwyedig, neu cânt eu hadrodd i'r Awdurdod i'w cymeradwyo. Mae'r pwerau hyn yn ffurfio rhan annatod o'r trefniadau llywodraethu ac fe'u hadolygydd ddiwethaf ym mis Mawrth 2019.

Mae'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2020 a 2022 ac mae'n gonglfaen o ran y gwaith manwl o lunio cyllideb bob blwyddyn. Mae'n rhoi golwg ar gyllid posib ar lefel genedlaethol a lleol. [Gellir gweld y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ar dudalen 79 o'r ddogfen y ceir mynediad iddi drwy'r ddolen hon.](#)

Mae'r strategaeth yn ystyried y canlynol:

- Asesiad o setliadau grant posib sydd heb eu neilltuo ac arenillion treth lleol ar gyfer cynghorau cyfansoddol yn seiliedig ar y ffigyrau gorau a gwaethaf a'r rhai a ragwelir
- Gwybodaeth o'r alldro ar gyfer y flwyddyn ariannol flaenorol a chyllideb referniw'r flwyddyn gyfredol fel llinell sylfaen
- Safbwynt ar fynegeion perthnasol i'w cymhwyso i'r llinell sylfaen
- Cipolwg ar brosiectau trawsnewidiol a nodir ar hyn o bryd o fewn cyfnod y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig
- Dull wedi'i gynllunio ar gyfer cronfeydd o ganlyniad i ragamcaniadau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a'r Strategaeth Wrth Gefn
- Safbwynt ar fylchau cyllido posib a dulliau wedi'u cynllunio ar gyfer y rhain dros y cyfnod o dan sylw

[Cynllun Strategol](#) – mae'r cynllun yn amlinellu'r cyfeiriad mae'r sefydliad yn symud ynddo a sut yr ydym yn bwriadu ymdrin â'r heriau dros y deng mlynedd nesaf er mwyn parhau i ddarparu gwasanaethau uchel eu hansawdd sy'n diwallu anghenion ein cymunedau.

Caiff perfformiad yr Awdurdod yn erbyn y Cynllun Strategol a'r dangosyddion statudol ei adrodd i'r Awdurdod ac i'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yr Awdurdod yn rheolaidd, a chyflwynir adroddiad cyffredinol blynyddol i'r Awdurdod ac ar ei wefan drwy'r ddogfen [Cynllun Gwella Blynyddol 2019–2020: Beth wnaethom yn 2019–2020 a beth rydym yn cynllunio gwneud yn 2021–2022.](#)

Fframwaith Cynllunio Strategol - ein gweledigaeth yw gwneud De Cymru'n ddiogelach drwy leihau risg. Rydym yn cydnabod mai dim ond trwy herio a gwella'r ffordd yr ydym yn gweithio, drwy weithlu diogel a chymwys, a thrwy reoli ein hadnoddau'n effeithiol, y gellir cyflawni cymunedau diogelach. Felly, gwnaethom osod cyfeiriad strategol ar gyfer y sefydliad trwy ein [Cynllun Strategol](#), sydd bellach yn cwmpasu cyfnod o ddeng mlynedd ac yn mynd i'r afael â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ynghyd â gofynion Dogfen Fframwaith Cenedlaethol Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru 2016, a gynhyrchwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae pob cyfarwyddiaeth ac adran yn ffurfio'i chynlluniau ei hun er mwyn ategu'r amcanion strategol, a adroddir yn chwarterol.

Polisi Rheoli Risg – mae'r polisi'n amlinellu'r broses rydym yn ei defnyddio i nodi a rheoli'r ansicrwydd rydym yn ei wynebu, a all effeithio ar y gwaith o gyflawni ein hamcanion neu ein gweithgareddau. Mae uwch-reolwyr yr Awdurdod yn nodi, yn adolygu ac yn sgorio'r risgiau strategol drwy eu hasesu o safbwynt eu tebygolrwydd a'u heffaith, gan nodi unrhyw gamau gweithredu sydd ar waith ac unrhyw gamau eraill sydd eu hangen i atal y tebygolrwydd y bydd y risg yn codi eto neu i liniaru'r effaith os yw'n codi. Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cofnodi'r risgiau hyn a

chânt eu monitro ac adroddir amdanynt yn rheolaidd. Caiff risgiau strategol eu hadrodd i Bwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yr Awdurdod.

Mae'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yn ystyried effeithiolrwydd trefniadau rheoli risg yr Awdurdod a gwaith yr archwilwyr mewnol ac allanol. Mae cyfle i'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad gwrdd yn breifat â'r archwilwyr ar ôl pob un o gyfarfodydd y pwyllgor. Yn 2020/2021, gwnaeth Grŵp Craffu'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad hefyd ystyried risgiau adrannol ar 18 Ionawr 2021.

Mae trefniadau sefydlog ar waith ar gyfer rheoli arian yn effeithiol drwy weithdrefnau cyfrifyddu'r Awdurdod, systemau ariannol allweddol a'r Rheoliadau Ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau cynllunio cyllidebau sefydledig ac adrodd rheolaidd i aelodau'r Awdurdod, a chymharu gwariant refeniw a chyfalaf gwirioneddol â chyllidebau blynyddol. Mae trefniadau rheoli trysorlys yr Awdurdod yn dilyn arferion proffesiynol ac maent yn ddarostyngedig i adolygiad blynyddol gan aelodau.

Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i Strategaeth Gaffael Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru, sy'n manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wneud arbedion effeithlonrwydd a gwelliannau eraill wrth gaffael nwyddau a gwasanaethau a dyfarnu contractau ar draws y gwasanaethau tân ac achub yng Nghymru.

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol yw'r Swyddog Monitro dynodedig yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, ac mae'n sicrhau cydymffurfiaeth â pholisïau, gweithdrefnau, deddfau a rheoliadau sefydledig.

Mae gan yr Awdurdod drefniadau gwrth-dwyll a threfniadau chwythu'r chwiban ar waith, sy'n cael eu hadolygu'n rheolaidd gan swyddogion. Mae gweithdrefnau cytunedig i fodloni gofynion Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000, y cytunwyd arnynt gan Swyddfa'r Comisiynwyr Archwilio, ac mae staff allweddol wedi derbyn hyfforddiant ar gymhwysu'r rheoliadau hyn.

Mae sefydliad allanol yn y sector preifat, sef TIAA Limited, wedi'i gontractio i gynnal gwaith archwilio mewnol, y mae'n gweithio yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, sy'n berthnasol i holl ddarparwyr gwasanaethau archwilio mewnol yng Nghymru. Cytunir ar y Cynllun Archwilio Mewnol blynyddol gan y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad, sy'n derbyn adroddiadau rheolaidd ar yr archwiliadau a gynhaliwyd ynghyd ag adroddiad blynyddol gan TIAA.

Archwilydd Cyffredinol Cymru yw archwilydd statudol yr Awdurdod, a darperir yr archwiliad gan Archwilio Cymru. Mae'n darparu her o dan Fesur Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, Deddf Llywodraeth Leol 1999 a'r Cod Ymarfer Archwilio. Mae'n cyhoeddi adroddiadau neu ddatganiadau blynyddol ar berfformiad yr Awdurdod er mwyn gwneud y canlynol:

- Archwilio ac ardystio a yw'r datganiadau ariannol yn wir ac yn deg
- Asesu a wnaed trefniadau cywir i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau
- Archwilio ac asesu a yw dyletswyddau a gofynion y Mesur wedi cael eu bodloni
- Ymgymryd ag astudiaethau i alluogi argymhellion ystyrion ar gyfer gwella

darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd neu ar gyfer gwella trefniadau ariannol neu drefniadau rheoli eraill

Mae'r Archwilydd Cyffredinol ac Archwilio Cymru'n cyflwyno eu cynllun archwilio i aelodau'n flynyddol ac yn adrodd ar gynnydd a chanlyniadau iddynt yn rheolaidd. Mae cyfle hefyd i swyddogion Archwilio Cymru gwrdd yn breifat ag aelodau ar ôl cyfarfodydd y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad, pan allant drafod materion yn absenoldeb swyddogion. Cyhoeddir pob adroddiad ar wefan Archwilio Cymru (www.archwilio.cymru).

Mae'r Datganiad Polisi Cyflogau blynyddol yn cael ei gymeradwyo gan yr Awdurdod a'i gyhoeddi yn unol â Deddf Lleoliaeth 2011. Telir lwfansau aelodau yn unol ag argymhellion y Panel Annibynnol ar Daliadau Cydnabyddiaeth a chânt eu cyhoeddi yn unol â'i ofynion.

O dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Penodol ac Awdurdodau Cyhoeddus) 2017 (Rheoliadau'r Sector Cyhoeddus), mae'n ofynnol i bob awdurdod cyhoeddus gyhoeddi gwybodaeth am y bwlch cyflog rhwng y rhywiau drwy adrodd am y gwahaniaethau canrannol mewn cyflog rhwng ei gyflogaion gwrywaidd a benywaidd.

Rhaid i awdurdodau cyhoeddus gyhoeddi'r wybodaeth ofynnol, yn seiliedig ar y cipolwg ar ddata a gasglwyd ar 31 Mawrth 2020, o fewn 12 mis. Yn unol â hyn, cyhoeddodd yr Awdurdod yr wybodaeth hon cyn y dyddiad cau. Gellir cyrchu Adroddiad Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau 2020 yr Awdurdod [yma](#).

Mae holl ddefnyddwyr offer TGCh yr Awdurdod yn defnyddio offeryn derbyn ar-lein y mae'n rhaid i unigolion fynd trwyddo cyn defnyddio cyfleusterau'r rhyngwlad, gan gytuno i bolisiâu TGCh y sefydliad.

Mae datganiadau partion cysylltiedig yn cael eu cwblhau a'u llofnodi gan aelodau ac uwch-swyddogion yr Awdurdod yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y DU. Mae'r datganiadau hyn yn helpu i sefydlu'r hyn sy'n ofynnol o ran trafodion a gwrthbwsau gan y safon gyfrifyddu berthnasol (Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 24: Datgeliadau Partion Cysylltiedig), ac yn cynorthwyo â'r gwaith o nodi achosion gwirioneddol, posibl neu ganfyddiadol o wrthdaro buddiannau.

4. Adolygiad o effeithiolrwydd

Mae gan yr Awdurdod gyfrifoldeb i gynnal, o leiaf unwaith y flwyddyn, adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol. Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd yn cael ei lywio gan waith y Tîm Arwain Gweithredol o fewn y gwasanaeth, sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, a gwaith ac adroddiadau archwilwyr mewnol ac allanol. Ystyrir gwaith aseswyr cymheiriaid hefyd.

Mae'r prosesau rheolaidd a pharhaus a gynhwyswyd er mwyn cynnal, adolygu a gwella effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu yn cynnwys y canlynol:

- Adolygu polisiau/gweithdrefnau'n rheolaidd gan y swyddog sy'n gyfrifol a chan tîm uwch-reolwyr y gwasanaeth.
- Adolygiadau rheolaidd o ddogfennau cyfansoddiadol a threfniadau llywodraethu moesegol gan y Swyddog Monitro a'r Trysorydd, a ddiweddarwyd ddiwethaf ym mis Chwefror 2019.
- Mae'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yn craffu ar refeniw a gwariant cyfalaf yn rheolaidd yn erbyn y gyllideb ddyranedig ynghyd â chraffu'n rheolaidd ar berfformiad y gwasanaeth yn erbyn y Cynllun Strategol.
- Mae uwch-swyddogion yn adolygu'r risgiau sefydliadol yn rheolaidd ac yn cyflwyno adroddiadau rheolaidd i aelodau drwy'r Awdurdod a'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad.
- Mae'r Awdurdod yn derbyn adroddiadau blynyddol gan bob un o'i bwyllgorau a'r grŵp craffu yn amlinellu'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn, gan roi cyfle i'r aelodau herio a chraffu ar unrhyw faes sydd angen sylw yn eu tyb nhw.
- Mae'r archwilydd mewnol penodedig, TIAA Limited, yn darparu barn i'r Awdurdod, drwy ei Bwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad, gyda safbwynt ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y sefydliad. Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi cadarnhau'r canlynol yn ei adroddiad blynyddol:

Barn y Pennaeth Archwilio Mewnol

“Mae TIAA yn fodlon, ar gyfer y meysydd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn, fod gan Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru brosesau rhesymol ac effeithiol ar waith mewn perthynas â rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu.

Mae'r farn hon yn seiliedig ar y materion a ddaeth i sylw TIAA yn ystod adolygiadau archwilio mewnol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn yn unig, ac nid yw'n farn ar yr holl elfennau o'r prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu na'r hyfywedd ariannol parhaus na'ch gallu i fodloni rhwymedigaethau ariannol, y mae'n rhaid i Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru eu cael trwy ei wahanol ffynonellau sicrwydd.”

Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn rhoi sicrwydd i'r Awdurdod, drwy ei Lythyr Archwilio Blynyddol – Awdurdod Tân ac Achub De Cymru 2019-20, dyddiedig 20 Ionawr 2021, sy'n datgan y canlynol:

“Cydydffurfiodd yr Awdurdod â'i gyfrifoldebau mewn perthynas ag adrodd ariannol a'r defnydd o adnoddau”

ac

“Rwy'n fodlon fod gan yr Awdurdod drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio ei adnoddau”

gyda chadarnhad pellach fel a ganlyn:

“Dyfernais dystysgrif yn cadarnhau bod archwiliad o'r cyfrifon wedi'i gwblhau ar 29 Medi 2020”

Nododd yr Archwilydd Cyffredinol y farn ganlynol ar sicrwydd materion ariannol yn natganiadau ariannol 2019/2020 yn ei adroddiad dyddiedig 29 Medi 2020.

“Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi argraff wir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tân ac Achub De Cymru fel yr oedd ar 31 Mawrth 2020 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac***
- wedi cael eu paratoi'n gywir yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-2020.”***

Gwnaeth Archwilio Cymru, yn y ddogfen [Awdurdod Tân ac Achub De Cymru: Crynodeb archwiliad blynyddol 2019–20](#), gadarnhau'r gwaith a gwblhawyd ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol diwethaf yn 2018/19, a gyhoeddwyd ar 24 Gorffennaf 2020, gan nodi:

Archwilio Cyfrifon 2019–20 Awdurdod Tân ac Achub De Cymru:

- Rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn ddiamod, wir a theg ar ddatganiadau ariannol yr Awdurdod ar 29 Medi 2020.***
- Paratowyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif yr Awdurdod yn unol â Chod Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a chanllawiau perthnasol. Roeddent yn gyson â'r datganiadau ariannol a baratowyd gan yr Awdurdod a chyda'n gwybodaeth ni am yr Awdurdod.***
- Cafodd y materion allweddol a gododd o archwiliad o'r cyfrifon eu hadrodd i'r Awdurdod yn adroddiad yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol ar 28 Medi 2020.***
- Cyhoeddwyd ein Harchwiliad o asesiad Awdurdod Tân ac Achub De Cymru o berfformiad 2019–20 ar 10 Rhagfyr 2020.***
- Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cyhoeddi'r dystysgrif yn cadarnhau bod archwiliad cyfrifon 2019–20 wedi'i gwblhau.***

Archwiliad Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol – Adolygiad o Gyfranogiad

Adolygodd yr archwiliad a gynhaliwyd gennym yn 2019-20 ddull a rheolaeth yr Awdurdod o gynnwys rhanddeiliaid wrth gynnig newidiadau i wasanaethau a pholisïau, ac wrth gynllunio gweithgareddau. Gwnaethom edrych yn fanylach ar y canlynol:

- sut mae'r Awdurdod yn cynnwys rhanddeiliaid wrth ddatblygu Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd 2020–2025; ac***
- wrth gynllunio digwyddiadau ymgysylltu â'r cyhoedd fel diwrnodau agored gorsafoedd tân, digwyddiad Sefydliad Achub y Deyrnas Unedig (UKRO) yn 2018, a digwyddiad gwasanaethau brys ar y cyd yn 2019.***

Rydym yn dod i'r casgliad bod yr Awdurdod yn dda am gynnwys partneriaid a chymunedau ond mae angen iddo gryfhau ei werthusiad er mwyn dangos effaith gadarnhaol ei waith.

Gwelliant parhaus

Ardystiodd yr Archwilydd Cyffredinol fod yr Awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau cyfreithiol ar gyfer cynllunio ac adrodd ar welliannau, ac mae'n

credu ei fod yn debygol o fodloni gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 yn ystod 2020–21.

5. Sut y gwnaethom wynebu problemau a heriau llywodraethu sylweddol ar gyfer 2020/2021

Er na chafodd y pandemig COVID-19 lawer o effaith ar drefniadau llywodraethu pwyllgorau yn ystod 2019/2020, cafodd un cyfarfod ei ganslo, sef cyfarfod yr Awdurdod ar 30 Mawrth 2020. Yn ystod y cyfarfod hwn, byddai'r Awdurdod fel arfer wedi derbyn adroddiadau blynyddol gan bob un o'i bwyllgorau a'r grŵp craffu yn amlinellu'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn, gan roi cyfle i'r aelodau herio a chraffu ar unrhyw faes oedd angen sylw yn eu tyb nhw. Parhaodd y gweithgaredd hwn ar gyfer blwyddyn fwrdeistrefol 2020/2021.

Gan ddefnyddio'r pwerau yn Neddf y Coronafeirws 2020, rhoddwyd proses newydd ar waith i alluogi ein haelodau i barhau i gynnal cyfarfodydd yr Awdurdod o bell ar gyfer 2020/2021. Cynhaliwyd cyfarfodydd yr Awdurdod yn rhithwir gan ddefnyddio meddalwedd fideo-gynadledda, a chawsant eu recordio ar gyfer eu cyhoeddi ar-lein. Cafwyd darpariaeth frys, drwy Reoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020, a alluogodd awdurdodau tân ac achub i gwrdd o bell yn ystod y pandemig COVID-19. Mae wedi dod yn amlwg bod gweithio o bell yn ffordd hyfyw, gost-effeithiol a chynaliadwy o weithredu, y rhoddwyd caniatâd parhaol i gyrrff cyhoeddus ei mabwysiadu p'un a oes pandemig ynteu beidio. Galluogodd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 aelodau'r Awdurdod, a hynny'n barhaol, i barhau i fynychu cyfarfodydd yr Awdurdod o bell, a nododd y gofyniad i gyhoeddi dogfennau cyfarfod penodol ar ffurf electronig. Cafodd y gwasanaeth wybod ei fod yn gallu parhau i weithredu pob un o'r swyddogaethau llywodraethu o bell.

Rheolodd y Tîm Achosion Brys ymateb y gwasanaeth i ddatblygiadau parhaus y pandemig er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â mesurau a chyfyngiadau Llywodraeth Cymru. Roedd y Tîm Achosion Brys yn cwrdd yn wythnosol, o leiaf, er mwyn sicrhau bod y gwasanaeth yn gwerthuso'r holl wybodaeth a oedd yn cael ei hanfon gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru a sefydliadau iechyd cyhoeddus cysylltiedig, gan roi darpariaethau ar waith i wasanaethu cymunedau De Cymru a chefnogi sefydliadau partner yn ddiogel.

Mae gan y gwasanaeth dri grŵp arwahanol o weithwyr: staff gweithredol (diffoddwyr tân), staff rheoli tân ar y cyd, a staff corfforaethol, y dyrannwyd statws gweithwyr allweddol i bob un ohonynt. Er mwyn parhau i gyflawni gwasanaethau hanfodol i'r cymunedau yr ydym yn eu gwasanaethu, gwnaeth y gwasanaeth gynnal asesiadau risg cadarn, gan weithredu camau gweithredu i alluogi staff i gadw pellter cymdeithasol, sicrhau hylendid da, a gweithio'n ddiogel yn ystod digwyddiadau gweithredol ac yn y gweithle yn gyffredinol. Gweithredwyd prosesau cadarn ac effeithiol hefyd er mwyn caniatáu staff swyddfa i weithio gartref.

Roedd yr ymateb gweithredol yn parhau i weithredu yn ôl yr arfer ac roedd y gwasanaeth wedi caffael y cyfarpar diogelu personol angenrheidiol (yn seiliedig ar ganllawiau Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid Tân) i sicrhau bod y diffoddwyr tân a oedd yn mynychu digwyddiadau gweithredol wedi'u diogelu. Roedd cyflwyno

trefniadau gweithio o bell wedi galluogi aelodau o staff â rolau penodol i weithio gartref. Anogwyd staff i wneud hynny wrth sicrhau bod pob tîm wedi'i gynrychioli'n effeithiol yn y gweithle.

Cyfyngwyd ar rai gweithgareddau megis gweithio gyda phobl ifanc, ymweld ag ysgolion, a chynnal ymweliadau Diogel ac Iach, a chafodd nifer yr Archwiliadau Diogelwch Tân eu lleihau dros dro, hyd nes y datblygwyd ffyrdd mwy diogel ac arloesol o ddarparu'r gwasanaethau hynny. Cafodd gwasanaeth da iawn ei ddarparu. Gwnaethom barhau i sicrhau bod y bobl hynny yn y perygl mwyaf mor ddiogel â phosib, gan hefyd gyflwyno ffyrdd arloesol o gyflawni'n hymyriadau. Bydd y gwaith hwn yn parhau yn 2021/2022.

Roedd y sefyllfa COVID-19 wedi profi prosesau parhad busnes y gwasanaeth i'r hirdymor, gan ysgogi proses o adolygu'r gwersi a ddysgwyd a gweithredu yn eu sgil, a arweiniodd at lunio cynlluniau parhad busnes mwy cadarn ac integredig. Cafodd gweithdrefn Risg COVID-19 Strategol ei datblygu, a rhoddwyd tasgau rheolaeth cysylltiedig ar waith. Roedd y camau gweithredu a gymerwyd wedi sicrhau y cafodd effeithiau'r pandemig eu lliniaru lle bynnag yr oedd hynny'n bosibl.

Bu buddsoddiad sylweddol o ran prynu a chomisiynu cyfarpar fideo-gynadledda ymhob lleoliad gwasanaeth er mwyn galluogi gweithio o bell a hwyluso gwelliant yn yr ymgysylltiad â gorsafoedd a phartneriaid. Cefnogwyd y buddsoddiad sylweddol hwn yn rhannol gan gyllid o Lywodraeth Cymru, a bydd yn hybu'r gwaith o wella a datblygu'r gwasanaeth i'r dyfodol.

Parhaodd y gwasanaeth i fuddsoddi'n sylweddol yn y cyfarpar diffodd tân strwythurol newydd, a hynny ar sail Cymru gyfan ac mewn ymgynghoriad agos â diffoddwyr tân gweithredol.

Cydweithiodd y gwasanaeth yn agos â phartneriaid er mwyn darparu cymorth yn ystod y pandemig. Cyflwynwyd trefniadau gweithio agos i gefnogi Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwlans Cymru a darparodd gwirfoddolwyr ar draws y gwasanaeth gymorth o ran gyrru cerbydau. Ymatebodd y gwasanaeth i nifer o geisiadau gan asiantaethau partner am gymorth.

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 wedi disodli Deddf yr Iaith Gymraeg 1993, ac, fel rhan o'r ddeddfwriaeth newydd, yng Nghymru mae gan y Gymraeg statws cydraddol â'r Saesneg a rhaid sicrhau nad yw'n cael ei thrin yn llai ffafriol. Nid oes angen i gyrff cyhoeddus ddatblygu a gweithredu cynlluniau iaith Gymraeg mwyach, ond, yn hytrach, mae'n rhaid iddynt bellach gydymffurfio â chyfres o safonau Cymraeg cenedlaethol.

Gwnaeth Comisiynydd y Gymraeg nodi'r [safonau sy'n berthnasol i'r Awdurdod](#) ym mis Medi 2016 ynghyd ag unrhyw eithriadau a'u dyddiadau gweithredu. Cafodd yr Awdurdod yr adroddiad blynyddol mewnol ar gydymffurfiaeth yn erbyn y safonau ar 22 Chwefror 2021.

Parhaodd y gwasanaeth i ddatblygu'r System Gwybodaeth Rheoli Busnes, sy'n ei gwneud yn bosibl i'r gwasanaeth gysylltu â gwybodaeth am y perfformiad cyffredinol, a'i arddangos, er mwyn helpu i hysbysu'r gwasanaeth ynghylch ei

gynnydd a llywio'r broses o wneud penderfyniadau. Dros y deuddeg mis diwethaf, cafodd rhagor o swyddogaethau eu datblygu ar gyfer y system er mwyn sefydlu mesurau sicrhau mewnol ychwanegol. Cyflwynwyd y system i orsafoedd er mwyn hwyluso mwy o ryngweithio a mwy o ddefnydd o'r system, yn enwedig o safbwynt y mesurau data ystadegol ychwanegol. Datblygwyd cyfres o ddangosfyrddau ar gyfer y Tîm Achosion Brys, y maent yn darparu gwybodaeth gyfredol sy'n llywio ymateb y gwasanaeth i COVID-19 a'r penderfyniadau a wneir ganddo, gan gynnwys dangosfyrddau ar gyfer y stocrestr o gyfarpar diogelu personol fesul gorsaf, lefelau absenoldeb staff oherwydd salwch ar gyfer pob grŵp staff, a lefel cydymffurfiaeth y cyfleuster â rheolau COVID-19.

Roedd y system yn parhau i gyflawni'n Cynlluniau Busnes a Chynlluniau Rheoli Risg Gymunedol y gorsafoedd, yn ogystal â chyflawni yn erbyn data perfformiad ystadegol (gan gynnwys ystadegau ar ddiwyddiadau).

Cyflwynodd system Adnoddau Dynol a Chyflogres Graidd integredig y gwasanaeth y modiwl recriwtio ar-lein yn llwyddiannus, gan ei gwneud yn bosibl i ddarparu gyflogeion ymgeisio ar gyfer swyddi drwy ddull electronig.

Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 yw gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae datganiad llesiant y gwasanaeth wedi'i gyhoeddi yn [Cynllun Strategol 2020–2030](#), sydd ar gael ar ein [gwefan](#).

Gwnaethom hefyd barhau i weithio gyda byrddau iechyd lleol i rannu gwybodaeth i nodi nifer yr anafiadau nad adroddir amdanynt o ganlyniad i danau, er mwyn ei gwneud yn bosibl nodi pobl y gallent fod yn agored i niwed neu adeiladau â risg uwch.

Fel un o'r partneriaid statudol ar naw Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, gwnaethom barhau i gefnogi'r cynlluniau llesiant lleol, a gwnaethom ddangos, drwy adolygiad blynyddol, sut y cyflawnir y nodau. Rydym wedi sicrhau ein bod yn gallu cyflawni yn erbyn anghenion a disgwyliadau amcanion pob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus heb amharu ar waith y sefydliad o ddarparu gwasanaeth o ddydd i ddydd.

Cynhaliodd y gwasanaeth ei brosiectau cyd-leoli mewn nifer o leoliadau. Mae gwaith adeiladu sylweddol wedi parhau eleni. Yn sgil y pandemig COVID-19, bu angen adolygu amserlenni gwaith oherwydd problemau dros dro mewn perthynas â deunyddiau, ac er mwyn hwyluso trefniadau gwaith ar gyfer cydymffurfio â rheolau COVID-19. Ar ddechrau'r pandemig, bu oedi dros dro i'r gwaith o ailwampio Gorsaf Dân Pontypridd, ond cafodd yr holl waith mewnol ei gwblhau yn ystod blwyddyn ariannol 2020/2021. Roedd prosiectau sylweddol eraill yn cynnwys derbyn y cyfrifoldeb dros reoli'r cyfleuster Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol yng Nghanolfan Hyfforddiant Porth Caerdydd, a Cham 1 o waith seilwaith gwefru cerbydau trydan ar safle'r pencadlys, a fydd yn hwyluso'r gwaith o brynu cerbydau fflyd trydanol. Cychwynnodd y gwaith o ailwampio Gorsaf Dân Tonypany.

Parhaodd y gwasanaeth i gydymffurfio â'r Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Tân ac Achub wrth hefyd ymgysylltu â Phapur Gwyn Llywodraeth Cymru ar Ddiwygio Awdurdodau Tân ac Achub Cymru.

Datblygodd y gwasanaeth y prosiect gwerthuso swyddi yn dilyn gweithrediad y strwythur diwygiedig ar gyfer staff Llyfr Gwyrdd. Cafodd y cam cyfweiliadau ei gwblhau. Parhaodd y gwaith o ddatblygu elfennau'r gwaith dadansoddi a'r gwaith modelu cyflog dilynol.

Roedd newidiadau i ddeddfwriaeth pensiynau a threthi wedi parhau i gyflwyno heriau i'r sefydliad. Cafodd diweddariadau rheolaidd ar gynnydd, a materion a oedd yn dod i'r amlwg, eu hadrodd i'r Bwrdd Pensiynau Lleol, y mae'n eu monitro.

Pennodd Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 y gofyniad i gymeradwyo a chyhoeddi'r cyfrifon erbyn 31 Mai a 31 Gorffennaf yn ôl eu trefn. Bu cau'r cyfrifon mewnol ar ddiwedd y flwyddyn yn brosiect llwyddiannus am yr ail flwyddyn yn olynol, a llwyddwyd i fodloni'r dyddiad cau o 31 Mai, er na chyhoeddwyd y cyfrifon archwiliedig erbyn 31 Gorffennaf 2020 oherwydd nad oedd aelodau'r cyhoedd yn gallu arfer eu hawl i archwilio'r cyfrifon a gofyn cwestiynau i'r archwilydd yn sgil y pandemig COVID-19.

Ym mis Tachwedd 2018, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Bapur Gwyn, 'Diwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru', er mwyn ymgynghori arno. Cafodd ymateb llawn i'r ymgynghoriad ar y newidiadau arfaethedig i'r trefniadau llywodraethu, ariannu a rheoli perfformiad ar gyfer awdurdodau tân ac achub ei gwblhau ym mis Chwefror 2019. Bydd y gwasanaeth yn aros am ymateb Llywodraeth Cymru i'r ymgynghoriad ac yn ystyried y goblygiadau i'r Awdurdod a'r gwasanaeth bryd hynny.

Pasiodd y Senedd Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2020 ar 18 Tachwedd, a derbyniodd Gydsyniad Brenhinol ar 20 Ionawr 2021. Roedd yr Awdurdod wedi monitro cynnydd y Bil ers ei gyhoeddi ym mis Tachwedd 2019, ac wedi ymgysylltu'n weithredol â'r ymgynghoriad cyhoeddus, gan ymateb yn fwyaf diweddar i'r ymgynghoriad ar y rheoliadau i sefydlu cydbwyllgorau corfforaethol. Mae'r gwasanaeth bellach yn adolygu'r gofynion y mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2020 wedi'u gosod arno.

O ganlyniad, bydd y gwasanaeth yn cyflwyno mesurau i alluogi'r Pwyllgor Safonau i lunio adroddiad blynyddol ar gyfer yr Awdurdod ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol, a daw hynny i rym o 5 Mai 2022 ymlaen. Ar ôl hynny, ac o fewn tri mis o'i dderbyn, bydd yr Awdurdod yn ystyried yr adroddiad ac unrhyw argymhellion a wnaed gan ei Bwyllgor Safonau.

Er bod y Ddeddf yn datgymhwyso'r Mesur Llywodraeth Leol ('Mesur 2009') ar gyfer prif gynghorau, nid yw'r cam hwn wedi'i gychwyn o safbwynt awdurdodau tân ac achub. Er mwyn datgymhwyso Mesur 2009, bydd angen datblygu trefniadau rheoli perfformiad newydd o dan Adran 167 o'r Ddeddf, sydd, yn ei dro, yn dibynnu ar ddatblygu fframwaith cenedlaethol newydd ar gyfer gwasanaethau tân ac achub o dan Adran 21 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004. Cafodd trafodaethau a gwaith mewn perthynas â chreu fframwaith cenedlaethol a threfniadau perfformiad newydd eu hatal yn sgil dwysâd yn y pwysau o ganlyniad i'r pandemig COVID-19, a

byddant yn ailddechrau ar ôl etholiadau'r Senedd. Hyd nes y bydd fframwaith cenedlaethol newydd a threfniadau diwygiedig wedi'u cyflwyno, bydd Mesur 2009 yn parhau i fod yn berthnasol i awdurdodau tân ac achub yng Nghymru. O dan Fesur 2009, bydd yn parhau i fod yn ofynnol felly i awdurdodau tân ac achub bennu amcanion gwella ar gyfer 2021/2022. Mae'n ofynnol cyhoeddi adroddiad sy'n asesu perfformiad yn erbyn amcanion gwella 2020/2021 erbyn 31 Hydref 2021.

Gwnaeth yr Awdurdod barhau i ddilyn cynnydd y trafodaethau cenedlaethol ar dâl ac ehangu rôl diffoddwyr tân, a pharhaodd i asesu unrhyw effeithiau ar yr Awdurdod o ganlyniad iddynt.

Datblygodd y gwasanaeth gynlluniau Bioamrywiaeth a Lleihau Carbon.

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol hwn yn adlewyrchu dull gweithredu'r gwasanaeth drwy gydol blwyddyn ariannol 2020/2021 a hyd at ddyddiad cymeradwyo cyhoeddiad y Datganiad o Gyfrifon.

6. Problemau a heriau llywodraethu sylweddol ar gyfer 2021/2022

Bydd y gwasanaeth yn cynnal ei ymateb i'r pandemig COVID-19, gan barhau i weithredu trefniadau'r Tîm Achosion Brys, er mwyn cyrchu ac ymateb i'r cyngor diweddaraf gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru i sicrhau ein bod yn cynnal gweithrediadau a gwasanaethau cymorth mewn amgylcheddau sy'n cydymffurfio â rheolau COVID-19. Bydd y gwasanaeth hefyd yn parhau i gefnogi asiantaethau partner ac ymateb i geisiadau am gymorth yn ôl y gofyn. Caiff gweithgareddau adfer eu cynnal a'u datblygu wrth i ni ddilyn cynnydd y pandemig.

Bydd y weithdrefn Risg COVID-19 Strategol a thasgau rheolaeth cysylltiedig yn parhau i gael eu monitro, a chaiff yr ymateb ei deilwra i sefyllfaoedd sy'n dod i'r amlwg. Bydd y camau gweithredu a gymerir yn sicrhau ein bod yn parhau i liniaru effeithiau'r pandemig ar y gwasanaeth ac ar ei waith yn ein cymunedau yn ehangach. Fodd bynnag, wrth i'r pandemig barhau yn 2021/2022, ni welwyd yr effeithiau llawn a hirhoedlog eto.

Gan ddefnyddio'r pwerau yn Neddf Coronafeirws 2020, caiff cyfarfodydd yr Awdurdod eu cynnal yn rhithwir, yn y dyfodol y gellir ei ragweld, gan ddefnyddio meddalwedd fideogynadledda, a chânt eu recordio er mwyn eu cyhoeddi ar-lein. Bydd hyn yn parhau hyd nes y bydd darpariaethau llawn Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2020 wedi'u hymgorffori.

Bydd y gwasanaeth yn parhau i gyflawni gwasanaethau hanfodol i'r cymunedau rydym yn eu gwasanaethu, gan ddefnyddio'r asesiadau risg cadarn drwy weithredu camau gweithredu i alluogi staff i gadw pellter cymdeithasol, sicrhau hylendid da, a gweithio'n ddiogel yn ystod digwyddiadau gweithredol ac yn y gweithle yn gyffredinol. Bydd staff swyddfa'n parhau i allu gweithio gartref.

Bydd yr ymateb gweithredol yn parhau i weithredu fel arfer gan ddefnyddio cyfarpar diogelu personol (yn seiliedig ar ganllawiau Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid Tân) er mwyn sicrhau bod diffoddwyr tân sy'n mynychu digwyddiadau gweithredol yn cael eu diogelu. Anogir staff sy'n gallu gweithio gartref i wneud hynny o hyd, gan

sicrhau bod yr holl dimau'n cael eu cynrychioli'n effeithiol yn y gweithle. Bydd y dulliau diogelach a mwy arloesol o ddarparu gwasanaethau a gafodd eu datblygu yn ystod 2020/2021 yn cael eu cynnal a'u datblygu ymhellach.

Dros y 12 mis nesaf, bydd y gwasanaeth yn parhau i ddatblygu'r System Gwybodaeth Rheoli Busnes er mwyn hybu'r ymateb i COVID-19 a chefnogi busnes fel arfer.

Unwaith eto, caiff system Adnoddau Dynol a Chyflogres Graidd integredig y gwasanaeth ei datblygu ymhellach unwaith eto, gan ystyried cyflwyno modiwlau newydd a fydd yn gwella effeithlonrwydd a phrosesau mewnol. Mae'r broses Adolygiad Personol newydd yn cael ei gyflwyno i bob rhan o'r gwasanaeth gan ddefnyddio'r Modiwl Talent yn y system Adnoddau Dynol Graidd.

O ganlyniad i lwyddiant yr adolygiad IIP yn ystod 2020/2021, pan enillodd y gwasanaeth ddyfarniad Aur ar gyfer Pobl a dyfarniad Arian ar gyfer Llesiant, bydd y gwasanaeth yn anelu at ymgorffori'r llwyddiannau hyn ac adeiladu arnynt ar gyfer adolygiadau yn y dyfodol. Caiff y camau o'r adolygiadau eu gweithredu drwy brosesau cynllunio busnes arferol a chânt eu cofnodi yn y System Gwybodaeth Rheoli Busnes a ddefnyddir gan y gwasanaeth. Mae Grŵp Llywio Llesiant y gwasanaeth yn weithredol o ran hybu a chyflwyno gwelliannau llesiant ar gyfer pob grŵp o staff.

Bydd y gwasanaeth yn cwblhau'r prosiect gwerthuso swyddi, a disgwylir datblygu strwythur cyflogau newydd yn 2021/2022.

Bydd newidiadau i ddeddfwriaeth pensiynau a threth yn parhau i beri heriau i'r sefydliad, ac mae'r gallu i ymdrin â'r problemau cymhleth mewn perthynas ag adnoddau cyfredol yn parhau i beri pryder, ac mae amryw opsiynau'n cael eu harchwilio.

Mae ariannu'r sector cyhoeddus yn parhau i fod yn her hefyd. Mae effaith y gostyngiadau gwariant yn y sector cyhoeddus yn fater allweddol ar gyfer yr Awdurdod, ac mae'r setliadau y mae awdurdodau lleol yn eu hwynebu bob amser yn cael eu hystyried pan fo'r Awdurdod yn gosod ei gyllideb flynyddol. Mae'r ffactorau hyn yn cael eu hystyried yn ofalus bob amser wrth benderfynu ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.

Pennodd Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 y gofyniad i gymeradwyo a chyhoeddi'r cyfrifon erbyn 31 Mai a 31 Gorffennaf. Serch hynny, mae cynlluniau ar gyfer y pandemig COVID-19 a pharatoadau ar gyfer cynnal amserlen fyrrach yn 2021/2022 yn yr arfaeth gan ddefnyddio'r gwersi diweddaraf a ddysgwyd.

Cafodd gwaith cychwynnol ei wneud yn ystod 2020/2021 i asesu i ba raddau y mae'r gwasanaeth yn bodloni'r gofynion sydd wedi'u hamlinellu yn Nghod Rheolaeth Ariannol Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth 2019. Yn anffodus, oherwydd y cyfyngiadau ar arferion gweithio a gyflwynwyd yn sgil COVID-19, ni chafodd ystyriaeth lawn o hyn ei chyflawni â thîm uwch-reolwyr y

gwasanaeth. Caiff yr asesiad llawn ei gwblhau yn ystod blwyddyn ariannol 2021/2022.

Pan fydd Llywodraeth Cymru'n darparu ei ymateb i'r ymgynghoriad ar y Papur Gwyn 'Diwygio Awdurdodau Tân ac Achub Cymru', bydd y gwasanaeth yn ystyried y goblygiadau ar gyfer yr Awdurdod a'r gwasanaeth ar hyn o bryd ac yn ymateb yn unol â hynny.

Bydd yr Awdurdod yn cymryd y camau angenrheidiol i sicrhau ei fod yn bodloni pob un o'r gofynion a osodir arno gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 er mwyn sicrhau bod pob un o'r darpariaethau'n cael ei gweithredu.

Bydd yr Awdurdod yn parhau i ddilyn cynnydd y trafodaethau cenedlaethol ar dâl ac ehangu rôl diffoddwyr tân, a bydd yn asesu unrhyw effeithiau ar yr Awdurdod o ganlyniad iddynt.

Gan ystyried gwelliannau a datblygiadau i'r tymor hwy, bydd y gwasanaeth yn parhau i ddatblygu'r cynlluniau ar gyfer bioamrywiaeth a lleihau carbon, a bydd hefyd yn gweithredu camau i gefnogi'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol.

Mae trefniadau cyfredol y Pwyllgor Craffu o fewn yr Awdurdod yn destun adolygiad ar hyn o bryd. Disgwylir y bydd y Pwyllgor Craffu newydd yn cwmpasu meysydd sefydliadol ehangach o graffu ac adolygiadau thematig o fewn yr Awdurdod. Mae effaith y diwygiadau arfaethedig hyn ar y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad a'r Pwyllgor Adnoddau Dynol a Chydraddoldebau, ynghyd â'r newidiadau arfaethedig i'r cylch gorchwyl cytunedig, yn cael eu hystyried ar hyn o bryd.

7. Cynlluniau Gweithredu Llywodraethu

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2020/2021				
Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Dyddiad Cwblhau	Cynnydd
<p>Diwygio Awdurdodau Tân ac Achub Cymru</p> <p>Swyddog arweiniol: Dirprwy Brif Swyddog – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol</p>	Ymateb i'r gofynion a osodir ar y sefydliad.	Bydd y gwasanaeth yn cydymffurfio â gofynion Llywodraeth Cymru ac yn gallu dangos tystiolaeth gadarn o lywodraethu, trefniadau ariannol a rheoli perfformiad.	I'w benderfynu'n dilyn ymateb Llywodraeth Cymru i'r Papur Gwyn.	Mae'r gwasanaeth yn parhau i ymgysylltu'n rhagweithiol â Llywodraeth Cymru. Unwaith y bydd cyfeiriad Llywodraeth Cymru yn cael ei ddatgelu, bydd y gwasanaeth yn gweithredu'r camau gweithredu angenrheidiol. Mae hyn wedi'i gynnwys fel cam gweithredu yng Nghynllun Gweithredu Llywodraethu 2021–2022.
<p>Brexit</p> <p>Swyddog arweiniol: Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Technegol</p>	Darparu gwaith cynllunio a gwydnwch boddhaol drwy gydol y broses Brexit.	Bydd y gwasanaeth yn parhau i gyflawni'r holl swyddogaethau yn ystod y broses Brexit a'r tu hwnt.	Cafodd hyn ei ymestyn hyd nes Medi 2021 o'r dyddiad gwreiddiol o fis Mawrth 2021.	Mae paratodau sylweddol wedi'u gwneud a chynhelir cyfarfodydd mewnol, a cheir diweddariadau mewnol rheolaidd. Bydd y cyfarfodydd allanol a gynhelir â Fforymau Lleol Cymru Gydnerth yn sicrhau dull cyson. Mae hyn wedi'i gynnwys fel cam gweithredu yng Nghynllun Gweithredu Llywodraethu 2021–2022 er mwyn monitro materion parhaus ar ôl ymadael â'r UE.

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2020/2021

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Dyddiad Cwblhau	Cynnydd
<p>Apeliadau pensiynau</p> <p>Swyddog arweiniol: Prif Swyddog Cynorthwyol – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Pobl</p>	<p>Gweithredu penderfyniadau'r apeliadau pensiynau cenedlaethol yn unol â'r canllawiau cenedlaethol pan y'u cyhoeddir.</p>	<p>Penderfynu ar apeliadau.</p>	<p>Yn unol â'r canllawiau cenedlaethol.</p>	<p>Cafodd y broses apeliadau pensiynau mewnol ei chefnogi a'i chwblhau'n llawn. Parhaodd y gwasanaeth i fonitro apeliadau allanol yn briodol. Cafodd y cynnydd a wnaed mewn perthynas ag apeliadau pensiynau mewnol ac apeliadau allanol ei fonitro'n rheolaidd, a chafodd effeithiau posibl eu trafod â'r Awdurdod. Mae'r Bwrdd Pensiynau Lleol wedi cefnogi a darparu mewnbyn i'r broses hon yn weithredol.</p>
<p>Gwerthuso swyddi</p> <p>Swyddog arweiniol: Dirprwy Brif Swyddog – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Pobl</p>	<p>Bydd y 227 o swyddi corfforaethol (Llyfr Gwyrdd) yn y gwasanaeth yn cael eu hadolygu i sicrhau bod ein pobl yn derbyn taliad cydnabyddiaeth yn unol â'u rolau a'u cyfrifoldebau cyfredol.</p>	<p>Nodi taliad cydnabyddiaeth priodol ar gyfer rolau unigol.</p>	<p>Medi 2021.</p>	<p>Mae'r cam cyfweiliadau wedi'i gwblhau. Disgwylir cwblhau elfennau'r gwaith dadansoddi a'r gwaith modelu cyflogau dilynol yn ystod blwyddyn ariannol 2021–2022.</p>

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2020/2021

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Dyddiad Cwblhau	Cynnydd
<p>Cynllun Bioamrywiaeth a Lleihau Carbon</p> <p>Swyddog arweiniol: Dirprwy Brif Swyddog – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol</p>	<p>Ceisio cynnal a gwella bioamrywiaeth wrth arfer swyddogaethau'r gwasanaeth mewn modd priodol, a hybu gwydnwch ecosystemau wrth wneud hyn.</p>	<p>Datblygu a gweithredu'r cynllun tair blynedd cyntaf i leihau effaith y gwasanaeth ar yr amgylchedd a chefnogi amcanion amgylcheddol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.</p>	<p>Mawrth 2023.</p>	<p>Mae'r Awdurdod wedi cymeradwyo'r cynlluniau ar gyfer Bioamrywiaeth a Lleihau Carbon. Mae'r gwasanaeth wedi recriwtio Swyddog Cynaliadwyedd i gefnogi'r gwaith o ymgorffori'r cynlluniau hyn.</p>

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2020/2021

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Dyddiad Cwblhau	Cynnydd
<p>Ymateb i'r pandemig COVID-19 ac adfer ar ei ôl</p> <p>Swyddog arweiniol: Prif Swyddog Tân</p>	<p>Adolygu ymateb y gwasanaeth i'r pandemig COVID-19 ac adfer ar ei ôl.</p> <p>Datblygu gweithle sy'n ddiogel o ran COVID-19.</p> <p>Sicrhau gwerth am arian a dull llywodraethu effeithiol mewn amgylchedd COVID-19.</p> <p>Nodi ffyrdd newydd ac arloesol o gyflenwi gwasanaethau ac o ymgysylltu â'r cyhoedd ar ôl COVID-19.</p>	<p>Cynlluniau parhad busnes gwell ar gyfer ymateb i achosion yn y dyfodol ac adfer ar eu hól.</p> <p>Gwasanaeth cadarn sy'n gallu cyflenwi gwasanaethau â llai o aflonyddwch.</p> <p>Mae'r gwasanaeth yn cynnal safonau uchel o ymddygiad o ran gweinyddiaeth ariannol a llywodraethu corfforaethol.</p> <p>Ffyrdd newydd o weithio i gyflenwi gwasanaethau'n ddiogel ac ymgysylltu â'n cymunedau'n bersonol, o bell ac yn rhithwir.</p>	<p>Mawrth 2021.</p>	<p>Mae'r Tîm Achosion Brys wedi bod yn weithredol drwy gydol y pandemig er mwyn llywio'r ymateb i sefyllfaoedd sy'n dod i'r amlwg.</p> <p>Mae'r gwasanaeth wedi cyflwyno arferion gwaith newydd a gweithredu mesurau i ddarparu amgylchedd sy'n ddiogel o ran COVID-19 i'w holl staff.</p> <p>Mae'r gwasanaeth wedi buddsoddi mewn cyfarpar TGCh ychwanegol er mwyn gwella dulliau o weithio o bell a gwella'r gallu i ymgysylltu â phartneriaid a chyflawni busnes dros y platfformau digidol niferus a ddefnyddir.</p> <p>Cynhaliwyd yr ymateb gweithredol a datblygwyd dulliau newydd ac arloesol o ddarparu gwasanaethau addysgol, ymgysylltu a lleihau risg.</p>

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2021/2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Arweinydd Swyddog	Dyddiad Cwblhau
Diwygio Awdurdodau Tân ac Achub Cymru	Ymateb i'r gofynion a osodir ar y sefydliad.	Bydd y gwasanaeth yn cydymffurfio â gofynion Llywodraeth Cymru ac yn gallu dangos tystiolaeth gadarn o lywodraethu, trefniadau ariannol a rheoli perfformiad.	Dirprwy Brif Swyddog – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	I'w benderfynu'n dilyn ymateb Llywodraeth Cymru i'r Papur Gwyn.
Dogfennau cyfansoddiadol	Adolygu a diweddarau dogfennau cyfansoddiadol y gwasanaeth.	Caiff y dogfennau cyfansoddiadol eu diweddarau i adlewyrchu canlyniadau'r canlynol: 1) Diwygio Awdurdodau Tân ac Achub Cymru. 2) Rheoliadau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru), gan weithredu'r camau angenrheidiol o ganlyniad.	Dirprwy Brif Swyddog – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	1) I'w benderfynu'n dilyn cyfeiriad Llywodraeth Cymru. 2) 14 Mehefin 2021.
Brexit	Darparu gwaith cynllunio a gwydnwch boddhaol drwy gydol y broses Brexit.	Bydd y gwasanaeth yn parhau i gyflawni'r holl swyddogaethau yn ystod y broses Brexit a'r tu hwnt.	Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Technegol	Medi 2021.
Apeliadau pensiynau	Gweithredu penderfyniadau'r apeliadau pensiynau cenedlaethol yn unol â'r canllawiau cenedlaethol pan y'u cyhoeddir.	Penderfynu ar apeliadau.	Prif Swyddog Cynorthwyol – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Pobl	Yn unol â'r canllawiau cenedlaethol.

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2021/2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Arweinydd Swyddog	Dyddiad Cwblhau
Gwerthuso swyddi	Bydd y 227 o swyddi corfforaethol (Llyfr Gwyrdd) yn y gwasanaeth yn cael eu hadolygu i sicrhau bod ein pobl yn derbyn taliad cydnabyddiaeth teg yn unol â'u rolau a'u cyfrifoldebau cyfredol.	Nodi taliad cydnabyddiaeth priodol ar gyfer rolau unigol. Mae'n bosibl y bydd cwblhau'r broses yn golygu prosesu apeliadau'n briodol a datblygu strwythur cyflogau newydd.	Prif Swyddog Cynorthwyol – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Pobl	Chwarter 2 2021.
Cynllun Bioamrywiaeth a Lleihau Carbon	Ceisio cynnal a gwella bioamrywiaeth a lleihau'r ôl troed carbon wrth arfer swyddogaethau'r gwasanaeth mewn modd priodol, a hybu gwydnwch ecosystemau wrth wneud hyn.	Datblygu a gweithredu'r cynllun tair blynedd cyntaf i leihau effaith y gwasanaeth ar yr amgylchedd a chefnogi amcanion amgylcheddol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.	Dirprwy Brif Swyddog – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	Mawrth 2023.

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2021/2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Arweinydd Swyddog	Dyddiad Cwblhau
Ymateb i'r pandemig COVID-19 ac adfer ar ei ôl	<p>Parhau i adolygu a myfyrio ar y dysgu yn sgil ymateb y gwasanaeth i'r pandemig COVID-19 ac adfer ar ei ôl.</p> <p>Cynnal gweithle sy'n ddiogel o ran COVID-19.</p> <p>Sicrhau gwerth am arian a dull llywodraethu effeithiol mewn amgylchedd COVID-19.</p> <p>Nodi ffyrdd newydd ac arloesol o gyflenwi gwasanaethau ac o ymgysylltu â'r cyhoedd mewn amgylchedd COVID-19.</p>	<p>Cynlluniau parhad busnes profedig i ymateb i achosion yn y dyfodol ac adfer ar eu hôl.</p> <p>Gwasanaeth cadarn sydd â'r gallu i ddarparu gwasanaethau mewn amgylchedd gwaith sy'n ddiogel o ran COVID-19.</p> <p>Mae'r gwasanaeth yn parhau i gynnal y safonau ymddygiad uchaf o safbwynt gweinyddiaeth ariannol a llywodraethu corfforaethol.</p> <p>Mae dulliau newydd o ddarparu gwasanaethau'n ddiogel, ac o ymgysylltu'n ddiogel â'n cymunedau, boed wyneb yn wyneb, o bell ac yn rhithwir, yn sicrhau bod y gwasanaeth yn parhau i leihau risg ar draws y cymunedau yr ydym yn eu gwasanaethu.</p>	Prif Swyddog Tân	Wedi'i ymestyn hyd nes mis Rhagfyr 2021 o'r dyddiad gwreiddiol o fis Mawrth 2021.

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2021/2022

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Arweinydd Swyddog	Dyddiad Cwblhau
Dyletswydd economaidd-gymdeithasol	Gweithredu egwyddorion y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol yn ein systemau cynllunio ac adrodd. Galluogi'r gwasanaeth i roi sylw dyledus i'r angen i leihau'r anghydraddoldebau sy'n deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol wrth iddo wneud unrhyw benderfyniadau strategol.	<p>Sicrhau bod y penderfyniadau strategol y mae'r gwasanaeth yn ei wneud yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ystyried y dystiolaeth a'r effaith bosibl drwy broses o ymgynghori ac ymgysylltu - Deall safbwyntiau ac anghenion y bobl hynny y mae'r penderfyniad yn effeithio arnynt, yn enwedig y bobl hynny sydd dan anfantais economaidd-gymdeithasol - Croesawu prosesau herio a chraffu - Sbarduno newid ar hyd y ffordd 	Dirprwy Brif Swyddog – Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	<p>Templed Adroddiad yr Awdurdod Tân 14 Mehefin 2021.</p> <p>Cynllun Strategol Hydref 2021.</p>
Cod Rheolaeth Ariannol Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth 2019	Cynnal asesiad llawn o gydymffurfiaeth y gwasanaeth ag egwyddorion Cod Rheolaeth Ariannol Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth 2019.	<p>Gwella gwydnwch ariannol y gwasanaeth drwy ymwreiddio safonau uwch o reolaeth ariannol.</p> <p>Nodi a mynd i'r afael ag unrhyw fylchau neu gyfyngiadau mewn cydymffurfiaeth â'r Cod Rheolaeth Ariannol.</p>	Trysorydd	Rhagfyr 2021.

Gellir gweld y dogfennau mewnol y cyfeirir atynt yn y datganiad hwn ar ein gwefan yn <https://www.decymru-tan.gov.uk/>

8. Casgliad crynhoi

Mae Awdurdod Tân ac Achub De Cymru yn cydnabod ei gyfrifoldeb, fel sefydliad gwasanaethau cyhoeddus, o safbwynt darparu gweledigaeth ar gyfer y gymuned y mae'n ei gwasanaethu, ac o safbwynt arwain drwy esiampl o ran y penderfyniadau a wneir ganddo a phrosesau a gweithredu eraill, gan sicrhau bod aelodau a swyddogion yn gweithredu'n unol â safonau uchel o ymddygiad. Mae'r sefydliad yn gweithredu mewn modd darbodus, effeithiol, effeithlon a moesegol.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod llywodraethu da yn sylfaenol i'r gwaith o ddarparu gwasanaethau o safon sy'n diwallu anghenion rhanddeiliaid ac yn sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei wario'n ddoeth. Ystyria'r Awdurdod fod ei drefniadau llywodraethu ar gyfer 2020-2021 yn parhau i fod yn addas i'r diben.

Credir bod y prosesau craffu, archwilio mewnol ac archwilio allanol, ynghyd â rheolaeth risg wedi dangos bod y llywodraethu corfforaethol yn y sefydliad hwn yn effeithiol, bod y trefniadau sydd eioes yn eu lle yn addas i'r diben, a bod yr Awdurdod mewn sefyllfa dda i gyflawni ei nodau ac amcanion, a hynny er mwyn cyflawni'r canlyniadau bwriadedig ar gyfer y gymuned a defnyddwyr gwasanaethau.

Mae'r Awdurdod yn fodlon bod y trefniadau llywodraethu priodol yn weithredol ac mae'n parhau i fod wedi'i ymrwymo i wella'r rhain drwy gyflawni'r cynllun gweithredu ar gyfer 2021–2022.

9. Datganiad ar y cyd gan Gadeirydd a Phrif Swyddog Tân yr Awdurdod Tân ac Achub

Rydym yn cynnig ein bod yn cymryd camau i fynd i'r ateb â'r holl faterion uchod er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu ymhellach yn ystod y flwyddyn sydd i ddod, fel yr amlinellir yn y cynllun uchod. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliannau a gafodd ei nodi yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, a byddwn yn monitro'u gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf. Fodd bynnag, oherwydd dylanwadau allanol sydd y tu hwnt i'n rheolaeth, efallai na fydd yn bosibl cyflawni popeth a nodwyd.

Bydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2021–2022 yn cynnwys safbwynt diweddaedig yn erbyn y materion llywodraethu a nodwyd yn Natganiad 2020–2021.

Llofnodwyd:	Llofnodwyd:
Cadeirydd yr Awdurdod Tân ac Achub	Prif Swyddog Tân
Dyddiad:	Dyddiad:

ADRODDIAD YR ARCHWILYDD

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Awdurdod Tân ac Achub De Cymru

Adroddiad ar archwiliad o'r datganiadau ariannol

Barn ar ddatganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub De Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub De Cymru yn cynnwys y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian, Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân a'r nodiadau perthnasol, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu arwyddocaol.

Mae'r fframwaith adrodd ariannol a ddefnyddiwyd i'w paratoi yn gymwys yn unol â'r gyfraith a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd a'u haddaswyd gan God Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020/21.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi argraff wir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tân ac Achub De Cymru fel yr oedd ar 31 Mawrth 2021 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi cael eu paratoi'n gywir yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglwyd a'u haddaswyd gan God Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020–2021.

Sail ar gyfer y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol, y Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU, a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol ar gyfer Cyrff Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Ceir disgrifiad pellach o fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny yn adran 'Cyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol' fy adroddiad. Rwy'n annibynnol o'r Awdurdod Tân ac Achub yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i fy archwiliad o ddatganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn addas i ddarparu sail ar gyfer fy marn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o'r sail busnes gweithredol o gyfrifo wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i wneud, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd mewn deunyddiau sy'n ymwneud â digwyddiadau nac amodau sydd, yn unigol nac ar y cyd, a all beri ansicrwydd sylweddol ar allu Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru i barhau i fabwysiadu'r sail busnes gweithredol o gyfrifo am gyfnod sy'n para 12 mis o adeg awdurdodi'r datganiadau ariannol i'w dyrannu.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol o ran y busnes gweithredol yn adrannau perthnasol yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys gwybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol ar wahân i'r datganiadau ariannol a fy adroddiad archwilydd ar hynny. Mae'r Swyddog Ariannol Cyfrifol yn gyfrifol am y wybodaeth arall sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ar wahân i'r graddau a nodir yn benodol yn fy adroddiad fel arall, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar hynny. Fy nghyfrifoldeb yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw gwybodaeth arall yn anghyson â'r datganiadau neu wybodaeth ariannol yn yr archwiliad, neu ymddengys ei fod wedi'i gam-ddatgan. Petawn i'n nodi anghysondeb deunyddiol o'r fath neu gamddatganiadau deunyddiol amlwg, mae'n rhaid i mi benderfynu os yw hyn yn golygu bod camddatganiadau deunyddol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os, yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i wneud, rwy'n dod i'r casgliad bod camddatganiad deunyddol o ran yr wybodaeth arall, mae'n rhaid i mi adrodd am hyn.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w ddweud yn hyn o beth.

Adrodd ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, ar sail y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- Mae'r wybodaeth a gynhwysir o fewn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol wedi'u paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol, ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020–21;
- Mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol wedi'u paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â chanllawiau.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt yn ôl eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth am yr Awdurdod Tân ac Achub a'i amgylchedd a'r ddealltwriaeth ohonynt a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w gyflwyno am y materion canlynol yr wyf yn adrodd i chi os, yn fy marn i:

- nid yw'r canghennau na wnaeth fy nhîm ymweld â nhw wedi cadw cofnodion cyfrifyddu digonol, neu nid ydynt wedi cyflwyno datganiadau digonol ar gyfer fy archwiliad;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cyd-fynd â'r cofnodion a datganiadau cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Swyddog Ariannol Cyfrifol ar gyfer y datganiadau ariannol

Fel yr eglurwyd yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a nodwyd ar dudalen 10, mae'r Swyddog Ariannol Cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi barn wir a theg, ac ar gyfer y fath reolaeth

fewnol ag y mae'r Swyddog Ariannol Cyfrifol yn credu ei bod yn angenrheidiol er mwyn galluogi'r gwaith o baratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd rhag camddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiadau o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r Awdurdod Tân ac Achub i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel sy'n berthnasol faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio'r sail cyfrifyddu ar gyfer busnes gweithredol, oni bai yr ystyrir yn amhriodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw sicrhau sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn gyffredinol yn rhydd rhag camddatganiad perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, ac i gyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn sicrwydd lefel uchel, ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o ganlyniad i dwyll neu wallau ac fe'u hystyrir yn berthnasol pe gellid disgwyl yn rhesymol, yn unigol neu yn eu cyfanrwydd, iddynt gael dylanwad ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a gymerir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae anghysondebau, gan gynnwys twyll, yn achosion o anghydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, sydd wedi'u hamlinellu uchod, i ganfod camddatganiadau deunyddol o ran anghysondebau, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Ymholi o ran rheoli a'r rheiny sy'n gyfrifol am lywodraethu, sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Awdurdod Tân ac Achub De Cymru sy'n ymwneud â'r canlynol:
  - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau ac os ydynt yn ymwybodol o unrhyw achosion o anghydymffurfiaeth;
  - canfod ac ymateb i'r risgiau twyll ac os oes ganddynt wybodaeth am dwyll gwirioneddol, amheuaeth neu honiad ohono; a'r
  - rheoliadau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n ymwneud â thwyll neu anghydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau.
- Ystyried fel tîm archwilio sut a ble y gall twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posib o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, gwnes i nodi potensial am dwyll yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw a phostio dyddiaduron anarferol;
- Caffael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru yn ogystal â'r fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol y mae Awdurdodau Tân ac Achub De Cymru yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny sy'n cael effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu sydd wedi cael effaith sylweddol ar weithrediadau Awdurdod Tân ac Achub De Cymru.

Yn ogystal â'r uchod, mae fy ngweithdrefnau i nodi risgiau'n cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau a'r profion datganiadau ariannol i gefnogi dogfennau i asesu cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- ymholi am reolaeth a'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad am ymglyfreithiad a honiadau posib a gwirioneddol;

- darllen cofnodion cyfarfodydd y rheiny sy'n llywodraethu dros yr Awdurdodau Tân ac Achub;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll drwy reolwyr yn diystyrru rheolaethau, profi priodolrwydd nodiadau mewn dyddiaduron a diwydiadau eraill; asesu os yw'r beirniadaethau sy'n cael eu gwneud wrth gyfrifo amcangyfrifon yn dynodi rhagfarn bosib; a gwerthuso sail resymegol y busnes o ran unrhyw trafodiadau sylweddol sy'n anarferol neu sydd y tu allan i drefn arferol y busnes.

Gwnes i hefyd gyfathrebu cyfreithiau a rheoliadau perthnasol a risgiau twyll posib i holl aelodau'r tîm archwilio a bod yn wyliadwrus i unrhyw ddangosyddion twyll neu anghydymffurfiaeth gyda chyfreithiau a rheoliadau drwy'r archwiliad.

Effeithiwr ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod anghysondebau, gan gynnwys twyll, gan anhawster cynhenid wrth ganfod anghysondebau, effeithiolrwydd rheolaethau Awdurdod Tân ac Achub De Cymru a natur, amseru a graddau'r gweithdrefnau archwilio a wneir.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn ffurfio rhan o'm hadroddiad archwilydd.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Rwy'n tystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Awdurdod Tân ac Achub De Cymru yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
28 Gorffennaf 2021

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

DATGANIAD GWARIANT AC INCWM CYNHWYSFAWR

2019/20				2020/21		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
83,693	-7,260	76,433	Costau diffodd tân	82,809	-7,466	75,343
83,693	-7,260	76,433	Cost gwasanaethau	82,809	-7,466	75,343
0	-31	-31	Incwm a gwariant gweithredol eraill (nodyn 6)	0	-55	-55
25,376	-79	25,297	Incwm a gwariant ariannu a buddsoddi (nodyn 7)	22,080	-2	22,078
0	-73,259	-73,259	Trethiant ac incwm grant amhenodol (nodyn 8)	0	-75,995	-75,995
		28,440	Diffyg wrth ddarparu gwasanaethau			21,371
2,295	-4,935	-2,640	Gwarged neu ddiffyg ar ailbrisió eiddo, peiriannau a chyfarpar	85	0	85
		-85,770	Ailfesuriad o'r budd (ased) / rhwymedigaeth net ddiffiniedig (nodiadau 21 a 34)			88,470
		-88,410	(Incwm) a gwariant cynhwysfawr eraill (Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd)			88,555
		-59,970	Cyfanswm (incwm) a gwariant cynhwysfawr eraill			109,926

DATGANIAD SYMUDIADAU MEWN CRONFEYDD

	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Cronfa Gyffredinol a Glustnodwyd £000	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £000	Cyfanswm cronfeydd y gellir eu defnyddio £000	Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio £000	Cyfanswm cronfeydd wrth gefn yr Awdurdod £000
Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020 a ddygwyd ymlaen	-3,000	-9,345	-74	-12,419	870,866	858,447
Cyfanswm Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr	21,371	0	0	21,371	88,555	109,926
Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu o dan reoliadau (nodyn 3)	-22,685	133	-55	-22,607	22,607	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd a Glustnodwyd	-1,314	133	-55	-1,236	111,162	109,926
Trosglwyddiadau i / (oddi wrth) Gronfeydd a Glustnodwyd	1,314	-1,314	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2020/21	0	-1,181	-55	-1,236	111,162	109,926
Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2021 a ddygwyd ymlaen	-3,000	-10,526	-129	-13,655	982,028	968,373

	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Cronfa Gyffredinol a Glustnodwyd £000	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £000	Cyfanswm cronfeydd y gellir eu defnyddio £000	Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio £000	Cyfanswm cronfeydd wrth gefn yr Awdurdod £000
Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019 a ddygwyd ymlaen	-3,000	-12,448	-901	-16,349	934,766	918,417
Cyfanswm Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr	28,440	0	0	28,440	-88,410	-59,970
Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu o dan reoliadau (nodyn 3)	-28,393	3,056	827	-24,510	24,510	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd a Glustnodwyd	47	3,056	827	3,930	-63,900	-59,970
Trosglwyddiadau i / (oddi wrth) Gronfeydd a Glustnodwyd	-47	47	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2019/20	0	3,103	827	3,930	-63,900	-59,970
Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020 a ddygwyd ymlaen	-3,000	-9,345	-74	-12,419	870,866	858,447

MANTOLEN

31 Mawrth 2020		31 Mawrth 2021	
£000		£000	Nodiadau
82,924	Eiddo, peiriannau a chyfarpar	82,243	9
134	Asedau anniriaethol	137	
400	Dyledwyr hirdymor	300	13
83,458	Asedau hirdymor	82,680	
711	Stocrestrau	1,046	
3,242	Dyledwyr byrdymor	7,016	13
1,900	Arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod	3,198	14
5,853	Asedau cyfredol	11,260	
-229	Rhwymedigaethau byrdymor	-365	33
-2,571	Benthycu byrdymor	-1,082	10
-4,647	Credydwyr byrdymor	-7,013	15
-165	Darpariaethau	-118	16
-7,612	Rhwymedigaethau cyfredol	-8,578	
-24,061	Benthycu hirdymor	-28,146	10
-4,461	Rhwymedigaethau hirdymor eraill – Mentrau Cyllid Preifat	-4,096	33
-911,624	Rhwymedigaethau sy'n gysylltiedig â chynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio	-1,021,493	34
-940,146	Rhwymedigaethau hirdymor	-1,053,735	
-858,447	Asedau net	-968,373	
-12,419	Cronfeydd y gellir eu defnyddio	-13,655	17
870,866	Cronfeydd na ellir eu defnyddio	982,028	18
858,447	Cyfanswm y cronfeydd	968,373	

DATGANIAD LLIF ARIAN

2019/20		2020/21
£000		£000
28,440	Diffyg net ar ddarparu gwasanaethau (Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a nodyn 23)	21,371
-35,285	Addasiadau i warged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau heb fod yn arian parod (nodyn 23)	-24,025
-1,304	Addasiadau ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwaged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi ac ariannu (nodyn 23)	-1,499
-8,149	(Mewnlif)/all-lif arian parod net o weithgareddau gweithredol	-4,153
6,460	Gweithgareddau buddsoddi (nodyn 24)	3,659
6,143	Gweithgareddau ariannu (nodyn 24)	-804
4,454	(Cynnydd) neu ostyngiad net mewn arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod	-1,298
6,354	Arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod ar gychwyn y cyfnod adrodd	1,900
1,900	Arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod adrodd (nodyn 14)	3,198

Sylwer

Darperir dadansoddiad manwl o'r uchod yn nodyn 23 a 24.

POLISI'AU CYFRIFYDDU

CYFFREDINOL

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod ar gyfer blwyddyn ariannol 2020–21 ynghyd â'i sefyllfa ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021. Mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o Gyfrifon blyneddol o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r arferion hyn yn bennaf yn cynnwys Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2020–21 ('y Cod'), a ategwyd gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol a chyfarwyddyd statudol a gyhoeddwyd o dan Adran 12 o Ddeddf 2003.

Yn bennaf, yr arfer cyfrifyddu a fabwysiedir yn y Datganiad o Gyfrifon yw cost hanesyddol, a addaswyd gan ailbrisiad o rai categorïau o asedau nad ydynt yn gyfredol ac offerynnau ariannol.

INCWM A GWARIANT CRONIADAU

Yn y cyfrifon refeniw, cyfrifir am incwm a gwariant, net TAW adferadwy, yn y flwyddyn y maent yn deillio ohoni, nid wrth wneud neu dderbyn taliadau arian parod yn unig. Yn benodol:

- Cyfrifir am ffioedd, taliadau a rhenti sy'n ddyledus fel incwm ar y dyddiad y mae'r Awdurdod yn darparu'r nwyddau neu wasanaethau perthnasol.
- Caiff cyflenwadau eu cofnodi fel gwariant pan fyddant yn cael eu defnyddio. Lle mae bwch rhwng y dyddiad y derbynnir y cyflenwadau a'r dyddiad maent yn cael eu defnyddio, cânt eu nodi fel stocrestrau ar y fantolen.
- Cyfrifir llog sy'n daladwy ar fenthyciadau ac sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar sail y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na'r llifoedd arian a benodwyd neu a bennwyd gan y contract.
- Lle mae incwm a gwariant wedi cael eu cydnabod ond ni dderbyniwyd na thalwyd yr arian, cofnodir dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol yn y Fantolen. Os oes amheuaeth y telir y dyledion, nodir balans y dyledwyr a chodir tâl ar refeniw am yr incwm na fydd o bosibl yn cael ei gasglu.

ARIAN PAROD A SYMIAU SY'N CYFATEB I ARIAN PAROD

Cynrychiolir arian drwy arian mewn llaw ac adneuo'n gyda sefydliadau ariannol sy'n ad-daladwy yn ddi-gosb ar rybudd heb fod yn fwy na 24 awr. Mae symiau sy'n cyfateb i arian parod yn fuddsoddiadau hynod hylifol y mae modd eu troi'n symiau arian mewn llai na thri mis gyda risg ddibwys o newid mewn gwerth.

COSTAU I REFENIW AM ASED AU NAD YDYNT YN GYFREDOL

Debydir cost gwasanaethau â'r symiau canlynol er mwyn cofnodi'r gost o ddal asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn:

- Dibrisiant y gellir ei briodoli i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth

- Colledion ailbrisiu ac amhariad ar asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth lle nad oes enillion cronrus o fewn y Gronfa Ailbrisiu y gellir dileu'r colledion yn eu herbyn
- Amorteiddio asedau anniriaethol y gellir eu priodoli i'r gwasanaeth

Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod godi cyfraniadau i ariannu colledion dibrisiant, ailbrisiu a diffygiant neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae'n ofynnol iddo wneud cyfraniad blynyddol o'r refeniw tuag at ostyngiad yn ei ofyniad benthyca cyffredinol. Felly, disodlir colledion dibrisiant, ailbrisiu a diffygiant ac amorteiddio gan gyfraniadau a wnaed o falansau'r Gronfa Gyffredinol, h.y. darpariaeth isafswm refeniw, a gwariant cyfalaf i'r cyfrif refeniw drwy gyfrwng trosglwyddiad addasu i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad Symud Cronfeydd.

BUDDIANNAU GWEITHWYR

Buddiannau sy'n daladwy yn ystod cyflogaeth

Cydnabyddir cyflogau a thaliadau sy'n gysylltiedig â chyflogaeth yn y cyfnod lle derbynnir y gwasanaeth gan weithwyr. Cydnabyddir cost hawliadau gwyliau blynyddol a enillwyd ond na chymerwyd gan weithwyr ar ddiwedd y cyfnod ('absenoldebau cronrol') yn y datganiadau ariannol i'r graddau y caniateir i weithwyr gario gwyliau ymlaen i'r cyfnod canlynol.

Buddiannau terfynu

Diffinnir buddiannau terfynu fel symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn dyddiad arferol ymddeol neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad/ymddeoliad gwirfoddol. Caiff y costau hyn eu codi ar sail croniadau lle y gellir dangos bod yr Awdurdod yn ymrwymedig i derfynu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu'n gwneud cynnig er mwyn annog diswyddo gwirfoddol.

Lle mae buddiannau terfynu yn cynnwys gwelliannau i bensiynau, mae darpariaethau statudol yn gofyn y priodolir y swm sy'n daladwy i'r gronfa bensiwn neu bensiwnwr o fewn y flwyddyn gan yr Awdurdod i falans y Gronfa Gyffredinol, nid y swm a gyfrifwyd yn ôl y safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symud Cronfeydd, mae angen dyraniadau i'r Gronfa Bensiwn ac oddi wrthi er mwyn dileu credydau a debydau tybiannol i fuddiannau terfynu pensiynau uwch a'u cyfnewid â debydau am yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

BUDDIANNAU ÔL-GYFLOGAETH

Pensiynau

Mae'r Awdurdod yn cymryd rhan mewn cynlluniau pensiwn penodol ar gyfer diffoddwyr tân ac aelodau staff corfforaethol. Mae'r cynlluniau fel a ganlyn:

1. Cynlluniau Pensiwn y Diffoddwyr Tân

Mae cynlluniau pensiwn y diffoddwyr tân yn gynlluniau buddion diffiniedig sydd heb eu hariannu, sy'n golygu nad oes unrhyw asedau buddsoddi wedi'u cronni i dalu rhwymedigaethau'r pensiynau a bod yn rhaid cynhyrchu arian i fodloni'r gwir daliadau pensiwn wrth iddynt ddod yn daladwy. Mae cyfraniadau'r gweithiwr a'r cyflogwr yn seiliedig ar ganran o dâl pensiynadwy a osodwyd yn genedlaethol

gan Lywodraeth Cymru, ac mae hyn yn destun ailwerthusiad bob tair blynedd gan Adran Actwaraidd y Llywodraeth.

Caiff y gronfa bensiwn ei thrin fel datganiad incwm a gwariant ar wahân o fewn y Datganiad o Gyfrifon ac fe'i diogelir i sicrhau eglurdeb cyfrifyddu – gweler nodiadau 21 a 34 a 'Chyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân' am fwy o fanylion. Drwy'r gronfa bensiwn y mae'r Awdurdod yn cyflawni ei gyfrifoldeb dros dalu pensiynau swyddogion sydd wedi ymddeol, eu goroeswyr, ac eraill sy'n gymwys ar gyfer buddiannau o dan y cynllun.

Datgelir amcangyfrif o rwymedigaethau hirdymor yr Awdurdod i dalu am y costau hyn mewn nodyn i'r cyfrifon fel sy'n ofynnol gan Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19.

2. Staff Corfforaethol ac Ystafell Reoli

Mae hwn yn gynllun sydd wedi'i ariannu gyda phensiynau a dalwyd gan gronfeydd buddsoddi sylfaenol a reolir gan Gronfa Bensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ('y gronfa'), sy'n rhan o Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae actwariaid yn pennu cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr. Telir costau pellach, sy'n codi o ran rhai pensiynau a delir i weithwyr sydd wedi ymddeol, ar sail heb ei hariannu. Gweler nodyn 34 am fwy o fanylion.

DIGWYDDIADAU AR ÔL Y CYFNOD ADRODD

Mae digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd yn cynnwys y digwyddiadau hynny, boed yn ffafriol neu'n anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad yr awdurdodir y datganiadau ariannol er mwyn eu cyhoeddi. Gellir adnabod dau fath o ddigwyddiad:

- a) y rheini sy'n darparu tystiolaeth o amodau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd (digwyddiadau addasu), a'r
- b) rheini sy'n nodweddiadol o'r amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd (nad ydynt yn addasu).

ADDASIADAU CYFNODAU BLAENOROL, NEWIDIADAU MEWN POLISIÄU CYFRIFYDDU, AC AMCANGYFRIFON A GWALLAU

Gall addasiadau cyfnod blaenorol godi yn sgil newid ym mholisiäu cyfrifyddu neu o ganlyniad i gywiro gwall perthnasol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifyddu yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd i ddod y mae'r newid yn effeithio arnynt, ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau mewn polisiäu cyfrifyddu ond pan ofynnir amdanynt gan arferion cyfrifyddu priodol neu pan fydd y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod neu ei berfformiad ariannol. Lle gwneir newid, caiff ei gymhwysu yn ôl-weithredol (oni bai y nodir fel arall) drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol, fel petai'r polisi newydd wedi'i gymhwysu o'r cychwyn.

Cywirir gwallau perthnasol a ganfuwyd o fewn ffigyrau'r cyfnod blaenorol yn ôl-weithredol drwy ddiwygio balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod.

OFFERYNNAU ARIANNOL

Rhwymedigaethau ariannol

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y fantolen pan fydd yr Awdurdod yn dod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol, ac maent yn cael eu mesur i ddechrau yn ôl gwerth teg a'u cario ar eu cost a amorteiddiwyd. Mae taliadau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario ymlaen y rhwymedigaeth, wedi'i luosi â chyfradd llog wirioneddol yr offeryn. Y gyfradd llog wirioneddol yw'r gyfradd sy'n didynnu'n union daliadau arian amcangyfrifedig yn y dyfodol yn ystod oes yr offeryn hyd at y swm a gydnabuwyd fel ei werth yn wreiddiol.

Mae hyn yn golygu, ar gyfer y rhan fwyaf o fenthyciadau'r Awdurdod, mai'r swm ar y fantolen yw'r prifswm sy'n weddill sy'n ad-daladwy (yn ogystal â llog cronedig os yw'n briodol), a llog a briodolwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyciad.

Asedau ariannol

Dosberthir asedau ariannol yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Ceir tri phrif ddsbarth o asedau ariannol wedi'u mesur ar y canlynol:

- cost amorteiddio
- gwerth teg drwy enillion neu golledion
- gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

Model busnes yr Awdurdod yw dal buddsoddiadau er mwyn casglu llif arian contractiol. Felly, caiff asedau ariannol eu dosbarthu fel cost wedi'i hamorteiddio.

Asedau ariannol wedi eu mesur ar gost wedi'i hamorteiddio

Caiff asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio eu cydnabod ar y fantolen pan fydd yr Awdurdod yn dod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol a chânt eu mesur ar werth teg i ddechrau. Yna cânt eu mesur ar eu cost a amorteiddiwyd. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n dderbyniadwy yn seiliedig ar swm cario ymlaen yr ased wedi'i luosi â chyfradd llog wirioneddol yr offeryn. Am yr asedau ariannol sydd gan yr awdurdod, mae hyn yn golygu'r mai'r swm a gyflwynir ar y fantolen yw'r prif swm derbyniadwy (a'r llog a gronnwyd) a'r llog sydd wedi'i gredydu i'r Datganiad Incwm yw'r prif swm derbyniadwy ar gyfer y flwyddyn yn y cytundeb llog.

Mae unrhyw enillion a cholledion sy'n codi o ganlyniad i ddileu cydnabyddiaeth ased yn cael eu credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Model colli credyd disgwylidig

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu dull syml ar gyfer amhariadau ac yn mesur colli dyledwyr manwerthu a benthyciadau i drydydd partïon ar swm sydd gyfwerth â cholli oes gyfan ddisgwylidig gan ddefnyddio darpariaeth sy'n seiliedig yn bennaf ar oedran y ddyled. Mae'r dull hwn yn sicrhau cydnabyddiaeth gynnar o amhariad asedau ariannol.

GRANTIAU A CHYFRANIADAU'R LLYWODRAETH

Cydnabyddir grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti fel incwm ar y dyddiad pan fydd yr Awdurdod yn bodloni amodau'r hawl i dderbyn y grant/cyfraniad, bod sicrwydd rhesymol y derbynnir yr arian, a bod y gwariant y rhoddir y grant ar ei gyfer naill ai wedi'i gyflawni neu fod disgwyliad rhesymol y bydd yn cael ei gyflawni. Cyfatebir grantiau refeniw yng nghyfrifon refeniw'r gwasanaeth â'r gwariant gwasanaeth y maent yn gysylltiedig ag ef. Caiff grantiau i dalu am wariant cyffredinol eu credydu i waelod y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar ôl gwariant gweithredu net.

STOCRESTRAU A CHONTRACTAU HIRDYMOR

Cynhwysir stocrestrau yn y fantolen ar yr isafswm cost neu werth gwireddadwy net. Mae cost stocrestrau yn cael ei phennu drwy ddefnyddio dull y gost gyfartalog.

PRYDLESI

Prydlesi cyllid

Lle'r ysgwyddir holl risgiau a gwobrwyon perchnogaeth ased ar brydles gan yr Awdurdod i bob pwrpas, cofnodir yr ased fel eiddo, peiriannau a chyfarpar a chofnodir rhwymedigaeth gyfatebol. Y gwerth y cydnabyddir y ddau yw'r isaf o werth teg yr ased neu werth presennol y taliadau prydles lleiaf, a ostyngir trwy ddefnyddio'r gyfradd llog sy'n ymhlyg yn y brydles. Y gyfradd llog sydd ymhlyg yn y brydles yw'r hon sy'n creu cyfradd llog gyfnodol gyson ar y rhwymedigaethau sy'n weddill. Cydnabyddir yr ased a'r rhwymedigaethau ar gychwyn y brydles, ac maent yn peidio â chael eu cydnabod pan fydd y rhwymedigaeth yn cael ei rhyddhau neu ddiddymu neu pan fydd yn dod i ben. Rhennir y rhent blynyddol rhwng ad-daliad y rhwymedigaeth a chost gyllid. Cyfrifir y gost gyllid flynyddol trwy gymhwyso'r gyfradd llog ymhlyg i'r rhwymedigaeth sy'n weddill, ac fe'i nodir o dan gostau 'Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi' yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Prydlesi gweithredol

Lle bo asedau ar gael i'w defnyddio fel rhan o drefniadau prydlesu, priodolir y rhenti sy'n daladwy i gost y gwasanaeth ar sail linol ni waeth beth yw'r trefniadau talu. Gan nad yw'r Awdurdod yn berchen ar yr asedau hyn, nid yw'r gost yn ymddangos yn y Fantolen.

EIDDO, PEIRIANNAU A CHYFARPAR

Cydnabyddiaeth

Cyfalafir ar y gwariant ar gaffael, creu neu wella eiddo, peiriannau a chyfarpar ar sail gronnus, ar yr amod ei bod yn debygol y bydd buddion economaidd y dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r eitem yn llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Nodir gwariant sy'n cynnal potensial ased, ond sydd heb ychwanegu ato, i gyflawni buddiannau economaidd yn y dyfodol neu botensial gwasanaeth (h.y. atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw) fel treuliau pan fydd yn digwydd.

Cyfalafir eiddo, peiriannau a chyfarpar lle:

- maent yn cael eu cadw at ddefnydd cyflenwi gwasanaethau;
- mae'n debygol y bydd buddiannau economaidd y dyfodol yn llifo i'r Awdurdod, neu bydd gwasanaeth o bosib yn cael ei ddarparu iddo;

- disgwylir eu defnyddio am fwy nag un flwyddyn ariannol;
- y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy;
- mae cost yr ased unigol gwerth £10,000 o leiaf;
- mae'r eitemau yn ffurfio grŵp o asedau sydd â chost unigol gwerth £250 o leiaf, cost gyfansymiol gwerth £10,000 o leiaf, lle mae'r asedau yn weithredol gyddibynnol, mae ganddynt ddyddiadau pryniant cydamserol bras, rhagdybir iddynt gael dyddiadau gwaredu cydamserol, ac maent o dan reolaeth sengl; ac
- mae'r eitemau'n ffurfio rhan o'r gost cyfarparu a sefydlu cychwynnol ar gyfer adeilad newydd neu adnewyddiad gorsaf neu swyddfeydd, heb ystyried eu cost unigol neu gyfunol. Lle mae ased mawr fel adeilad yn cynnwys nifer o gydrannau â bywydau ased sy'n sylweddol wahanol, e.e. peiriannau a chyfarpar, yna mae'r cydrannau hyn yn cael eu trin fel asedau ar wahân ac fe'u dibrisir dros gyfnod eu bywydau economaidd defnyddiol eu hunain.

Mesuriad (sail prisiad)

Mae'r holl asedau eiddo, peiriannau a chyfarpar yn cael eu mesur yn wreiddiol ar gost, gan gynrychioli'r costau sy'n uniongyrchol briodoladwy i gaffael neu adeiladu'r ased a'i gludo i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol iddo allu gweithredu yn y modd y bwriadwyd gan reolwyr.

Prisir eiddo ar ôl hyn ar gyfer y datganiadau ariannol ar sail 'gwerth teg' a, lle bo'r eiddo o natur arbenigol, h.y. yn weithredol ac nad oes marchnad weithredol, mae cost adnewyddu dibrisiedig wedi'i chymhwyso.

Prisir asedau tir ac adeiladau bob pum mlynedd gan brisiwr cymwys proffesiynol yn unol â Llawlyfr Arfarnu a Phrisio Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Cynhelir adolygiadau diffygiant blynyddol yn ystod blynyddoedd eraill yn fewnol. Cynhelir yr adolygiadau blynyddol gan ddefnyddio'r wybodaeth fwyaf priodol sydd ar gael ar ddyddiad yr adolygiad. Cafodd yr ailbrisiad llawn diwethaf ei gynnal ar 31 Mawrth 2020.

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca sy'n codi wrth i asedau gael eu hadeiladu. Tybir mai cost asedau a gaffaelwyd heblaw am drwy bryniant yw eu gwerth teg, oni bai nad oes gan y caffaeliad sylwedd masnachol (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llifoedd arian parod yr Awdurdod). Yn yr achos olaf, lle caffaelir ased drwy gyfnewidiad, cost y caffaeliad yw swm cario'r ased a roddwyd gan yr Awdurdod.

I ddechrau, mesurir pob ased a roddir ar ei werth teg. Credydir y gwahaniaeth rhwng gwerth teg ac unrhyw gydnabyddiaeth a dalwyd i linell Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai y gwnaed y rhodd yn amodol. Nes y bodlonir yr amodau, delir yr enillion o fewn y Cyfrif Asedau a Roddwyd. Lle credydir enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu hailsymud o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad Symud Cronfeydd. Caiff yr asedau eu cario yn y fantolen wedyn gan ddefnyddio'r sylfeini mesur canlynol:

- Asedau sydd wrthi'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- Asedau dros ben – gwerth teg
- Pob ased arall – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased fel y mae'n cael ei ddefnyddio ar hyn o bryd

Lle nad oes tystiolaeth ar sail y farchnad o'r gwerth cyfredol o ganlyniad i natur arbenigol ased, defnyddir cost cyfnewid wedi'i dibrisio fel amcan bris o'r gwerth cyfredol. Lle bydd gan asedau nad ydynt yn eiddo fywydau defnyddiol byr a/neu werthoedd isel, defnyddir sail cost hanesyddol wedi'i dibrisio fel dirprwy ar gyfer gwerth cyfredol. Ailbrisir asedau a gynhwyswyd yn y Fantolen ar werth cyfredol yn ddigon rheolaidd i sicrhau nad yw eu gwerth cario'n sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn, ond fel lleiafswm bob pum mlynedd.

Mae'r Gronfa Ailbrisiu yn cynnwys enillion ailbrisiu a gydnabuwyd ers 31 Mawrth 2010 yn unig, sef ei dyddiad gweithredu ffurfiol. Mae enillion sy'n codi cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cydgrynhoi i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Gwariant dilynol

Lle bydd gwariant dilynol yn gwella ased y tu hwnt i'w fanyleb wreiddiol, ychwanegir y gost briodoladwy uniongyrchol at werth cario'r ased. Lle bydd gwariant dilynol yn adfer yr ased i'r fanyleb a dybiwyd gan ei fywyd defnyddiol economaidd yn unig, priodolir y gwariant i gostau gweithredu.

Ailbrisiad a diffygiant

Cydnabyddir cynnydd mewn gwerthoedd asedau sy'n deillio o ailbrisiadau yn y gronfa ailbrisiu, ac eithrio lle maent yn gwrthdroi diffygiant mewn costau gweithredu a gydnabuwyd yn flaenorol, ac i'r graddau y maent yn gwneud hyn, ac yn yr achos hwn maent yn cael eu cydnabod o fewn incwm gweithredu.

Priodolir gostyngiadau mewn gwerthoedd a diffygiant asedau i'r gronfa ailbrisiu i'r graddau y bydd balans ar gael i'r ased dan sylw, ac wedi hynny fe'u priodolir i gostau gweithredu.

Adroddir ar enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Gronfa Ailbrisiu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac o dan 'incwm a gwariant cynhwysfawr arall'.

Dibrisiant

Gwneir darpariaeth ar gyfer dibrisiant ar bob eitem o eiddo a chyfarpar a phob peiriant drwy ddyrannu eu symiau dibrisiadwy dros eu hoes ddefnyddiol mewn modd systematig. Asedau heb oes ddefnyddiol bendant y gellir ei phennu yw'r eithriad (h.y. tir rhydd-ddaliad ac asedau cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sydd ar waith). Cyfrifir dibrisiant fel a ganlyn:

- Adeiladau – dyraniad llinell syth dros yr oes sy'n weddill gan yr eiddo, yn unol â'r hyn a amcangyfrifir gan y prisiwr
- Cerbydau, peiriannau a chyfarpar – dyraniad llinell syth dros yr oes ddefnyddiol sy'n weddill (os prynwyd nhw cyn 31 Rhagfyr ym mlwyddyn y cyfrifon).
- Tir – ni chaiff dibrisiant ei gyfrifo ar dir.
- Caiff meddalwedd ei dibrisio ar sail llinell syth dros gyfnodau o hyd at bum mlynedd.
- Nid ystyrir unrhyw werth gweddilliol.

Caiff enillion ailbrisiu hefyd eu dibrisio, gyda swm sy'n gyfartal â'r gwahaniaeth rhwng gwerthoedd dibrisiant cyfredol a godwyd ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi'i godi ar

sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisió i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Gwarediadau

Pan gaiff ased ei waredu neu ei ddatgomisiynu, caiff swm cario ymlaen yr ased yn y fantolen (boed yr ased yn eiddo, peiriant a chyfarpar neu'n ased a gedwir i'w werthu) ei ddileu a'i symud i'r llinell Incwm a Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu golledion pan gaiff ei waredu. Credydír derbyniadau gwarediadau (os yw'r rhain ar gael) hefyd i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu golledion gwaredu (h.y. gwerth net yn erbyn gwerth cario ymlaen yr ased ar adeg ei waredu). Caiff unrhyw enillion ailbrisió ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisió wrth gefn eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Caiff symiau a dderbynnir ar gyfer gwaredu asedau eu categorio fel derbyniadau cyfalaf a'u rhoi yn y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf wrth gefn i'w defnyddio ar gyfer buddsoddiadau cyfalaf newydd yn unig neu eu rhoi i un ochr i leihau angen sylfaenol yr Awdurdod i fenthg. Dyrennir derbyniadau o falans y Gronfa Gyffredinol i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf wrth gefn yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth gefn. Ni chyfrifir gwerth y derbyniadau a ddilëwyd yn erbyn cyfraniadau, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer cost asedau anghyfredol o dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Dyrennir symiau o falans y Gronfa Gyffredinol i'r Gronfa Addasiadau Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth gefn.

Menter Cyllido Preifat (PFI)

Mae'r Awdurdod wedi llunio cytundeb contractiol hirdymor o dan y PFI i ddarparu canolfan hyfforddi ym Mhorth Caerdydd. O dan y cynllun, mae Llywodraeth Cymru yn darparu ychydig o gymorth refeniw i'r prosiect ar ffurf grant blynyddol (credydau PFI), a'r Awdurdod yn ariannu'r hyn sy'n weddill trwy wneud cyfraniadau o'r gyllideb refeniw flynyddol.

Er mwyn gwasgaru'r cyfraniadau'n gyfartal dros oes y contract, mae cronfa gydraddoli wrth gefn ar waith, lle caiff credydau a chyfraniadau dros ben eu buddsoddi a'u defnyddio i leihau'r cyfraniadau mewn blynyddoedd i ddod. Bydd y gronfa wrth gefn yn cael ei hadolygu bob blwyddyn a'r cyfraniadau'n cael eu haddasu gyda'r nod o gael balans o sero ar y gronfa wrth gefn erbyn diwedd y contract.

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fydd rhywbeth wedi digwydd sy'n gosod rhwymedigaeth ar yr Awdurdod a fydd siŵr o fod yn gofyn iddo setlo drwy drosglwyddo buddion economaidd, ond lle y mae amseru'r trosglwyddiad yn ansicr.

Cyflwynir y darpariaethau i'r cyfrif refeniw priodol pan ddaw'r Awdurdod yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, ar sail yr amcangyfrif gorau o'r setliad tebygol. Pan gaiff taliadau eu gwneud yn y pen draw, cânt eu cyflwyno i'r ddarpariaeth a osodwyd yn y fantolen. Adolygir setliadau amcangyfrifol ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol – pan ddaw hi'n fwy tebygol na pheidio na fydd angen trosglwyddo buddion economaidd, caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i dychwelyd i'r cyfrif refeniw perthnasol.

Rhwymedigaethau wrth gefn

Mae Safon Cyfrifyddu Rhyngwladol 37 yn diffinio rhwymedigaethau wrth gefn fel un o'r canlynol:

- rhwymedigaeth bosibl sy'n codi o ddigwyddiadau blaenorol, a lle bydd ei bodolaeth dim ond yn cael ei chadarnhau pan fydd un digwyddiad ansicr neu ragor yn digwydd yn y dyfodol nad yw'n gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod
- neu rwymedigaeth bresennol sy'n codi o ddigwyddiadau blaenorol ond na chaiff ei chydabod oherwydd:
  - a) nid yw'n debygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, neu
  - b) ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth gyda digon o ddibynadwyedd

Pan fydd rhwymedigaeth wrth gefn yn bodoli, ni fydd yn cael ei nodi fel eitem o wariant yn y cyfrifon. Yn hytrach, bydd yn cael ei datgelu mewn nodyn ar y fantolen, a fydd yn disgrifio natur y rhwymedigaeth wrth gefn a, lle y bo'n ymarferol, amcangyfrif o'i heffaith ariannol a syniad o'r ansicrwydd sy'n berthnasol â swm unrhyw all-lif.

Cronfeydd wrth gefn

Mae'r Awdurdod yn cadw cronfeydd wrth gefn er mwyn talu am wariant yn y dyfodol. Datgelir y rhain yn y fantolen a chaiff eu dibenion eu hegluro yn y nodiadau ar y fantolen.

Treth ar werth (TAW)

Mae'r Awdurdod yn cael ei ad-dalu am TAW a godir, felly mae'r cyfrifon refeniw wedi'u paratoi heb gynnwys y dreth hon.

SAFONAU CYFRIFYDDU SYDD WEDI EU CYFLWYNO OND HEB EU MABWYSIADU ETO

- Diwygiadau i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 3 Cyfuniadau Busnes
- Diwygiadau i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 9 Offerynnau Ariannol
- Diwygiadau i Safon Cyfrifyddu Rhyngwladol 39 Offerynnau Ariannol: Cydnabyddiaeth a mesur
- Diwygiadau i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 7 Offerynnau Ariannol: Datgeliadau
- Diwygiadau i Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 4 Contractau Yswiriant
- Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 16 Prydles

NODIADAU I'R DATGANIADAU ARIANNOL

Nodyn 1 – DYFARNIADAU BEIRNIADOL WRTH GYMHWYSO POLISIŌAU CYFRIFYDDU

Wrth gymhwyso'r polisïau cyfrifyddu, mae'r Awdurdod wedi gorfod gwneud beirniadaethau penodol ynghylch trafodion cymhleth neu'r rhai hynny sy'n ymwneud ag ansicrwydd ynghylch digwyddiadau i ddod. Mae'r dyfarniadau beirniadol yn y datganiad o'r cyfrifon yn cynnwys y canlynol:

- Mae ansicrwydd mawr ynghylch y lefelau ariannu ar gyfer llywodraeth leol yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi pennu nad oes digon o ansicrwydd eto i ddangos y gallai asedau'r Awdurdod gael eu hamharu o ganlyniad i'r angen i leihau lefel y gwasanaeth a ddarperir.

Nodyn 2 – RHAGDYBIAETHAU SYDD WEDI EU GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU AMCANGYFRIFO MAWR ERAILL

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cynnwys ffigurau bras sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod am y dyfodol neu ffigurau sydd fel arall yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon trwy ystyried profiad blaenorol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, am na ellir pennu balansau â sicrwydd, gall y canlyniadau gwirioneddol fod yn wahanol iawn i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

Mae'r eitemau ym mantolen yr Awdurdod fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2021 lle mae risg sylweddol o addasiadau mawr yn y flwyddyn ariannol i ddod fel a ganlyn:

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os bydd y canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i'r rhagdybiaethau
Rhwymedigaethau pensiwn (nodyn 34)	Mae rhagdybiaethau wedi'u gwneud yn y cyfrifon o ran gwerth costau ac incwm pensiynau yn y dyfodol, h.y. rhwymedigaethau ac asedau. Diben hyn yw rhoi dealltwriaeth o'r rhwymedigaethau posibl a wynebir gan yr Awdurdod.	Bydd newidiadau i ragdybiaethau pensiwn yn effeithio ar werth asedau a rhwymedigaethau a bydd yn effeithio ar y prif ddatganiadau ariannol, h.y. y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y fantolen a'r llif arian.

Nodyn 3 – ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFYDDU A SAIL ARIANNU O DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn rhoi manylion am yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a'r gwariant cynhwysfawr, a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn yn unol ag arfer cyfrifyddu priodol, ac i'r adnoddau a bennir gan ddarpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod er mwyn talu am wariant cyfalaf a referniw yn y dyfodol.

Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu o dan y rheoliadau

2019/20				2020/21				
Balans y Gronfa Gyffredinol £000	cyffredinol wrth gefn sydd wedi'u clustnodi £000	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £000 mewn	cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio £000	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	cyffredinol wrth gefn sydd wedi'u clustnodi £000	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £000 mewn	cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio £000	
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf:				
				Eitemau sydd wedi'u gwrthdroi a'u credydu tynnu neu eu debydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
-6,009	0	0	6,009	Ffioedd ar gyfer dibrisiant a diffygiant asedau anghyfredol	-4,182	0	0	4,182
				Colledion ailbriso ar eiddo, peiriannau a chyfarpar				
143	0	0	-143	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gymhwyswyd	69	0	0	-69
				Trafodion Menter Cyllid Preifat i gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd				
-62	62	0	0	Symiau asedau anghyfredol a ddilëwyd wrth eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	-116	116	0	0
31	0	-31	0		0	0	0	0
-5,897	62	-31	5,866		-4,229	116	0	4,113
				Eitemau sydd wedi'u nodi ond nad ydynt wedi'u debydu na'u credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
				Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf				
2,909	0	0	-2,909	Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	3,133	0	0	-3,133
454	2,994	0	-3,448		203	17	0	-220
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r gronfa derbyniadau cyfalaf wrth gefn:				
				Elw ar werthiannau arian parod a drosglwyddwyd a gyfrifwyd fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu				
0	0	0	0	Cyfraniad o'r gronfa derbyniadau cyfalaf wrth gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	55	0	-55	0
0	0	858	-858		0	0	0	0
3,363	2,994	858	-7,215		3,391	17	-55	-3,353
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r gronfa bensiynau wrth gefn:				
				Eitemau sy'n ymwneud â buddion ymddeol a wrth-drowyd ac sydd wedi'u debydu neu eu credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
-36,762	0	0	36,762	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	-32,739	0	0	32,739
11,242	0	0	-11,242		11,340	0	0	-11,340
-25,520	0	0	25,520		-21,399	0	0	21,399
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig:				
				Y swm sy'n wahanol rhwng yr hyn a delir mewn cydnabyddiaeth ariannol i swyddogion ac a nodir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronnus a'r gydnabyddiaeth ariannol a delir yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol (nodyn 22)				
-339	0	0	339		-448	0	0	448
-28,393	3,056	827	24,510	Cyfanswm yr addasiadau:	-22,685	133	-55	22,607

Nodyn 4 – DADANSODDIAD O WARIANT A CHYLLIDO

Gwariant net sy'n daladwy i'r Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail ariannu £000	2019/20 Gwariant net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000		Gwariant net sy'n daladwy i'r Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail ariannu £000	2020/21 Gwariant net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
71,874	4,209	76,083	Gwasanaethau diffodd tân	73,566	1,705	75,271
71,874	4,209	76,083	Cost net gwasanaethau	73,566	1,705	75,271
-71,827	24,184	-47,643	Incwm a gwariant arall	-74,880	20,980	-53,900
47	28,393	28,440	(Gwarged) / Diffyg (Nodyn 4 a Nodyn 5)	-1,314	22,685	21,371
-3,000			Balans agoriadol y Gronfa Gyffredinol	-3,000		
47			+/- (Gwarged) / Diffyg ar y Gronfa Gyffredinol	-1,314		
-47			Trosglwyddiadau i / (o) gronfeydd wrth gefn sydd wedi'u clustnodi	1,314		
-3,000			Balans terfynol y Gronfa Gyffredinol fel ag yr oedd ar 31 Mawrth	-3,000		

2020/21				
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod at symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau at ddibenion cyfalaf £000	Newid net ar gyfer addasiadau i bensiynau £000	Gwahaniaethau eraill £000	Cyfanswm £000
Gwasanaethau diffodd tân	1,076	889	-260	1,705
Cost net gwasanaethau	1,076	889	-260	1,705
Incwm a gwariant arall o'r dadansoddiad o wariant a chyllido	-55	20,510	525	20,980
Gwahaniaeth rhwng gwarged/diffyg y Gronfa Gyffredinol a gwarged/diffyg y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar y gwasanaethau a ddarperir	1,021	21,399	265	22,685

2019/20				
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod at symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau at ddibenion cyfalaf £000	Newid net ar gyfer addasiadau i bensiynau £000	Gwahaniaethau eraill £000	Cyfanswm £000
Gwasanaethau diffodd tân	2,655	1,669	-115	4,209
Cost net gwasanaethau	2,655	1,669	-115	4,209

Incwm a gwariant arall o'r dadansoddiad o wariant ac ariannu	-31	23,850	365	24,184
Gwahaniaeth rhwng gwarged/diffyg y Gronfa Gyffredinol a gwarged/diffyg y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar y gwasanaethau a ddarperir	2,624	25,519	250	28,393

Nodyn 5 – GWARIANT AC INCWM A DDADANSODDWDYD YN ÔL EU NATUR

Caiff incwm a gwariant yr Awdurdod eu dadansoddi fel a ganlyn:

	2019/20	2020/21
	£000	£000
Gwariant		
Cyflogau, yswiriant gwladol a blwydd-daliadau	58,170	61,138
Pensiynau (anhwylder)	992	1,082
Costau teithio a chynhaliaeth	440	288
Cyfanswm costau cyflogeion	59,602	62,508
Treuliau sy'n ymwneud ag eiddo	4,973	5,441
Treuliau hyfforddi	1,400	1,325
Cyflenwadau a gwasanaethau	4,172	5,152
Treuliau sy'n ymwneud â chludiant	1,405	1,337
Gwasanaethau dan gontract	802	939
Costau cyfalaf / prydlesi	4,630	4,335
Gwariant gros	76,984	81,037
Incwm	-5,110	-7,471
(Gwarged) / diffyg ar gyfer y flwyddyn	71,874	73,566

Cysoni incwm a gwariant â'r gwasanaethau a ddarperir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Symiau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr na adroddwyd yn yr incwm a gwariant

Absenoldebau cronus	339	448
Addasiadau Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19	25,520	21,399
Costau gweithredu PFI	1,724	1,454
Addasiad ariannol mewn perthynas â PFI/prydlesi	358	451
Dibrisiant (gan gynnwys diffygiant)	6,009	4,182

Grant cyfalaf	-143	-69
Asedau anghyfredol a waredwyd	-31	-55
Cyfraniadau gan awdurdodau cyfansoddol	-71,827	-74,880
Grant PFI	-1,082	-1,043

Symiau sydd wedi'u cynnwys yn yr incwm a gwariant nad ydynt yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Gwariant cyfalaf o'r cyfrif refeniw	-455	-203
Isafswm y ddarpariaeth refeniw (heb gynnwys Mentrau Cyllid Preifat a phrydlesi)	-2,899	-2,904
Cyfraniad at PFI	-947	-975

(Gwarged) / diffyg ar y gwasanaethau a ddarperir

28,440	21,371
---------------	---------------

O 2020/21, adroddir am wariant ac incwm grant yn nadansoddiad Incwm a Gwariant yr Awdurdod. Nid dyma oedd yr achos cyn 2020/21, a dim ond yr effaith net ar alldro'r refeniw oedd yn cael ei gynnwys. Yn 2019/20, swm y gwariant ychwanegol a ariannwyd gan y grantiau oedd £2.4m, yr oedd £1.1m yn ymwneud â chostau cyflogaion ac roedd £1.3m yn ymwneud â chostau eraill.

Nodyn 6 – GWARIANT AC INCWM GWEITHREDU ARALL

2019/20 £000		2020/21 £000
-31	(Enillion)/Colledion net ar waredu asedau anghyfredol	-55
-31	Cyfanswm	-55

Nodyn 7 – INCWM A GWARIANT CYLLIDO A BUDDSODDI

2019/20 £000		2020/21 £000
1,526	Llog sy'n daladwy a ffioedd tebyg	1,570
23,850	Cost llog pensiynau a'r enillion a ddisgwyllir ar asedau pensiynau	20,510
-79	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	-2
25,297	Cyfanswm	22,078

Nodyn 8 – TRETHIANT AC INCWM GRANT AMHENODOL

2019/20		2020/21
£000		£000
71,827	Cyfraniadau awdurdodau lleol (nodyn 29)	74,880
350	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau	72
1,082	Grantiau llywodraeth – PFI (nodyn 33)	1,043
73,259	Cyfanswm	75,995

Nodyn 9 – PEIRIANNAU, EIDDO, CYFARPAR

Asedau sefydlog 2020/21

	Tir ac adeiladau	Cerbydau a chymarpar	Canolfa n hyffordd i / PFI	Cyfansw m cyfarpar diogelu persono l
<u>Cost/prisiad</u>	£000	£000	£000	£000
Gwerth cyfrifon gros fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	62,889	35,080	5,890	103,859
Ychwanegiadau	1,057	2,478	0	3,535
Asedau a waredwyd	0	-570	0	-570
Diffygiant	-132	-56	0	-188
Gwerth cyfrifon gros fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2021	63,814	36,932	5,890	106,636

Dibrisiant a diffygiant

Dibrisiant cronus fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	0	20,935	0	20,935
Dibrisiant blynyddol	1,485	2,363	180	4,028
Asedau a waredwyd	0	-570	0	-570
Dibrisiant cronus fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2021	1,485	22,728	180	24,393

Gwerth cyfrifon net fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	62,889	14,145	5,890	82,924
Gwerth cyfrifon net fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2021	62,329	14,204	5,710	82,243

Sylwer: mae'r holl adeiladau'n rhydd-ddaliadol heblaw am y rhai sy'n rhan o Fentrau Cyllid Preifat.

Asedau sefydlog 2019/20

	Tir ac adeiladau	Cerbydau a chymarpar	Canolfa n hyffordd i / PFI	Ased au sy'n cael eu hadei ladu Cyfan swm	Cyfansw m cyfarpar diogelu persono l
<u>Cost/prisiad</u>	<u>£000</u>	<u>£000</u>	<u>£000</u>	<u>£000</u>	<u>£000</u>
Gwerth cyfrifon gros fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	66,502	32,099	5,750	1,965	106,316
Ychwanegiadau	3,647	2,914	0	0	6,561
Ailbriso	727	0	84	0	811
Asedau sy'n cael eu hadeiladu	1,933	32	0	-1,965	0
Aiddosbarthu Mentrau Cyllid Preifat	-56	0	56	0	0
Addasiadau ar gyfer gwarediadau 16/17	0	621	0	0	621
Asedau a waredwyd	-10	-169	0	0	-179
Amhariad	-9,854	-417	0	0	-10,271
Gwerth cyfrifon gros fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	62,889	35,080	5,890	0	103,859
<u>Dibrisiant ac amhariadau</u>					
Dibrisiant cronus fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	7,443	18,435	824	0	26,702
Dibrisiant blynyddol	1,851	2,048	160	0	4,059
Addasiadau ar gyfer gwarediadau 16/17	0	621	0	0	621
Asedau a waredwyd	-10	-169	0	0	-179
Dibrisiant cronus ar adeg ailbriso	-9,284	0	-984	0	-10,268
Dibrisiant cronus fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	0	20,935	0	0	20,935
Gwerth cyfrifon net fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	59,059	13,664	4,926	1,965	79,614
Gwerth cyfrifon net fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	62,889	14,145	5,890	0	82,924

Sylwer: mae'r holl adeiladau'n rhydd-ddaliadol heblaw am y rhai sy'n rhan o Fentrau Cyllid Preifat.

Asedau sy'n cael eu hadeiladu

Mae symudiadau'n ymwneud â'r prosiect cyfarpar anadlu a'r cyfleuster Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol, sydd bellach wedi'u cwblhau.

Nodyn 10 – OFFERYNNAU ARIANNOL

1. Balansau offerynnau ariannol

Mae'r benthyciadau a'r buddsoddiadau a ddatgelir yn y fantolen wedi'u rhannu yn ôl y categorïau canlynol o offerynnau ariannol.

	Hirdymor		Cyfredol	
	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2021
Benthycia	£000	£000	£000	£000
Rhwymedigaethau ariannol (prif swm)	24,061	28,146	2,416	916
+ Llog cronnus (tymor byr yw llog cronnus)	0	0	155	166
Cyfanswm y benthyciadau	24,061	28,146	2,571	1,082
Rhwymedigaethau PFI	4,461	4,096	229	365
Credydwy				
Rhwymedigaethau ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	0	0	4,647	7,013
Buddsoddiadau				
Benthyciadau a derbyniadau (prif swm)	0	0	0	0
+ Llog cronnus	0	0	0	0
Arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod	0	0	0	0
Cyfanswm y buddsoddiadau	0	0	0	0
Cyfanswm dyledwyr	400	300	3,242	7,016

Nodyn 1 – Yn unol â gofynion cyfrifyddu, dangosir gwerth cyfredol yr offeryn ariannol ar y fantolen, sy'n cynnwys y prif swm a fenthycwyd neu a fuddsoddiwyd. Dangosir llog cronnus ar wahân yn yr asedau/rhwymedigaethau cyfredol lle mae'r taliadau/derbyniadau'n ddyledus o fewn blwyddyn.

2. Enillion/colledion offerynnau ariannol

Mae'r enillion a'r colledion a gydnabyddir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr o ran offerynnau ariannol wedi'u rhannu fel a ganlyn:

Enillion a cholledion offerynnau ariannol				
	2019/20		2020/21	
	Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio £000	Asedau ariannol Benthyciadau a derbyniadau £000	Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio £000	Asedau ariannol Benthyciadau a derbyniadau £000
Gwariant llog mewn gwarged neu ddiffyg ar y gwasanaethau a ddarperir	1,526	0	1,570	0
Incwm llog mewn gwarged neu ddiffyg ar y gwasanaethau a ddarperir	0	79	0	2
Enillion/(colled) net ar gyfer y flwyddyn	1,526	79	1,570	2

Mae'r dadansoddiad o aeddfedwydd rhwymedigaethau ariannol fel a ganlyn, gyda'r cyfyngiadau mwyaf a lleiaf ar gyfer cyfraddau llog sefydlog yn aeddfedu ym mhob cyfnod:

Cyfnod/tymor	Terfyn lleiaf a gymeradwyir	Terfyn mwyaf a gymeradwyir cyfyngiadau	Gwirioneddol ar 31 Mawrth 2020 £000	Gwirioneddol ar 31 Mawrth 2021 £000
Llai nag un flwyddyn	0%	25%	2,416	916
Rhwng un a dwy flynedd	0%	30%	916	1,409
Rhwng dwy a phum mlynedd	0%	50%	4,186	4,183
Rhwng pump a deng mlynedd	0%	70%	7,860	8,454
Mwy na deng mlynedd	0%	95%	11,100	14,100
Cyfanswm			26,478	29,062

Mae'r portffolio dyledion yn cynnwys rhandaliadau cyfartal o'r prifswm a benthyciadau aeddfedwydd ac mae'r gyfradd ddyledion gyfwerth â 3.83% ar gyfartaledd. Mae benthyciadau sy'n weddill ar ddyddiad y fantolen yn cynnwys £29 miliwn mewn perthynas â'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus. Daeth benthycia ar gyfer buddsoddi i arbed yn daladwy dros gyfnod o dair blynedd o 2017–18 a daeth hwnnw i ben yn ystod y flwyddyn ariannol hon, ac roedd £20,000 gyda Salix. Yn ystod 2016–17, daeth cyllid Salix o £83,000 yn daladwy dros gyfnod o chwe blynedd.

Nodyn 11 – GWERTH TEG ASEDAU A RHWYMEDIGAETHAU A GEDWIR AR GOST WEDI'I HAMORTEIDDIO

Caiff rhwymedigaethau ac asedau ariannol a gynrychiolir gan fenthyciadau a derbyniadau eu nodi ar gost wedi'i hamorteiddio ar y fantolen (o ran asedau/rhwymedigaethau hirdymor, gyda llog cronus mewn asedau/rhwymedigaethau cyfredol). Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llifau arian sy'n bodoli dros weddill oes yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagybiaethau canlynol:

- ✓ Ar gyfer benthyciadau sy'n daladwy o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus, gellir cynnwys y gwerth teg o dan weithdrefnau adbrynu dyledion
- ✓ Ar gyfer benthyciadau derbyniadwy (nid oes unrhyw fenthyciad o'r fath), byddai prif gyfraddau meincnod y farchnad yn cael eu defnyddio i ddarparu'r gwerth teg
- ✓ Ni chaiff ad-daliad cynnar na diffygiant eu cydnabod
- ✓ Pan fydd gan offeryn aeddfedwydd o lai na 12 mis neu pan fydd yn fasnach neu'n dderbyniad arall, y gwerth teg fydd y swm a gofnodir neu'r swm ar y bil
- ✓ Gwerth teg masnach a derbyniadau eraill fydd y swm ar yr anfoneb neu'r swm ar y bil

Pan nodir diffygiant asedau oherwydd tebygolrwydd sy'n deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau o dan y contract yn cael eu talu, nodir yr ased hwn a chodir ffi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Caiff unrhyw enillion a cholledion sy'n codi yn sgil dileu cydnabyddiaeth o'r ased eu rhoi/tynnu o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r gwerthoedd teg sy'n berthnasol i fenthyciadau fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2020		31 Mawrth 2021	
	Swm a gofnodwyd	Gwerth teg	Swm a gofnodwyd	Gwerth teg
£000				
Dyled Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus	26,443	30,934	29,041	33,895
Dyled nad yw'n ymwneud â'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus	35	35	21	21
Cyfanswm y ddyled	26,478	30,969	29,062	33,916

Mae'r gwerth teg yn fwy na'r swm a gofnodwyd am fod portffolio dyledion yr Awdurdod yn cynnwys nifer o fenthyciadau ar gyfradd sefydlog, lle mae cyfradd y llog sy'n daladwy yn is na'r cyfraddau sydd ar gael yn y farchnad ar ddyddiad y fantolen.

Nodyn 12 – BUDDSODDIADAU TYMOR BYR

Yn unol â strategaeth rheoli'r trysorlys, nid oes unrhyw fuddsoddiadau byr dymor yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn.

Nodyn 13 – DYLEDWYR

31 Mawrth 2020 £000		31 Mawrth 2021 £000
1,288	Cyrff llywodraeth ganolog	4,826
1,584	Awdurdodau lleol eraill*	1,949
80	Cyrff GIG	0
0	Gweithrediadau cyhoeddus	23
690	Cyrff ac unigolion eraill	518
<u>3,642</u>	Cyfanswm	<u>7,316</u>

* Yn cynnwys dyledwyr hirdymor o £400,000 ar gyfer 2019–2020 a £300,000 ar gyfer 2020–2021.

Nodyn 14 – ARIAN PAROD A SYMIAU SY'N CYFATEB I ARIAN PAROD

31 Mawrth 2020 £000		31 Mawrth 2021 £000
0	Arian a ddelir gan yr Awdurdod	0
1,900	Cyfrifon cyfredol banc	3,198
0	Adneuon tymor penodol	0
<u>1,900</u>	Cyfanswm	<u>3,198</u>

Nodyn 15 – CREDYDWYR

31 Mawrth 2020 £000		31 Mawrth 2021 £000
1,464	Cyrff llywodraeth ganolog	1,163
572	Awdurdodau lleol eraill	507
15	Cyrff GIG	13
0	Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	716
845	Cyrff ac unigolion eraill	1,747
914	Credydwr Cronfa Bensiwn – Cronfa	0
0	Bensiwn y Diffoddwyr Tân	1,582
837	Derbyniadau ymlaen llaw	1,285
837	Absenoldebau cronnus (nodyn 22)	1,285
<u>4,647</u>	Cyfanswm	<u>7,013</u>

Nodyn 16 – DARPARIAETHAU

31 Mawrth 2020 £000		31 Mawrth 2021 £000
38	Rheoliadau gweithwyr rhan-amser	38
127	Oedran pensiwn a warchodir	80
165	Cyfanswm	118

Nodyn 17 – CRONFEYDD WRTH GEFN Y GELLIR EU DEFNYDDIO

Balans fel ag yr oedd ar 1 Ebrill 2019 £000	Trosglwyddiadau Allan 2019/20 £000	Trosglwyddiadau I mewn 2019/20 £000	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020 £000		Trosglwyddiadau Allan 2020/21 £000	Trosglwyddiadau I mewn 2020/21 £000	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2021 £000
5,895	-1,146	120	4,869	Cronfa wrth gefn i reoli newid	0	1,531	6,400
600	-100	0	500	Cronfa Prydlesi dan Reolaeth ar y Cyd	-100	0	400
3,861	-62	0	3,799	Cronfa wrth gefn ar gyfer cydraddoli PFI	-116	0	3,683
116	-67	0	49	Cronfa wrth gefn ar gyfer tanwariant a reolir	-6	0	43
1,976	-2,348	500	128	Cronfa wrth gefn ar gyfer Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol	-128	0	0
901	-858	31	74	Derbyniadau cyfalaf	0	55	129
3,000	-47	47	3,000	Cronfa Gyffredinol	-1,314	1,314	3,000
16,349	-4,628	698	12,419	Cyfanswm y cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio	-1,664	2,900	13,655

Mae symudiadau wedi bod ar droed mewn cronfeydd wrth gefn a glustnodir yn ystod y flwyddyn, fel a ganlyn:

- Mae'r tanwariant refeniw a'r costau prydlesu blynyddol ar gyfer y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus, ynghyd â'r balansau sy'n weddill ar gronfa wrth gefn Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol ac o fewn y gronfa tanwariant a reolir ar gyfer prosiectau sydd bellach wedi'u cwblhau, wedi cael eu trosglwyddo i'r gronfa wrth gefn rheoli newid.
- Dangosir costau prydles blynyddol y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus, sy'n daladwy dros gyfnod o wyth mlynedd, gan ddechrau o 2017/18, fel cronfa wrth gefn ar wahân.
- Mae'r Gronfa Cydraddoli Mentrau Cyllid Preifat yn bodoli er mwyn sicrhau bod yr arian angenrheidiol ar gael i wneud y taliadau i ddarparwr y Mentrau Cyllid Preifat yn y dyfodol.
- Mae £6k wedi cael ei drosglwyddo o'r gronfa wrth gefn danwariant a reolir i'r gronfa wrth gefn rheoli newid fel a nodir uchod.
- Mae symudiadau'r gronfa wrth gefn Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol yn ymwneud â chostau'r prosiect mewn blwyddyn, gyda'r gweddill yn cael ei drosglwyddo i'r gronfa wrth gefn rheoli newid.
- Caiff derbyniadau cyfalaf eu neilltuo i ariannu buddsoddiadau cyfalaf, ond nid oes unrhyw rai wedi'u gosod ar ddyddiad y fantolen. Derbyniwyd 55k arall yn ystod y flwyddyn.

Cronfa Gyffredinol

Yn ogystal â'r cronfeydd wrth gefn uchod a glustnodir, cedwir balans y Gronfa Gyffredinol ar y lefel leiaf yr ystyrir ei bod yn ddigonol i ddarparu lefel o wydnwch gweithredol o ran digwyddiadau/trychinebau mawr.

Nodyn 18 – CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

31 Mawrth 2020		31 Mawrth 2021
£000		£000
-14,017	Cronfa Ailbrisio (nodyn 19)	-13,770
-27,578	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf (nodyn 20)	-26,980
911,624	Cronfa Bensiynau (nodyn 21)	1,021,493
837	Cronfa Absenoldebau Cronnus (nodyn 22)	1,285
870,866	Cyfanswm y cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio	982,028

Nodyn 19 – CRONFA AILBRISIO

Mae'r Gronfa Ailbrisio yn cynnwys yr enillion a gafodd yr Awdurdod yn sgil cynnydd yng ngwerth ei eiddo, ei beiriannau a'i gyfarpar. Mae'r balans yn lleihau pan fydd asedau ag enillion cronnus yn:

- cael eu hailbrizio ar i lawr neu'n cael eu hamharu, gan golli'r enillion
- cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu llyncu trwy ddibrisiant
- cael eu gwaredu ac enillion yn cael eu cyflawni.

2019/20		2020/21
£000		£000
-12,001	Balans fel ag yr oedd ar 1 Ebrill	-14,017
-4,935	Addasiad ailbrizio	0
2,295	Addasiad amhariad	85
624	Gwahaniaeth mewn gwerth teg a dibrisiant o ran y gost hanesyddol	162
<hr/> -14,017	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth	<hr/> -13,770

Nodyn 20 – CYFRIF ADDASIADAU CYFALAF

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r amseru gwahanol sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo'r defnydd o asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu'r gwaith o gaffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Caiff y gost o gaffael, adeiladu neu wella ei thynnu o'r cyfrif a chaiff dibrisiant, colledion diffygiant ac amorteiddio eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda throsglwyddiadau cysoni o'r gronfa ailbrizio wrth gefn er mwyn trosi ffigurau gwerth teg yn gostau hanesyddol). Caiff y cyfrif ei gredydu â'r symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i ariannu'r gost o gaffael, adeiladu a gwella.

Mae'r cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrizio sydd wedi cronni ar eiddo, peiriannau a chyfarpar cyn 1 Ebrill 2010, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrizio i gadw enillion o'r fath.

2019/20	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	2020/21
£000		£000
-25,605	Balans fel ag yr oedd ar 1 Ebrill	-27,578
-2,909	Darpariaeth isafswm refeniw (nodyn 30)	-3,133
3,553	Dibrisiant (net o ailbrizio)	3,916
1,832	Amhariadau	104
-455	Gwariant cyfalaf a ariannwyd o adnoddau refeniw (gwariant cyfalaf o'r cyfrif refeniw) (nodyn 30)	-203
-143	Grantiau cyfalaf (nodyn 30)	-69
-2,994	Asedau a ariannwyd o'r Gronfa Gyffredinol (nodyn 30)	-17
0	Gwerth net gwaredu asedau anghyfredol	0
-857	Asedau a ariannwyd o dderbyniadau cyfalaf	0
<hr/> -27,578		<hr/> -26,980

Nodyn 21 – CRONFA BENSIYNAU

Mae'r Gronfa Bensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r trefniadau ar gyfer cyfrifo buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn ystyried buddion ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Enillir y buddion gan gyflogeion am Gronni blynnyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir er mwyn dangos chwyddiant, rhagdybiaethau newidiol ac elw buddsoddiadau ar unrhyw adnoddau a neilltuir i dalu'r costau. Fodd bynnag, mae'r trefniadau statudol yn gofyn i unrhyw fuddion a enillir gael eu cyllido, am fod yr Awdurdod yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i gronfeydd pensiwn neu'n talu am bensiynau y mae'n gyfrifol amdanynt yn uniongyrchol yn y pen draw. Mae'r balans debyd ar y Gronfa Bensiwn wrth gefn felly yn dangos prinder sylweddol yn y buddion a enillwyd gan gyflogeion blaenorol a phresennol ac yn yr adnoddau y mae'r Awdurdod wedi'u neilltuo i dalu amdanynt. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod arian wedi ei roi naill ochr erbyn y bydd angen talu'r buddion.

2019/20		2020/21
£000		£000
971,874	Balans fel ag yr oedd ar 1 Ebrill	911,624
-85,770	Ailfesuriadau o'r rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (ased) Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddion a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r gwarged neu'r diffyg ar y gwasanaethau a ddarperir	88,470
36,762	yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau	32,739
-11,242	uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	-11,340
911,624	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth	1,021,493

Nodyn 22 – CYFRIF ABSENLDEBAU CRONNUS

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronnus yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar falans y Gronfa Gyffredinol yn sgil cronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillir ond na chaiff eu cymryd yn ystod y flwyddyn, e.e. hawliau gwyliau blynyddol a ddygir ymlaen ar 31 Mawrth. Mae'r trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol bod yr effaith ar falans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei niwtraleiddio drwy drosglwyddo i mewn i'r cyfrif neu allan ohono.

2019/20		2020/21
£000		£000
-498	Balans fel ag yr oedd ar 1 Ebrill	-837
498	Setliad neu ganslad croniadau a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	837
837	Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol (nodyn 15)	1,285
-339	Y swm sy'n wahanol rhwng y taliadau cydnabyddiaeth i swyddogion a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronnus a'r taliadau cydnabyddiaeth y gellir eu codi yn ystod y flwyddyn, yn unol â'r gofynion statudol. (nodyn 3)	-448
-837	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth	-1,285

Nodyn 23 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

2019/20 £000		2020/21 £000
28,440	Diffyg net ar y gwasanaethau a ddarperir	21,371
	Addasiadau i ddiffyg net ar gyfer symudiadau anariannol	
-16	Cynnydd/(gostyngiad) mewn stoc	334
-3,036	Cynnydd/(gostyngiad) mewn dyledwyr	3,680
-396	(Cynnydd)/gostyngiad mewn credydwyr	-2,065
-6,009	Tâl dibrisiant (gan gynnwys amhariad)	-4,182
31	Enillion ar waredu asedau	55
-25,519	Addasiadau Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19	-21,399
-340	Eitemau anariannol eraill a gofnodwyd ar y diffyg net ar gyfer y gwasanaethau a ddarperir	-448
-35,285	Heb y cyfanswm	-24,025
	Addasiadau ar gyfer eitemau a gynhwyswyd yn y diffyg net ar gyfer y gwasanaethau a ddarperir sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido	
-1,526	Llog sy'n daladwy	-1,570
79	Llog sy'n dderbyniadwy	2
143	Grantiau cyfalaf	69
-1,304	Heb y cyfanswm	-1,499
-8,149	Llif arian net o weithgareddau gweithredu	-4,153

Nodyn 24 – LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI A CHYLLIDO

2019/20		2020/21
£000		£000
6,629	Prynu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi, ac asedau anniriaethol	3,783
-26	Elw o werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi, ac asedau anniriaethol	-55
-143	Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd	-69
6,460	Llif arian net (i mewn)/allan o weithgareddau buddsoddi	3,659
0	Derbyniadau arian parod o fenthycyca byr dymor a hirdymor	-5,000
-93	Derbyniadau eraill o weithgareddau cyllido	-9
9	Taliadau arian parod ar gyfer lleihau'r rhwymedigaethau sy'n weddill o ran prydlesi cyllid a mantolenni contractau Menter Cyllid Preifat	229
4,510	Ad-dalu benthyciadau tymor byr a hirdymor	2,416
1,717	Taliadau eraill ar gyfer gweithgareddau cyllido	1,560
6,143	Llif arian net (i mewn)/allan o weithgareddau cyllido	-804

Nodyn 25 – LWFANSAU AELODAU

Yn ystod 2020–21, o dan Reoliadau Awdurdodau Lleol (Lwfansau i Aelodau Awdurdodau tân) (Cymru) 2004, roedd y cyfraddau blynyddol canlynol yn daladwy:

2019/20		2020/21
£000		£000
63	Cyfanswm lwfansau'r aelodau	71
3	Cyfanswm gwariant yr aelodau	0
66	Cyfanswm	71

Mae'r Awdurdod Tân ac Achub yn cynnwys 24 o gynghorwyr o'r deg awdurdod lleol a ddaeth ynghyd i'w ffurfio. Talwyd holl dreuliau'r aelodau fel ad-daliad o gostau wrth gyflawni eu dyletswyddau.

Nodyn 26 – TALIADAU CYDNABYDDIAETH SWYDDOGION

Mae'r taliadau cydnabyddiaeth a dalwyd i uwch-gyflogeion yr Awdurdod fel a ganlyn:

Teitl	Blwyddyn	Cyflog £000	Treuliau £000	*Buddiannau mewn nwyddau £000	Cyfanswm heb gynnwys pensiwn £000	Pensiwn cyflogwyr £000	Tâl cydnabyddiaeth gros £000
Prif Swyddog Tân	2020/21	138	0	0	138	38	176
	2019/20	136	2	6	144	37	181
Dirprwy Brif Swyddog	2020/21	105	0	0	105	16	121
	2019/20	103	2	0	105	17	122
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Darpariaeth Gwasanaethau (A)	2020/21	104	0	0	104	30	134
	2019/20	102	1	4	107	30	137
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Darpariaeth Gwasanaethau (B)	2020/21	17	0	0	17	5	22
	2019/20	18	0	4	22	5	27
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Gwasanaethau Technegol	2020/21	104	0	0	104	28	132
	2019/20	102	1	4	107	28	135
Prif Swyddog Cynorthwyol – Gwasanaethau Pobl	2020/21	86	0	4	90	13	103
	2019/20	84	1	0	85	14	99
Trysorydd	2020/21	28	0	0	28	4	32
	2019/20	27	0	0	27	4	31

* Mae buddion mewn nwyddau'n ymwneud â lwfans ar gyfer cerbyd ar gynllun hurio car y gwasanaeth.

* Hyrwyddwyd Cyflawniad Gwasanaeth B dros dro rhwng 27/01/2020 a 31/05/2020 i ddarparu gwaith cyflenwi ar gyfer Cyflawniad Gwasanaeth A absenoldeb salwch.

Talwyd y symiau canlynol i gyflogeion yr Awdurdod sy'n derbyn taliad cydnabyddiaeth o fwy na £60,000 yn ystod y flwyddyn:

Dosbarth y cyflog	Rhif 2019/20	Rhif 2020/21
£60,000 i £64,999	15	15
£65,000 i £69,999	3	8
£70,000 i £74,999	1	0
£75,000 i £79,999	1	3
£80,000 i £84,999	1	0
£85,000 i £89,999	4	3
£90,000 i £94,999	0	0
£95,000 i £99,999	0	0
£100,000 i £104,999	1	0
£105,000 i £109,999	2	3
£110,000 i £114,999	0	0
£115,000 i £119,999	0	0
£120,000 i £124,999	0	0
£125,000 i £129,999	0	0
£130,000 i £134,999	0	0
£135,000 i £139,999	0	0
£140,000 i £144,999	1	1

Mae taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys pob swm a dalwyd / a dderbyniwyd gan gyflogai, taliadau treuliau sy'n drethadwy a gwerth ariannol buddion. Nid yw'r data uchod yn cynnwys cyfraniadau pensiwn cyflogwr neu ôl-ddyledion cyflog. Mae'r unigolion yr adroddwyd amdanynt yn y dosbarthiadau cyflog uchod hefyd yn cael eu cynnwys yn y tabl taliadau cydnabyddiaeth uwch-swyddogion uchod.

Ar gyfer 2020/21, y taliad cydnabyddiaeth canolrifol ar draws y gwasanaeth yw £30 ac mae cymhareb taliad cydnabyddiaeth y Prif Swyddog Tân i'r taliad cydnabyddiaeth canolrifol yn 4.66:1.

Ar gyfer 2019/20, roedd y taliad cydnabyddiaeth canolrifol ar draws y gwasanaeth yn £30k ac roedd cymhareb taliad cydnabyddiaeth y Prif Swyddog Tân i'r taliad cydnabyddiaeth canolrifol yn 4.56:1.

Mewn blynyddoedd blaenorol, cyfrifwyd y cyfrifiad canolrifol trwy ddefnyddio 'prif' gyflog pob aelod o staff waeth faint o gontractau/rolau oedd ganddynt. Eleni a llynedd, mae'r cyfrifiad wedi'i seilio ar y swyddi, yn hytrach na'r unigolyn, gan fod rhai aelodau o staff yn gallu dal dwy swydd.

Mae'r taliad cydnabyddiaeth yn seiliedig ar y cyflog sy'n gyfwerth ag amser llawn ac nid yw'n cynnwys lwfansau treuliau trethadwy. Mae hyn yn ei gwneud yn bosibl cysylltu'r cyfrifiad yn ôl at radd cyflog benodol.

Nodyn 27 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

2019/2020 £000		2020/2021 £000
-7	Ffioedd/ad-daliadau ar gyfer blynyddoedd blaenorol	4
72	Ffioedd blwyddyn gyfredol a dalwyd / yn ddyledus i Archwilydd Cyffredinol Cymru	72
65	Cyfanswm	76

Nodyn 28 – GRANTIAU

Mae enillion yn gysylltiedig â grantiau ac asedau a roddwyd yn cael eu cydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae incwm yn cael ei gredu ar y pwynt pan fo'r awdurdod wedi bodloni pob amodiad, amod a chyfyngiad a gytunwyd gyda'r endid sy'n darparu'r enillion. (Mae grantiau oddi wrth Lywodraeth Cymru wedi'u nodi gyda LIC).

2019/20 £000	Refeniw	2020/21 £000
748	Lleihau Risgiau Cymunedol (LIC)	549
1,164	Dimensiynau Newydd a Chyllid Chwilio ac Achub Trefol (LIC)	1,263
156	MTFA (LIC)	140
12	Arolygydd Adeiladau'r Goron (LIC)	0
316	Arall*	345
632	Firelink (LIC)	632
28	Ymddygiad Gwrthgymdeithasol	28
8	Cyfoeth Naturiol Cymru	19
5	Economi Gylchol (LIC)	6
2,977	SCAPE (LIC)	2,852
0	Gwirfoddolwyr Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwlans	75
0	COVID-19 (LIC)	557
0	Prentisiaid diffodd tân	68
0	Hvfforddiant seiber (LIC)	3
0	Prosiect AFAN	2

6,046

6,539

Cyfalaf

143	Terfynellau Data Symudol (LIC)	0
0	AN – Adeiladu eiddo Chwilio ac Achub Trefol (IIC)	33
0	Cerbyd Chwilio ac Achub Trefol (LIC)	23
0	COVID-19 – TGCh Amlgyfrwng (LIC)	13
143		69

* Mae grantiau eraill (cyllid allanol) yn cynnwys cyllid ar gyfer prosiectau bach anghylchol.

Nodyn 29 – PARTÏON PERTHYNOL

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodion materol â phartïon (cyrff) neu unigolion perthynol sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar yr Awdurdod neu gael eu rheoli neu eu dylanwadu gan yr Awdurdod. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu i ddarllenwyr asesu'r graddau y gallai'r Awdurdod fod wedi'i gyfyngu o ran ei allu i fargeinio'n agored.

TRAFODION PARTÏON PERTHYNOL

Mae gan Awdurdod Tân ac Achub De Cymru nifer o gysylltiadau ag awdurdodau cyfansoddol ac mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn yr incwm a fanylir isod, sy'n cynrychioli'r 'lwfans tân' sy'n daladwy i'r gwasanaeth er mwyn cyllido costau cynnal bob blwyddyn.

Mae pob aelod o'r Awdurdod Tân ac Achub hefyd yn aelod o un o'r awdurdodau llywodraeth leol cyfansoddol.

Yn ystod y flwyddyn, cododd trafodion gyda phartïon perthnasol, fel y dangosir isod.

	Trafodion yn ystod y flwyddyn		Balansau sy'n weddill ar 31 Mawrth 2021	
	Incwm	Gwariant	Yn ddyledus i'r awdurdod (dyledwr)	Yn ddyledus gan yr Awdurdod (credydwr)
	£000	£000	£000	£000
Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	3,406	2	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	7,055	0	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	8,872	7	0	0
Cyngor Caerdydd	17,986	68	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	2,924	3	0	0
Cyngor Sir Fynwy	4,584	8	0	0
Cyngor Dinas Casnewydd	7,408	8	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda	11,731	155	0	5

Cynon Taf				
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	4,533	5	0	1
Cyngor Bro Morgannwg	6,381	9	0	0
	74,880	265	0	6

Mae'r taliadau yn cynnwys y costau ar gyfer cyflenwadau a gwasanaethau. Hefyd yn gynwysedig mae costau cysylltiedig pensiynau heb eu hariannu, diwygiadau pensiwn y gwasanaeth tân a thaliadau'r gyflogres. Mae ardrethi annomestig cenedlaethol a didyniadau cyflog wedi cael eu heithrio o'r uchod.

Gofynnwyd i aelodau ac uwch-swyddogion yr Awdurdod ddatgan unrhyw drafodion trydydd parti yn ystod y flwyddyn. Gwnaeth y datganiadau ddatgelu amrywiaeth o bartion cysylltiedig posibl, gyda'r tabl canlynol yn cynnwys y perthnasau lle y cafodd taliadau eu gwneud yn unig.

Sefydliad y parti perthynol	Natur y cydberthynas	Nifer o drafodion	Trafodion yn ystod y flwyddyn		Balansau sy'n weddill ar 31 Mawrth 2021	
			Incwm £	Gwariant £	Yn ddyledus i'r awdurdod (dyledwr) £	Yn ddyledus gan yr Awdurdod (credydwr) £
Cymdeithas y Gyfraith	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Aelodaeth	2	0	3,028	0	0
Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Enwebai	12	0	56,054	0	9,342
Coleg Gwent	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Cyflogaeth	18	0	7,054	0	2,240
Heddlu Gwent	Dirprwy Prif Swyddog – Priod	14	22,451	65,273	7,451	10,993
Miss Tilley's	Dirprwy Prif	1	0	53	0	0

	Swyddog – Cyfaill					
Purple Shoots	Dirprwy Prif Swyddog – Cyfaill	6	0	1,040	0	0
Cymdeithas Tai Trivallis	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Cynrychiolydd	1	82	0	0	0
Y Llog Brydeinig Frenhinol	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Aelodaeth	1	0	1,200	0	0
Sant Iwan (Practis Meddygol)	Dirprwy Prif Swyddog – Priod	1	0	115	0	0
Sant Iwan (Ambywlans)	Dirprwy Brif Swyddog – Priod	3	0	1,108	0	0

Ystyrir bod Llywodraeth Cymru yn barti perthynol yn sgil ei rheolaeth o ddeddfwriaeth a chyllid perthnasol. Mae trafodion ariannol sylweddol â Llywodraeth Cymru'n ymwneud â grant atodol ar gyfer cyllid i bensiynau diffoddwyr tân (gweler Nodyn 34, Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân) a grantiau (gweler Nodyn 28).

Cafodd y nodyn hwn ei lunio yn unol â dehongliad a dealltwriaeth gyfredol o Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 24 fel y bo'n berthnasol i'r sector cyhoeddus.

Gweithrediadau ar y cyd

Ym mis Ebrill 2014, cytunodd Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru ar Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth gyda Heddlu De Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru er mwyn gweithio gyda'i gilydd i sefydlu Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus. Ym mis Hydref 2017, aeth y Gyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus yn "fyw". Mae gan Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru gydreolaeth o'r gweithrediad, ac mae'r dull cytunedig wedi'i nodi mewn cytundeb lefel gwasanaeth. Mae'r cytundeb lefel gwasanaeth yn amlinellu set o egwyddorion lefel uchel cytunedig mewn perthynas â rheolaeth o ddydd i ddydd y tîm. Mae'n ddisgwyliad gan y ddau Brif Swyddog Tân y bydd y Gwasanaethau Tân ac Achub yn cydweithio er mwyn cyflawni'r nodau a'r amcanion a amlinellir yn y cytundeb lefel gwasanaeth.

Darparodd y cytundeb lefel gwasanaeth, o'r adeg pan fyddai'r tîm yn weithredol (Hydref 2017), y byddai'r gyllideb staff (costau uniongyrchol ac anuniongyrchol) ar gyfer y Gyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus yn cael ei rhannu ar sail 50%. Ar gyfer 2018/19 ac ymlaen, cafodd y cytundeb lefel gwasanaeth ei ail-drafod, gan arwain at sail ddiwygiedig - costau staff uniongyrchol o 60% ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru a 40% ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, a 50% yr un ar gyfer costau staff anuniongyrchol.

Dangosir cyfran yr Awdurdod o Gyfrif a Mantolen Incwm a Gwariant y Trefniant ar y Cyd yn y tabl isod.

Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus o fis Hydref 2017	2019/20		2020/21	
	Cyfanswm y gweithrediad ar y cyd	Cyfran Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru	Cyfanswm y gweithrediad ar y cyd	Cyfran Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru
Refeniw				
Gwariant staff	2,717	1,630	2,686	1,611
Gwariant nad yw'n wariant staff	124	62	168	84
Cyfanswm gwariant	2,841	1,692	2,854	1,695
Ased anniriaethol – System gorchymyn a rheoli				
Gwerth cyfrifon gros	308	154	308	154
Amorteiddio cronedig	(126)	(63)	(192)	(96)
Gwerth cyfrifon net	182	91	116	58

Mae gan yr awdurdod hefyd ddyledwr hirdymor o werth £300,000, ac mae gan Heddlu De Cymru ddyledwr tymor byr o werth £100,000 mewn perthynas â'r Gyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus.

Nodyn 30 – GWARIANT CYFALAF A CHYLLID CYFALAF

2019/20		2020/21
£000		£000
42,185	<i>Gofyniad cyllido cyfalaf agoriadol</i>	41,465
6,638	Buddsoddiad mewn eiddo, peiriannau a chyfarpar	3,587
6,638	Cyfanswm yr ychwanegiadau	3,587
	<i>Ffynonellau cyllid</i>	
-143	Grantiau a chyfraniadau eraill y llywodraeth (nodyn 28)	-69
-2,994	Symiau a osodwyd i'r naill ochr o'r refeniw (nodyn 20)	-17
-455	Cyfraniadau refeniw uniongyrchol (nodyn 20)	-203
-857	Derbyniadau cyfalaf	0
-2,909	Darpariaeth isafswm refeniw / prifswm y gronfa benthyciadau (nodyn 20)	-3,133
41,465	<i>Gofyniad cyllido cyfalaf terfynol</i>	41,630
	<i>Cynnydd o ran yr angen sylfaenol i fenthyg</i>	
-720	Cynnydd/(gostyngiad) yn y gofyniad cyllido cyfalaf	165

Ceir gwariant cyfalaf ar gynlluniau sydd ag oes yn fwy na blwyddyn, ac mae'n cael ei ariannu'n bennaf drwy gymysgedd o fenthyciadau a chyfraniadau refeniw, er y gall derbyniadau cyfalaf gael eu defnyddio a byddant yn cael eu defnyddio.

Nodyn 31 – CYLLIDO GWARIANT CYFALAF

Ariannwyd gwariant cyfalaf yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

2019/20		2020/21
£000		£000
455	Cyfraniad refeniw (nodyn 30)	203
2,994	Cronfeydd wrth gefn (nodyn 20)	17
143	Cyllid grant (nodyn 28)	69
2,189	Benthyca mewnol	3,298
857	Derbyniadau cyfalaf	0
6,638	Cyfanswm	3,587

Nodyn 32 – YMRWYMIADAU CYFALAF

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i wariant cyfalaf mewn cyfnodau yn y dyfodol sy'n deillio o gontractau a ymrwymwyd iddynt ar ddyddiad y fantolen. Mae gwariant cyfalaf yr ymrwymwyd iddo ar 31 Mawrth 2021 ar gyfer cyfnodau yn y dyfodol yn cyfateb i £2.609 miliwn (2019/20: £1.053 miliwn). Mae'r ymrwymadau yn gysylltiedig ag adnewyddu eiddo, a'r rhaglenni cerbydau, TGCh a chyfarpar.

Nodyn 33 – MENTER CYLLID PREIFAT (PFI)

Yn ystod blwyddyn ariannol 2005/06, gwnaeth yr Awdurdod ymrwymo i drefniant Menter Cyllid Preifat (PFI) ar gyfer darparu canolfan hyfforddi ym Mhorth Caerdydd. Bydd y trefniant hwn yn parhau tan fis Medi 2030. Mae ymrwymiad o £15.8 miliwn (gwerth net cyfredol) dros gyfnod y contract, a fydd yn cael ei ariannu drwy gyfuniad o gredydau PFI, a gytunwyd gan Lywodraeth Cymru, ac adnoddau'r Awdurdod Tân ac Achub.

Mae'r Awdurdod yn talu costau'r tâl unedol o'i adnoddau ei hun ac mae'n derbyn grant blynyddol oddi wrth Lywodraeth Cymru. Mae proffil y cyllid oddi wrth y Cynulliad yn lleihau'n flynyddol tan fod tymor y contract yn dod i ben tra bo'r tâl unedol sy'n daladwy gan yr Awdurdod yn cynyddu'n flynyddol dros yr un cyfnod. Mae hyn yn arwain at "warged" o adnoddau ar gyfer PFI pan gaiff ei gymharu â thaliadau ar gyfer cyfnod cychwynnol y contract. Mae'r symiau gwarged hyn wedi'u neilltuo mewn cronfa wrth gefn a glustnodwyd i ariannu rhan ddiweddarach cyfnod y contract pan fo'r taliadau blynyddol yn fwy na'r adnoddau blynyddol.

Ar 31 Mawrth 2021, roedd y balans ar y Gronfa Cydraddoli PFI a glustnodir yn £3.683 miliwn. Mae cyfanswm y taliad unedol wedi'i rannu'n elfen tâl gwasanaeth, elfen adalu'r rhwymedigaeth a'r elfen llog a bydd y taliadau hyn yn cael eu gwneud dros oes y contract PFI. Mae cyllid blynyddol oddi wrth Lywodraeth Cymru wedi cael ei dderbyn a bydd yn cael ei dderbyn ar gyfer oes y contract. Bydd gwerth y Rhwymedigaeth Prydles Gyllidol PFI yn cael ei gostwng dros oes y contract PFI.

Mae'r tabl isod yn manylu ar y symudiad a enwyd uchod:

PFI Element		2019/20 £'000	2020/21 £'000	2021/22 £'000
Unitary Charge				
	Service Charge	1,724	1,454	
	Interest	358	451	
	Finance Lease	9	229	
		2,091	2,134	
Grant Funding		-1,082	-1,043	
Fire Authority Contribution		-947	-975	
Net contribution to equalisation		62	116	
Equalisation Account				
	0/balance	-3,861	-3,799	

Nodyn 34 – PENSIYNAU (SAFON CYFRIFYDDU RYNGWLADOL 19)

(i) Gwasanaethau llywodraeth leol a staff rheoli

Yn 2020/21, gwnaeth yr Awdurdod dalu cyfraniadau pensiwn o £1.36 miliwn i'r 'gronfa', sy'n darparu buddion diffiniedig i aelodau sy'n gysylltiedig â thâl a gwasanaeth. O dan reoliadau pensiwn cyfredol, mae cyfraddau cyfraniad wedi'u gosod i ddiwallu 100% o rwymedigaethau cyffredinol 'y gronfa'.

Mae'r cyfraniadau pensiwn i'w talu i'r cynllun ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22 wedi'u hamcangyfrif i fod yn £1.343 miliwn ar gyfer y cyflogwr.

Mae Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn gynllun buddion diffiniedig a ariannwyd (ond mae hefyd yn cynnwys pensiynau penodol heb eu hariannu) gyda buddion a enillwyd hyd at 31 Mawrth 2014 yn cael eu cysylltu â chyflog terfynol. Mae buddion ar ôl 31 Mawrth 2014 yn seiliedig ar gynllun Cyfartaledd Cyflog Gyrfa wedi'i Adbriso (CARE).

Mae'r trefniadau pensiwn heb eu hariannu (Blynyddoedd Digolledol Ychwanegol) yn gysylltiedig â buddion terfynu a wneir yn ôl disgrisiwn wrth ymddeol yn gynnar.

Gellir dod o hyd i wybodaeth bellach am Gronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf yn Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon y Gronfa Bensiwn, sydd ar gael ar gais gan yr Adran Pensiynau, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, Tŷ Bronwydd, Porth, y Rhondda CF39 9DL, neu ar y wefan www.rctpensions.org.uk/Cy/Home.aspx.

(ii) Diffoddwyr tân

Mae cynllun pensiwn y diffoddwyr Tân yn gynllun heb ei ariannu gyda buddion diffiniedig. Yn 2020/21, gwnaeth yr Awdurdod dalu cyfraniadau pensiwn cyflogwr o £8.868 miliwn. Roedd pensiynau a dalwyd o arian refeniw yn cyfateb i £1.082. Ar gyfer 2021/22, amcangyfrifir bod cyfraniad y cyflogwr i'r cynllun yn £8.905 miliwn ac mae'r amcangyfrif cyfredol ar gyfer pensiynau a dalwyd o arian refeniw yn £946k. Telir mwyafrif o'r taliadau pensiwn i ddiffoddwyr tân sydd wedi ymddeol o gyfrif cronfa bensiwn ar wahân a weinyddir gan yr Awdurdod. Darperir manylion y gronfa a sut y mae'n gweithredu gan Gyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân a datgeliadau cysylltiedig.

Ar 1 Ebrill 2015, cafodd cynllun pensiwn 2015 ei gyflwyno, yn ychwanegol at y Cynllun Pensiwn Tân gwreiddiol yn 1992 a'r Cynllun Pensiwn Tân Cenedlaethol (newydd) yn 2006. Gwnaeth cynllun 2015 gyflwyno cyfraddau cyfraniadau newydd ar gyfer cyflogwyr a chyflogeion a'r buddion yn sgil hyn ar gyfer pensiynwyr mewn ymgais at fforddiadwyedd. Bydd aelodau o gynlluniau 1992 a 2006 nad ydynt yn bodloni'r meini prawf a nodwyd yn trosglwyddo i gynllun 2015 o dan drefniant meinhaus. Mae'r tri chynllun wedi'u cyfuno yn y tablau canlynol.

Ar 1 Ebrill 2016, cyflwynwyd y Cynllun Pensiwn Addasedig wrth gefn. Roedd y cynllun yn caniatáu i unigolion a gyflogwyd fel aelodau o staff wrth gefn rhwng 2000 a 2006 gael y cyfle i brynu gwasanaeth yn ôl. Os oedd yr unigolion yn dal i fod yn gyflogeion

yna gallent ymuno â'r Cynllun Pensiwn Addasedig Wrth Gefn, sy'n elwa ar yr un cyfraddau cyfraniad â chynllun 1992.

Trafodion yn gysylltiedig â buddion ar ôl cyflogaeth

Yn unol â gofynion Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19 – Buddion Ymddeol, mae'n rhaid i'r Awdurdod ddatgelu gwybodaeth benodol yn ymwneud ag asedau, rhwymedigaethau, incwm a gwariant sy'n gysylltiedig â chynlluniau pensiwn ar gyfer ei gyflogeion. Fel yr eglurwyd yn y 'Polisiâu Cyfrifyddu', mae'r Awdurdod yn cymryd rhan mewn dau gynllun, Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer diffoddwyr tân, sydd heb ei ariannu, a'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf) ar gyfer cyflogeion eraill, sy'n cael ei weinyddu gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf. Yn ogystal, mae'r Awdurdod wedi gwneud trefniadau ar gyfer talu blynyddoedd ychwanegol i gyflogeion penodol sydd wedi ymddeol y tu allan i ddarpariaethau'r cynlluniau.

Er mwyn cydymffurfio â Safon Cyfrifyddu Rhyngwladol 19, mae'r awdurdod yn penodi actiwariaid yn flynyddol i asesu asedau a rhwymedigaethau'r ddau gynllun. Penodwyd Aon Hewitt i asesu'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ac Adran Actiwari'r Llywodraeth i asesu cynllun y diffoddwyr tân o ran sut maent yn gysylltiedig â chyflogeion Awdurdod Tân De Cymru yn y presennol a'r gorffennol. Ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, daeth asesiad yr actiwari i'r casgliad fod rhwymedigaeth net yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2021 yn £31 miliwn (*31 Mawrth 2020, £26 miliwn*) a'i bod yn £990 miliwn ar gyfer cynlluniau'r diffoddwyr tân (*31 Mawrth 2020, £886 miliwn*). Gellir dod o hyd i ddadansoddiad o asedau a rhwymedigaethau'r ddau gynllun a'r rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd yng nghyfrifiadau'r actiwari ar y dudalen drosodd.

Yn ddiweddar, mae'r llywodraeth wedi cyhoeddi ymgynghoriad a chydraddoliad arall o Bensiynau Isafswm Gwarantiedig, gyda'r cynnig i ehangu 'datrysiaid dros dro' i'r aelodau hynny sy'n cyrraedd Oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2021. Cafodd cost flaenorol am wasanaeth ei gynnwys ar gyfer 2019/20 am ehangu cydraddoliad i'r holl bobl sy'n ymddeol yn y dyfodol.

Cafwyd dyfarniad arall yn y llys ar 20 Tachwedd ynghylch cydraddoliad Pensiynau Isafswm Gwarantiedig. Gwnaeth y llys ddweud bod gofyn i ymddiriedolwyr y cynllun ailymweld â Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerthag Arian Parod i sicrhau cydraddoliad Pensiynau Isafswm Gwarantiedig. Gall hyn olygu ychwanegiadau lle mae cydraddoliad Pensiynau Isafswm Gwarantiedig yn golygu na wnaeth eu haelodau dderbyn eu hawliad llawn. Ar gyfer cynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus, disgwylir y bydd y dyfarniad hwn yn cael ei ddatblygu'n groestoriadol ac y bydd angen mewnbwn cyfreithiol ar ei gyfer. Gall hyn olygu ailymweld ag achosion Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod i aelodau ag oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2016 ac a wnaeth gymryd Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Paros o'r cynllun cyn bod Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod yn cael eu cydraddoli. Nid yw cwmpas unrhyw gostau wedi cael ei benderfynu eto ond disgwylir iddo fod yn godiad gweddol fach am is-set gweddol fach o aelodau.

Yn dilyn Llys Apêl, cafwyd beirniadaeth McCloud ym mis Rhagfyr 2018 a daeth i'r casgliad bod y diogeliadau pontio a gyflwynwyd yn 2015 yn wahaniaethol ar sail oedran. Felly, gwnaeth Llywodraeth y DU gyhoeddi cynllun i fynd i'r afael â'r gwahaniaethu ar draws cynlluniau pensiwn sector cyhoeddus y DU gan gynnwys Cynllun Pensiwn Diffoddwyr Tân. Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth y DU yn datblygu cynlluniau manwl i weithredu'r datrysiad yn dilyn ymgynghoriad a wnaed yn 2020. Mae'r atebolrwydd pensiwn net yr adroddwyd amdano yn y cyfrifon yn cynnwys atebolrwydd posib sy'n ymwneud â beirniadaeth McCloud. Mae actiwariaid y gronfa pensiwn yn seiliedig ar amcangyfrifiad darpariaethau sylweddol y datrysiad.

2019/20 £000	Symudiadau ar y Gronfa Bensiwn	2020/21 £000
	Cyfrif Incwm a Gwariant	
	Cost net y gwasanaeth	
	Cost gyfredol y gwasanaeth	
-23,060	- Diffoddwyr tân	-22,950
-3,210	- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	-3,090
	Cost y gwasanaeth yn y gorffennol	
2,700	- Diffoddwyr tân	0
0	- * Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	0
10,658	Grant atodol	13,811
	Gwariant gweithredu net	
	Cost llog	
-23,290	- Diffoddwyr tân	-19,930
-2,170	- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	-2,080
	Enillion disgwylidig ar asedau pensiwn	
0	- Diffoddwyr tân	0
1,610	- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	1,500
	Cyfanswm buddion ôl-gyflogaeth a godir ar y gwarged neu ddiffyg ar y gwasanaethau a ddarparir	
-36,762		-32,739
	Ailfesuriadau o'r rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (ased)	
85,600	- Diffoddwyr tân	-85,530
170	- * Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	-2,940
49,008	Cyfanswm buddion ôl- gyflogaeth (a godwyd ar) / a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	-121,209
	Symudiad ar y Datganiad Cronfa	
971,874	Balans Agoriadol 1 Ebrill	911,624
-49,008	Gwyrddroi taliadau net ar gyfer Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19	121,209
	Y swm gwirioneddol a godwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	
	Balans ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn	
	Cyfraniadau cyflogwr	
-8,923	Diffoddwyr tân	-9,295
-1,690	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	-1,390
-629	Buddion ymddeol a dalwyd i ddiffoddwyr tân	-655
0	Trosglwyddiadau i mewn	0
-60,250	Symudiad ar y Gronfa Bensiwn	109,869
911,624	Balans terfynol	1,021,493

*Mae symudiadau ar gronfa pensiwn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cynnwys trefniadau buddion pensiwn heb eu hariannu.

2020/21 – cost llog o £10k, colled actwaraidd o £60k, a buddion net a dalwyd allan o £30k.

Cynlluniau pensiwn – asedau/rhwymedigaethau

Roedd cyfran amcangyfrifedig yr Awdurdod o asedau a rhwymedigaethau o 31 Mawrth 2017 hyd at 31 Mawrth 2021 fel a ganlyn:

	31 Mawrth				
	2017	2018	2019	2020	2021
Cyfran amcangyfrifedig o rwymedigaethau yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	-849,560	-897,550	-947,849	-885,690	-990,340
Cyfran amcangyfrifedig o rwymedigaethau yng Nghronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf	-80,250	-85,480	-91,335	-91,164	-117,564
Cyfanswm rhwymedigaethau	-929,810	-983,030	-1,039,184	-976,854	-1,107,904
Cyfran o'r asedau yng Nghronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf	57,780	61,120	67,310	65,230	86,411
Diffyg pensiwn net	-872,030	-921,910	-971,874	-911,624	-1,021,493

Mae rhwymedigaethau wedi cael eu prasio ar sail actwaraidd gan ddefnyddio'r dull uned rhagamcanedig, sy'n asesu rhwymedigaethau'r gronfa yn y dyfodol wedi'u disgowntio i'w gwerth cyfredol. Mae Cynllun y Diffoddwyr Tân wedi'i brisio gan Adran Actiwariaid y Llywodraeth ac mae rhwymedigaethau Cronfa Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol wedi'u prasio gan Aon Hewitt, cwmni actwaraidd annibynnol. Mae'r prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd yn y cyfrifiadau fel a ganlyn:

Y sail ar gyfer amcangyfrif asedau a rhwymedigaethau

	Cynllun y Diffoddwyr Tân		Cronfa'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	
	2020 %	2021 %	2020 %	2021 %
Cyfradd chwyddiant				
Mynegai prisiau manwerthu (RPI)				
Mynegai prisiau defnyddwyr (CPI)	2	2.4	1.9	2.7
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau	4	4.15	3.15	3.95
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau	2	2.4	1.9	2.7
Cyfradd disgowntio Rhwymedigaethau	2.25	2	2.3	2.1
Disgwyliad oes yn y dyfodol yn 65 oed				

Dynion				
Pensiynwyr cyfredol	21.3	21.4	21.7	21.8
Pensiynwyr y dyfodol	23	23.1	22.7	22.8
Menywod				
Pensiynwyr cyfredol	21.3	21.4	24	24.1
Pensiynwyr y dyfodol	23	23.1	25.5	25.6

Dadansoddiad sensitifrwydd

Mae actiwari y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol wedi rhoi brasamcan o effaith newid y rhagdybiaethau allweddol ar werth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig a ariannwyd. Ymhob achos, dim ond y rhagdybiaeth a grybwyllwyd sy'n cael ei haddasu, ac mae'r holl ragdybiaethau eraill uchod yn parhau yr un peth.

Rhagdybiaeth cyfradd ddisgownt

Addasiad i'r gyfradd ddisgownt	+0.1% y flwyddyn	-0.1% y flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£ miliwn)	114.39	119.53
% newid mewn gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	-2.2%	2.2%
Cost ragamcanol y gwasanaeth (£ miliwn)	4.44	4.76
Brasamcan o % newid mewn cost ragamcanol y gwasanaeth	-3.4%	3.5%

Cyfradd cynnydd cyffredinol mewn cyflogau

Addasiad i gyfradd cynnydd cyflog	+0.1% y flwyddyn	-0.1% y flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£ miliwn)	117.43	116.49
% newid mewn gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	0.4%	-0.4%
Cost ragamcanol y gwasanaeth (£ miliwn)	4.60	4.60
Brasamcan o % newid mewn cost ragamcanol y gwasanaeth	0.0%	0.0%

Cyfradd cynnydd mewn pensiynau o ran rhagdybiaeth taliad a phensiwn gohiriedig, a chyfradd ailbrisio rhagdybiaeth cyfrifon pensiwn

Addasiad i'r gyfradd ddisgownt	+0.1% y flwyddyn	-0.1% y flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£ miliwn)	119.07	114.85
% newid mewn gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	1.8%	-1.8%
Cost ragamcanol y gwasanaeth (£ miliwn)	4.76	4.44
Brasamcan o % newid mewn cost ragamcanol y gwasanaeth	3.5%	-3.4%

Rhagdybiaeth marwolaethau ar ôl ymddeol

Addasiad i'r gyfradd ddisgownt	-1	+1
---------------------------------------	-----------	-----------

	flwyddyn	flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£ miliwn)	121.17	112.87
% newid mewn gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	3.6%	-3.5%
Cost ragamcanol y gwasanaeth (£ miliwn)	4.79	4.42
Brasamcan o % newid mewn cost ragamcanol y gwasanaeth	4.1%	-4.0%

Mae actiwari Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân wedi rhoi brasamcan o effaith newid y rhagdybiaethau allweddol ar werth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig.

Effaith ar rwymedigaeth buddion diffiniedig	%	£ miliwn
Cyfradd disgowntio rhwymedigaethau'r cynllun +0.5% y flwyddyn	-9.5%	-94
Cyfradd cynnydd hirdymor mewn cyflogau +0.5% y flwyddyn	2.0%	20
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau / ailbrisiad gohiriedig +0.5% y flwyddyn	8.0%	77
Disgwyliad oes: pob pensiynwr yn destun hirhoedledd unigolyn un flwyddyn yn iau na'r hyn a ragdybiwyd	3.5%	35

Asedau

Mae Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yn gynllun pensiwn heb ei ariannu ac felly nid oes ganddo unrhyw asedau i gynhyrchu incwm i ddiwallu rhwymedigaethau'r cynllun. Mae cyllid ar gyfer y taliadau a wneir o'r cynllun yn cael ei ddarparu trwy gyfraniadau gan gyflogwyr a chyflogeion yn ystod y flwyddyn a grant blynyddol oddi wrth Lywodraeth Cymru.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn gynllun a ariannwyd ac felly mae wedi sefydlu asedau dros y blynyddoedd i greu incwm i ddiwallu rhwymedigaethau yn y dyfodol. Mae asedau yng Nghronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf wedi'u prisio ar werth teg, y gwerth cynnig ar gyfer buddsoddiadau yn bennaf, ac yn cynnwys:

Cynllun Rhannu Asedau	%
2021	
Buddsoddiadau ecwiti	70.7
Bondiau	22.1
Eiddo	6.4
Arian parod	0.8
Cyfanswm	100.0
2020	
Buddsoddiadau ecwiti	63.7
Bondiau	26.8
Asedau eraill	9.5
Cyfanswm	100.0

Roedd yr enillion cyffredinol ar asedau pensiwn yn 31.9% ar gyfer 20/21 (2019/20: -3%).

Gellir dadansoddi'r symudiad yn y diffyg pensiwn ar gyfer y flwyddyn fel a ganlyn yn seiliedig ar werth presennol rhwymedigaethau'r cynllun.

2019/20 £000 Diffoddwyr tân	2019/20 £000 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Rhwymedigaethau	2020/21 £000 Diffoddwyr tân	2020/21 £000 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol
-947,849	-91,335	Balans ar 1 Ebrill	-885,690	-91,164
-23,060	-3,210	Cost gyffredol y gwasanaeth	-22,950	-3,090
-23,290	-2,170	Llog	-19,930	-2,080
-4,160	-560	Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	-4,300	-590
85,600	3,630	Enillion a cholledion actwaraidd	-85,530	-22,330
24,780	2,481	Buddion a dalwyd	28,470	1,690
2,700	0	Cost y gwasanaeth yn y gorffennol	0	0
-411	0	Trosglwyddiadau i mewn	-410	0
-885,690	-91,164	Rhwymedigaethau pensiwn ar ddiwedd y flwyddyn	-990,340	-117,564

Newidiadau i werth teg yr asedau yn ystod y cyfnod cyfrifyddu

2019/20 £000 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Asedau	2020/21 £000 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol
67,310	Balans ar 1 Ebrill	65,230
1,610	Enillion ar asedau pensiwn	1,500
-3,460	Enillion/colledion actwaraidd ar asedau	19,390
1,690	Cyfraniadau gan gyflogwr	1,390
560	Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	590
-2,480	Buddion net a dalwyd allan*	-1,689

65,230	Asedau pensiwn ar ddiwedd y flwyddyn	86,411
---------------	---	---------------

* Yn cynnwys buddion llif arian net allan o'r gronfa o ran y cyflogwr, gan gynnwys lwfans bras ar gyfer cost ddisgwyliedig cyfandaliadau marw yn y swydd a chostau gweinyddu'r gronfa. Ac eithrio gwerth £30,000 o daliadau pensiwn heb eu hariannu.

Enillion gwirioneddol ar asedau

	31 Mawrth 2020 £ miliwn	31 Mawrth 2021 £ miliwn
Incwm llog ar asedau	1.61	1.50
Enillion/(colledion) ail-fesur ar asedau	-3.00	19.39
Enillion gwirioneddol ar asedau	-1.39	20.89

Nodyn 35 – RHWYMEDIGAETHAU WRTH GEFN

Mae'r Awdurdod Tân wedi ailgadarnhau ei benderfyniadau ynghylch nifer o achosion sy'n ymwneud â phensiynau cyn-weithwyr yn ddiweddar. Mae'r rhain yn cynnwys achosion sy'n ymwneud â 'Rheol B5C' o'r Cynllun Pensiwn Tân a lwfansau Chwilio ac Achub Trefol. Mae'r Awdurdod o'r farn nad oes ganddo unrhyw atebolrwydd ariannol pellach mewn perthynas â'r achosion hyn. Fodd bynnag, mae'n bosibl y gallai'r grŵp o bensiynwyr / cyflogeion dan sylw herio'r canlyniad drwy'r Ombwdsmon Pensiwn neu drwy'r llysoedd.

Ceir hefyd nifer o faterion cenedlaethol parhaus o ran y cynlluniau pensiwn ac nid yw gwerth unrhyw rwymedigaethau posibl wedi'i benderfynu eto. Un achos o'r fath yw O'Brien, ac mae'r llysoedd wedi deddfu bod penderfyniad i gyfyngu ar y cyfnod y gall gweithwyr rhan-amser brynu gwasanaeth pensiynadwy o'r gorffennol yn ôl-syllol yn anghywir ac na ddylai unrhyw gyfyngiad o'r fath gael ei ddefnyddio. Mae Llywodraeth y DU wedi cydnabod yr hawl i ddiffoddwyr tân sydd wedi cael eu dargadw cyn 1 Gorffennaf 2000 gael eu hethol i ddod yn aelodau arbennig o ddechrau eu cyflogaeth. Bydd hyn yn galluogi ymarfer ail opsiynau ac mae trafodaethau cyfreithiol wedi cychwyn ar hyn ond nid ydym yn gwybod unrhyw amserlenni ar hyn o bryd. Nid ydym yn gwybod manylion yr Apeliadau na'r datrysiadau posib ar hyn o bryd.

Nodyn 36 – NATUR A GRADDAU'R RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gweithgareddau'r Awdurdod yn ei wneud yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

- Risg credyd – y posibilrwydd efallai y gallai partion eraill fethu â thalu'r symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
- Risg hylifedd – y posibilrwydd efallai na fydd gan yr Awdurdod y cyllid ar gael i fodloni ei ymrwymadau i wneud taliadau
- Risg y farchnad – y posibilrwydd efallai y bydd colledion ariannol yn codi i'r Awdurdod o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau fel cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu Cod Ymarfer Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ar Reoli Trysorlys, sy'n sicrhau bod gan yr awdurdod fesurau ar waith i reoli'r risgiau uchod. Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, cyflwynir adroddiad i'r aelodau yn amlinellu'r Strategaeth Rheoli Trysorlys i'w dilyn ar gyfer y flwyddyn ac yn amlinellu'r dangosyddion darbodus ar gyfer y flwyddyn. Hanner ffordd drwy'r flwyddyn, ceir adroddiad yn manylu ar y cynnydd yn ôl y strategaeth ac yn adolygu'r dangosyddion darbodus os oes angen. Ar ddiwedd y flwyddyn, mae'r adroddiad terfynol yn amlinellu sut mae'r Awdurdod wedi perfformio yn ystod y flwyddyn. Nodir sut mae'r Awdurdod yn rheoli risgiau sy'n codi o offerynnau ariannol yn yr adroddiadau trysorlys a gyflwynir i aelodau, y gellir dod o hyd iddynt yma: www.decymru-tan.gov.uk.

Mae'r risg credyd uchaf ar gyfer y buddsoddiadau ac mae'r rhain yn cael eu rheoli drwy'r Strategaeth Rheoli Trysorlys fel y nodir uchod. Mae'r strategaeth bresennol yn nodi y bydd yr Awdurdod ond yn buddsoddi yn y tymor byr, hyd at uchafswm o 12 mis, gyda sefydliadau sydd ar restr parti i gontract yr Awdurdod. O ddydd i ddydd, caiff yr Awdurdod ei ddiweddarau gydag unrhyw newidiadau i statws credyd sefydliadau ar y rhestr parti i gontract ac, os bydd unrhyw sefydliadau yn cael eu hisraddio ac yn methu â bodloni'r meini prawf a amlinellir yn y Strategaeth Rheoli Trysorlys, yna byddant yn cael eu tynnu o'r rhestr. Pe bai sefydliad yn methu ag ad-dalu buddsoddiad yna gallai'r golled ariannol i'r Awdurdod fod yn fwy nag £1 miliwn. Fodd bynnag, yn sgil rheolaeth ofalus o'r portffolio, nid oes unrhyw sefydliadau wedi methu ag ad-dalu'r arian sy'n ddyledus.

Mae gan yr Awdurdod fynediad parod i fenthyciadau oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus ac nid oes unrhyw risg sylweddol y bydd yn methu â chodi arian i ddiwallu ei ymrwymadau o dan yr offerynnau ariannol. Yn hytrach, y risg yw y bydd yr Awdurdod yn cael ei ymrwymo i ailgyflenwi cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg o gyfraddau llog anffafriol.

Mae'r dadansoddiad aeddfedrwydd o rwymedigaethau ariannol wedi'i ddarparu yn nodyn 10 (2) Offerynnau Ariannol.

Risg cyfradd llog – mae'r Awdurdod yn agored i symudiadau cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar yr Awdurdod, gan ddibynnu ar sut mae cyfraddau llog amrywiol a sefydlog yn symud ar draws cyfnodau offerynnau ariannol gwahanol. Er enghraifft, byddai cynnydd mewn cyfraddau llog amrywiol a sefydlog yn cael yr effeithiau canlynol:

- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiol – bydd y gost llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynyddu
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg y benthyciad yn gostwng (dim effaith ar falansau refeniw)
- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiol – bydd yr incwm llog a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynyddu; a
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn gostwng (dim effaith ar falansau refeniw).

Ni nodir benthyciadau'n werth teg ar y fantolen, felly ni fydd enillion a cholledion enwol ar fenthyciadau cyfradd sefydlog yn effeithio ar y gwaged neu'r diffyg ar ddarpariaeth

gwasanaethau neu wariant ac incwm cynhwysfawr arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau mewn llog taladwy a derbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd amrywiol yn cael eu postio i'r gwarged neu'r diffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ac yn effeithio ar falans y gronfa gyffredinol, yn amodol ar ddylanwadau gan grantiau'r llywodraeth. Adlewyrchir symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau graddfa sefydlog sydd â phris marchnad a ddyfynnwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall.

Mae gan yr Awdurdod nifer o strategaethau i reoli risg cyfraddau llog. Mae'r Strategaeth Rheoli Trysorlys Flynyddol yn casglu ynghyd dangosyddion darbodus a thrysorlys yr Awdurdod a'i weithgareddau trysorlys rhagdybiedig, gan gynnwys disgwyliad symudiadau o ran cyfraddau llog. O'r strategaeth hon, gosodir dangosydd trysorlys sy'n darparu terfynau mwyafsymiol ar gyfer amlygiad i gyfraddau llog sefydlog ac amrywiol. Bydd tîm canolog y trysorlys yn monitro cyfraddau llog rhagolygol a'r farchnad o fewn y flwyddyn i addasu amlygiadau'n briodol. Er enghraifft, yn ystod cyfnodau pan fydd cyfraddau llog yn disgyn, a lle bydd amgylchiadau economaidd yn ei gwneud yn ffafriol, gellir cymryd buddsoddiadau cyfraddau sefydlog am gyfnodau hirach i sicrhau enillion hirdymor gwell – yn yr un modd, bydd tynnu cyfraddau benthyg sefydlog cyfnod hirach yn cael ei ohirio.

Perygl pris – Yn gyffredinol, nid yw'r Awdurdod, ac eithrio'r gronfa bensiwn, yn buddsoddi mewn soddgyfrannau neu fondiau gwerthadwy.

Risg cyfraddau cyfnewid tramor – Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau neu rywmedigaethau ariannol mewn arian tramor. Felly, nid oes ganddo amlygiad i golled sy'n deillio o symudiadau mewn cyfraddau cyfnewid.

CYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN

2019/2020		2020/2021
£000	Incwm i'r gronfa	£000
	Cyfraniadau derbyniadwy:	
	gan y cyflogwr	
-8,567	cyfraniadau arferol	-8,868
-363	cyfraniadau eraill	-427
-4,076	gan yr aelodau	-4,199
-93	Cyfraniadau gwasanaeth blaenorol (cynllun addasedig wrth gefn)	-105
<hr/> -13,099		<hr/> -13,599
-413	Trosglwyddiadau i mewn oddi wrth gronfeydd pensiwn eraill	-430
<hr/> -13,512	Cyfanswm incwm i'r gronfa	<hr/> -14,029
	Gwariant gan y gronfa	
	Buddion sy'n daladwy:	
20,898	Taliadau pensiwn	21,441
2,998	Cyfnewidiadau pensiwn a chyfandaliadau buddion ymddeol	5,790
128	Taliadau eraill	307
<hr/> 24,024		<hr/> 27,538
	Taliadau i ac ar gyfrif pobl sy'n gadael:	
0	Trosglwyddiadau allan i awdurdodau eraill	230
<hr/> 24,024	Cyfanswm gwariant gan y gronfa	<hr/> 27,768
<hr/> 10,512	Swm net sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn	<hr/> 13,739
-10,512	Grant atodol blynyddol sy'n dderbyniadwy oddi wrth Lywodraeth Cymru	-13,739
<hr/> 0	Swm net sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn	<hr/> 0
<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/>
2019/2020	Datganiad Ased Net	2020/2021
£000		£000
	Asedau cyfredol;	
0	Grant atodol sy'n ddyledus oddi wrth Lywodraeth Cymru	3,224
0	Taliadau ymlaen llaw i bensiynwyr	0
914	Swm sy'n ddyledus gan y Gronfa Gyffredinol	0
<hr/> 914		<hr/> 3,224
	Rhwymedigaethau cyfredol:	
-914	Grant atodol sy'n dderbyniadwy gan Lywodraeth Cymru	0
0	Cyfnewidiadau oherwydd pensiynwyr	0
0	Swm sy'n ddyledus i'r Gronfa Gyffredinol	-3,224
<hr/> 0		<hr/> 0
<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/>

NODIADAU I GYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN

Sefydlwyd y gronfa ar 1 Ebrill 2007 ac mae'n cwmpasu Cynlluniau Pensiwn Addasedig Diffoddwyr Tân Wrth Gefn 1992, 2006, 2015 a 2016 a chaiff ei gweinyddu gan yr Awdurdod. Cyflwynodd cynllun 2015 gyfraddau cyfrannu newydd i gyflogwyr a gweithwyr ill dau a buddion gostyngol i bensiynwyr. Ar 1 Ebrill 2016, cyflwynwyd y Cynllun Pensiwn Addasedig Wrth Gefn yn ychwanegol i gynlluniau gwreiddiol 1992, 2006 a 2015. Roedd y cynllun yn caniatáu i unigolion a gyflogwyd fel aelodau o staff wrth gefn rhwng 2000 a 2006 gael y cyfle i brynu gwasanaeth yn ôl. Pe bai'r unigolion yn dal i fod yn gyflogeion, yna gallent ymuno â'r Cynllun Pensiwn Addasedig Wrth Gefn, sy'n elwa ar yr un cyfraddau cyfraniadau â chynllun 1992.

Mae cyfraniadau cyflogeion a chyflogwr (yr Awdurdod) yn cael eu talu i mewn i'r gronfa o'r gyllideb referniw a gwneir taliadau i bensiynwyr o'r fan hon. Mae lefelau cyfrannu gweithwyr a'r cyflogwr yn seiliedig ar ganrannau o dâl pensiynadwy a osodwyd yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru ac maen nhw'n destun i ailwerthusiad teirblwydd gan Adran Actiwari'r Llywodraeth. Cynllun heb ei ariannu heb unrhyw asedau buddsoddi yw'r cynllun a bydd unrhyw wahaniaeth rhwng buddion sy'n daladwy a chyfraniadau a dderbynnir yn cael ei dalu gan y grant atodol oddi wrth Lywodraeth Cymru.

Mae trosglwyddiadau i mewn i'r cynllun yn drosglwyddiad buddion pensiwn o gynllun pensiwn arall i weithwyr newydd neu weithwyr cyfredol ac mae trosglwyddiadau allan yn fuddion trosglwyddo ar gyfer cyflogeion sydd wedi gadael yr Awdurdod ac wedi ymuno â chynllun pensiwn arall.

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, gwneir asesiad o faint y grant atodol sydd ei angen gan Lywodraeth Cymru a thelir 80% o'r amcangyfrif yn ogystal â'r gwarged/diffyg (ased/rhwymedigaeth) sy'n daladwy/derbyniadwy o'r flwyddyn flaenorol. Fel y cyfryw, mae unrhyw ased/rhwymedigaeth ar y Gronfa Bensiwn yn cael ei pharu gan werth cyfatebol ar fantolen yr Awdurdod. Mae amcangyfrif 2020/21 yn cynnwys asesiad o nifer y diffoddwyr tân sy'n ymddeol o fewn y flwyddyn ac, o ganlyniad, cyfrifir amcangyfrif o daliadau pensiwn. Yn 2020/21, ymddeolodd cyfanswm o 53 o ddiffoddwyr tân (gan gynnwys un aelod gohiriedig) o'i gymharu â'r amcangyfrif o 26. Ar ddiwedd y flwyddyn, daeth Llywodraeth Cymru'n gredydwr i'r Gronfa Bensiwn â gwerth o £3.224 miliwn.

Nid yw Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn ystyried rhwymedigaethau am bensiynau a buddion eraill wedi'r cyfnod. Gellir dod o hyd i fanylion rhwymedigaethau pensiwn hirdymor yn nodyn 21 a 34 i'r datganiadau ariannol craidd.

Mae'r polisiau cyfrifyddu a fabwysiadwyd ar gyfer cynhyrchu Cyfrif y Gronfa Bensiwn yn unol â'r arfer a argymhellir ac maen nhw'n dilyn y rheiny sy'n berthnasol i brif ddatganiadau'r Awdurdod.

Cyfraddau cyfraniadau

O dan Reoliadau Pensiwn y Diffoddwyr Tân, roedd cyfraddau cyfrannu'r cyflogwr ar gyfer cynlluniau 1992, 2006 a 2015 a'r Cynllun Addasedig Wrth Gefn yn 29.3%, 26.6%, 27.3% a 29.3% yn y drefn honno. Pennir cyfraddau cyflogeion ar system

haenog yn ôl band cyflog, gyda'r rhai sy'n ennill fwyaf yn cyfrannu cyfradd uwch o'i chymharu â'u cyflog, h.y. cyfraddau sy'n cychwyn ar 8.5% ac yn gorffen ar 17% am y cyfnod cyfredol.